

Rozhovor pro Paměť národa

Ladislav Hejdánek – Michal Šimek

in: Ladislav Hejdánek, [Žít bez průšvihů znamená žít bez pravdy](#), vyd. Jan Hron, Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2025, str. 158-159

in: Ladislav Hejdánek, [Žít bez průšvihů znamená žít bez pravdy](#), vyd. Jan Hron, Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2025, str. 71-73

in: Ladislav Hejdánek, [Žít bez průšvihů znamená žít bez pravdy](#), vyd. Jan Hron, Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2025, str. 96-97

in: Ladislav Hejdánek, [Žít bez průšvihů znamená žít bez pravdy](#), vyd. Jan Hron, Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2025, str. 111-112

♦ rozhovor, česky, vznik: 16. 10. - 11. 12. 2019 ♦ poznámka: celkem čtyři sezení ♦ web

♦ interview, Czech, origin: 16. 10. - 11. 12. 2019 ♦ web

Datum: 16. 10. 2019

Přepis ze zvukového záznamu

Typ přepisu: upravený (text převeden do spisovné češtiny)

Zdroj: 2019-10-16 hejdanek ladislav -h.mp3

Datum: 16. 10. 2019

Název: Rozhovor s Ladislavem Hejdánkem – část 1

Účastníci: redaktor, Ladislav Hejdánek

Celková délka záznamu: 02:02:00

Začátek přepisu: 00:00:19

Konec přepisu: 02:01:59

Délka přepsané pasáže: 02:01:40

Poznámka: Neověřená jména jsou v textu vyznačena šedým podbarvením a časem v nahrávce.

Text:

Redaktor:

Tak já tě tady vítám ve studiu Post Bellum na Kampě.

Ladislav Hejdánek:

Děkuji.

Redaktor:

A mám takovou prosbu. Sešli jsme se zde dnes ve studiu Post Bellum na Kampě, ve středu 16. října roku 2019, a já bych měl teď prosbu, jestli by ses nám představil, to znamená jméno, příjmení, datum narození a kde ses narodil.

Ladislav Hejdánek:

Tak já jsem Ladislav a vedlejším Václav Hejdánek. Narodil jsem se v roce 1927 v Praze, přesně 10. 5. A vyrůstal jsem vlastně celou dobu v Praze, až teprve ke konci života jsem se přestěhoval do Písku.

Redaktor:

Takže zůstaneme, nebo budeme hodně prožívat věci asi v Praze, i když možná časem třeba i po některých evangelických farách i jinde, možná také v zahraničí. Já bych se teď zeptal na tvé rodiče. Jak se jmenoval tvůj tatínek a co dělal?

Ladislav Hejdánek:

Můj otec byl taky Ladislav, takže jsem se jmenoval po něm. A kmotr byl Chlupáč, Václav Chlupáč, tak po něm jsem se jmenoval Václav. A my jsme nakonec bydleli v tom bytě, co bydleli Chlupáčovi. Když rada Chlupáč umřel, tak paní se odstěhovala ke své sestře a uvolnila nám byt. My jsme předtím byli v Bělehradské ulici.

Redaktor:

A kde se nacházel ten byt Václava Chlupáče?

Ladislav Hejdánek:

Václava Chlupáče byl v Chodské ulici 5.

Redaktor:

A teď já třeba nejsem tak znalý historie. Kdo to byl Václav Chlupáč?

Ladislav Hejdánek:

Byl to ministerský rada. To je vše, co se dá o tom říct. Já nevím čeho, ale prostě byl významný. Takže moje babička, když se rozhodla, že dceru nenechá na venkově, tak ji poslala k Chlupáčům jako... říkalo se tomu společníci a byla to vlastně hospodyně, pomáhala v domácnosti. A čekalo se, až rada Chlupáč najde nějakého ženicha. Takže rada Chlupáč nakonec našel mého otce, který byl taky z venkova a ještě v Praze nezabydlený. Takže oba rodiče byli z venkova. A já jsem to pocítil, že jsem prostě neměl žádné známé, já jsem si je musel všechny udělat.

Redaktor:

Což možná někdy je docela i dobré.

Ladislav Hejdánek:

Je to dobré. To je dobré, ale někdy mně se ti známí, které jsem si udělal, ohromně hodili. Kdo ví, možná by se mi ještě víc hodili, kdyby byli nějakí bývalí příhráni.

Redaktor:

K těm známým se určitě ještě dostaneme, protože jsi prošel řadou situací ve svém životě. Mě by teď zajímal tvůj tatínek. Ty jsi říkal, že pocházel z venkova. Kde on se narodil, nebo odkud přišel?

Ladislav Hejdánek:

On se narodil v jedné české, jediné české rodině v německé sudetské vesnici. Celá vesnice mluvila jenom německy a pan mistr byl zaměstnán jenom sám u sebe, protože když nebylo co dělat, tak byl soukromý. Když bylo co dělat, tak pracoval do vedlejší vesnice pro nějaké větší krejčovství.

Redaktor:

Čili tvůj tatínek byl krejčí? Říkám to dobře?

Ladislav Hejdánek:

Ne tatínek, ale dědeček.

Redaktor:

Dědeček. Jak se ta obec jmenovala?

Ladislav Hejdánek:

Jak se jmenovala, to já teď přesně...

Redaktor:

Někde u Děčína, nebo?

Ladislav Hejdánek:

Ano, tak někde tam na severu to bylo. Já si to teď nevybavuji, já jsem se na to nepřipravil.

Redaktor:

To nevadí. Já bych se teď zeptal ještě i na toho dědečka krejčího. Ty jsi ho znal? Poznal jsi ho ve svém životě?

Ladislav Hejdánek:

Prý jsem ho poznal, když mě posadil na svůj klín a říkal: „Ladislávku, Ladislávku, já bych ti něco dal, ale já nic nemám.“ (smích)

Redaktor:

Čili byl z chudých poměrů krejčí?

Ladislav Hejdánek:

To mně byl jeden rok. A já si to nepamatuji, pochopitelně. To mně pak jenom říkali rodiče, že jsem ho viděl a on mě.

Redaktor:

A babička tam z této strany?

Ladislav Hejdánek:

Tak ta umřela ještě před tím, než jsem se narodil, takže já měl jenom jednu babičku z druhé strany, matčiny strany. A tam jsem zase neznal dědečka, který taky umřel strašně brzo. Když bylo matce moje dva roky, tak umřel otec.

Redaktor:

K tomu se ještě dostaneme. Já bych se teď chtěl zeptat, čím se zabýval tvůj tatínek, když tedy přišel do Prahy.

Ladislav Hejdánek:

Můj otec, podobně jako jeho o něco starší, asi o deset let starší bratr, chodili do německých škol, takže uměli psát a počítat německy, ale neuměli česky. Česky je nenaučil nikdo nic, takže německé firmy je nebraly, protože byli Češi, české firmy je nebraly, poněvadž neuměli česky psát. Otec vzpomínal, jak jednou, kdy musel psát česky, protože pracoval pro židovskou firmu, to z toho vyplývá, že když je nebrali ani Češi, nebrali ani Němci, tak jediná možnost byla pracovat u nějaké židovské firmy, tak otec tam dělal takového pomahače. A po čase se ukázal, že je dobrý na počty, tak taky dělal všechno účetnictví, a tak si založil takovou odbornost, ale školy žádné vyšší neměl.

Redaktor:

A to už pracoval v Praze, to už byl v Praze?

Ladislav Hejdánek:

To bylo ještě tam v těch Sudetech. Do Prahy se dostal nějakým politickým čarováním, že podobně jako jeho starší bratr vstoupil do sociální demokracie. A sociální demokracie se chovala dost vstřícně i ve svých všelijakých podnicích, takže dostal zaměstnání takového podúčetního ve svazu nemocenských pojišťoven. A to už tedy prostě byl v Praze zaměstnán, takže tam si ho vyhlédl kmotr Chlupáč a seznámil rodiče a dopadlo to dobře, vzali se. (smích)

Redaktor:

Jak se jmenovala tvoje maminka?

Ladislav Hejdánek:

Jmenovala se Emilie Poupová, zase byla dcerou jedné ze čtyř dcer takového středního sedláka, ne velkého, ale ne malého, takový střední sedlák. A ten musel všechny čtyři své dcery zaopatřit věnem. A to znamenalo, že musel vlastně rozpustit svůj majetek. Takže moje babička byla nejmladší z těch dcer, a ta dostala věno, za které si její muž, který neměl žádné prachy, ale byl šikovný, tak si za to koupil v Kaníně u Libice nad Cidlinou hospodu. A tam tedy nějaký čas bydleli, on umřel asi po čtyřech letech, ještě víc snad, po sedmi letech, a zanechal tam babičku ve velkých dluhích, poněvadž si musel vypůjčit, kromě toho, že na to prasklo věno, tak ještě si musel vypůjčit v bance, takže babička byla na začátku války silně zadlužená a se třemi dětmi.

Redaktor:

Na začátku první světové války?

Ladislav Hejdánek:

Na začátku první světové války. V té první světové válce jsem přišel o svého nejstaršího strýce, který byl postřelen ve válce, poslali ho domů a doma potom pomalu umřel, asi za rok. A ten druhý, ten se dostal na lesnickou školu a potom na nějakou zemědělskou a celý život dělal takového správce velkostatků různých. Čili byl k mání pro velkostatkáře, který by to sám nezvládl, ale měl dost peněz, aby si to koupil.

Redaktor:

Takže tvoje maminka se narodila v tom Kaníně?

Ladislav Hejdánek:

Ta se narodila v Kaníně, ano, a chodila do školy v Libici.

Redaktor:

Já v nějakých takových poznámkách k tvému životu jsem se dočetl, že vlastně ta rodina Poupových, že ona pocházela ze staré evangelické rodiny.

Ladislav Hejdánek:

Ano, oni žili v tom, ten sedlák prostě byl tolerančního původu, on se prostě prosadil jako protestant a měl úspěchy, takže se stal tím sedlákem. On tam měl dost takové dobré postavení, oni ho lidé uznávali. To nebylo jenom, že měl majetek, ale že to byl slušný člověk, dalo se s ním jednat a tak. Ale já to všechno mám z doslechu.

Redaktor:

Já se na to ptám kvůli takovým kořenům, protože to vždycky je dobré, z čeho člověk vychází. Zeptám se na víru tvého tatínka, jestli byl taky evangelík.

Ladislav Hejdánek:

Otec byl katolík, pokřtěný katolík, ale po vzoru svého staršího bratra vystoupil z církve v té době po válce, takže nebyl nikde. A když si bral mou ženu, tak tam prostě...

Redaktor:

Maminku?

Ladislav Hejdánek:

Ano, mou matku, tak samozřejmě musel vstoupit do Církve československé evangelické a měli svatbu u faráře Jerieho na Vinohradech.

Redaktor:

Takže ty jsi byl vychován jako dobrý československý evangelík?

Ladislav Hejdánek:

Tak nevím, jestli dobrý, ale jako evangelík, jako protestant. A celkem vzato, nijak mi to nepřirostlo k srdci, protože matka byla opravdu taková jenom povrchní evangelička, ale zarytá. Povrchní, ale zarytá. A prostě mě vlastně vedla k tomu evangelictví jedině tím, že mě posílala do nedělní školy. My jsme se přestěhovali potom k těm Chlupáčům po nich do toho bytu, to bylo v Chodské ulici, kousek od vinohradského sboru na Korunní třídě. Čili já jsem chodil každou neděli do nedělní školy. Na náboženství jsem se sám přihlásil evangelické, takže jsem nebyl zařazen do větší pobočky,

ale do béčka, kde nás bylo 24, kdežto katolíků bylo asi 34, takže kantoři chodili k nám radši, poněvadž tady to bylo jednodušší, bylo nás méně. Tak bylo to takové, že od začátku jsem musel vzít na vědomí, že nepatřím mezi katolíky. To jsem si uvědomil až v té škole.

Redaktor:

Byla to výhoda, nebo nevýhoda v té době?

Ladislav Hejdánek:

Já nevím. Do jisté míry jsem to někdy cítil jako nevýhodu, protože oni ti katolíci měli všechny možné výhody. A já jsem trochu litoval, že je nemám taky.

Redaktor:

Co to bylo za výhody?

Ladislav Hejdánek:

Tak když přišel je vyučovat jejich farář, tak on jim nosil cukrovinky a prostě připoutal si je, půjčoval jim knížky a takové. A mně nikdo knížky nepůjčoval. Až potom tedy ve sboru, tam jsem dostal první knížku. Jak ono se to jmenovalo? *Hrdina, Komňanský hrdina*. To byla ze Slovenska přeložená knížka a dostal jsem to k Vánocům jako dítě vinohradské.

Redaktor:

A když na to vzpomeneš, co ti dala ta výchova v tom sboru, nebo ta evangelická výchova, nedělní škola, nebo možná potom konfirmační cvičení, náboženství, do života?

Ladislav Hejdánek:

Popravdě řečeno, mně nedaly moc. Jedině že jsem měl nějaké známé a mohl jsem se na to odvolávat. To, že jsem protestant, to otevírá člověku dveře v různých případech, ne ve všech. Ale mnohem větší vliv na mě měla Akademická YMCA, do které mě přivedl Pavel Jerie, s kterým jsem chodil osm let do střední školy, celých osm let. A my jsme ze začátku ani nekamarádili, až ke konci, protože on měl jiné kamarády a já jsem patřil do jiné vrstvy, takový přistěhovalec, novák odněkud z Vyškova nebo co. Takže teprve po tom, když se ukázalo, že i farář Jerie mě oceňoval, tak že doporučoval i svému synovi, takže pak jsme se skamarádili skutečně. A ten mě pak v 46. roce hned pozval do pražského mládežnického kroužku, do té mládeže akademicko-ymkařské. A já mu mám za zlé, že mě nepozval hned na tu první konferenci, která byla v pětačtyřicátém, na které byl už taky, nebo přijel Hromádka a zas odjel zpátky, a to mě nepozval. Mě pozval, až když už se tam sám ubydl, a pak mě pozval do Prahy do toho mládežnického, do mladých ymkařů. Tak já jsem se tam velice rychle zdomácnil a brzo jsem se stal uznávaným diskutérem, takže už v 46. roce, to jest ještě před tou konferencí, už si mě vyhlídli, že mě pošlou do Anglie na studentskou výměnu. Takže já jsem byl ještě z domova s děvčaty a s jedním hochem na studentské výměně v Anglii. A to byla moc pěkná záležitost. Samozřejmě tam jsme byli taky na tom SCM, tam ta Akademická YMCA se ve světě jmenuje Student Christian Movement. A u nás se to jmenuje takhle proto, že vlastně místnosti měla zadarmo od velké Ymky, ale byli v šestém patře, takže my jsme se shromažďovali v šestém patře Na Poříčí. Tam dodnes stojí ta velká budova, dalo to práci ji dostat zpátky.

Redaktor:

Jaké to bylo v té Anglii v té době, v šestačtyřicátém?

Ladislav Hejdánek:

Tak samozřejmě bylo to pozoruhodné. My jsme tam přijeli, a znali jsme špatně adresu. My jsme znali název té ulice: North End Road. Jenže když jsme vyšli z Victoria Station, to je vlastně uprostřed baráků, tak najednou jsme byli v Londýně a nikde nikdo. Tak jsem zamířil k prvnímu Bobbymu a požádal jsem ho, jestli by nám řekl, jak máme se dostat do North End Road. On vytáhl knížku,

tam si nalistoval North End Road a řekl nám: „Tady do tohoto autobusu.“ Tak jo. My jsme tam jeli, ale to už byl večer. A my jsme se někdy kolem půlnoci dostali do North End Road, ale ono to tam nebylo, ona to byla špatná adresa. To jsme ještě nevěděli, ale tam žádná SCM nebyla, lidé skoro na ulici nebyli, to ještě pořád bylo jako za války, schované všechno. Takže my jsme se několika lidí ptali, a oni nám nic neporadili. Až najednou, už bylo po půlnoci, na druhé straně ulice šel jakýsi mladý muž a něco těžkého nesl. Ukázalo se, že jde z nějakého cvičení a s nějakými verky. A když jsme mu řekli, tak on: „No jo, North End Road, ale to je na druhém konci Londýna, tam už se teď nedostanete. Tak pojd'te, půjdete k nám a přespíte u nás.“ On byl řidičem... nebo jak se to říká u letadel?

Redaktor:

Pilotem?

Ladislav Hejdlánek:

... pilotem letadla, které tahalo ta prázdná letadla za sebou, a ta prázdná byla naložená. A ty se pak někde, ty bomby, shodily a tak dál. A v tom letadle, které vlastně nemělo vlastní motor, tak tam litala jedna žena a on se s ní seznámil tímto způsobem, takže se pak po válce vzali. A měli už jedno malé dítě a byli v docela malém bytě a nás čtyři tam ještě ubytovali. To byla nádherná věc, ten zážitek, jak se nás ujme Angličan. Já jsem vždycky myslel, že ti Angličani jsou fajn, teď jsem si to opravil, už to není pravda, ale bývali výborní. A to se mi opakovalo mnohokrát jindy. Takže ten nás tam ráno dovedl, kam to bylo, protože on věděl, kde to je, poněvadž on byl seznámený s takovými těmi organizacemi, už jako voják byl v SCM a SCM jim dovážela různou literaturu na vojnu. Takže to dopadlo hned na začátku velmi šťastně. A pak nás dovedl tedy k Madame Drewet, což byla sekretářka SCM, která se starala o rozmístění anglických dětí do těch táborů letních. My jsme do jednoho měli přejít, jenomže se ukázalo, že pro nás už...

(pauza)

Redaktor:

Takže jestli bys, Láďo, mohl pokračovat v té Anglii, jaké to bylo, jestli vás zařadili do nějakého tábora.

Ladislav Hejdlánek:

Tak tam právě se ukázalo, že nebyl už žádný tábor, nebyla volná místa u stejně starých chlapců, takže nás zařadili do jednoho tábora mnohem mladších, kteří k nám vzhlíželi s takovou patřičnou úctou. My jsme byli o několik let starší, a jak je známo, tak malí kluci koukají k těm starším tak jako k božstvu, to mají takovou tendenci, většinou tedy, když nejsou zkažení. A tak kolem nás se všichni točili a byli celí nadšení, že tam mají nás z Československa, o kterém se poprvé dozvěděli. (smích) Takže to bylo přijetí i od nich velice přívětivé. Holky to měly taky dobré, dostaly se pak do rodiny. Všichni potom z toho tábora se dostali někam do rodiny. Takže my přistěhovalci z Československa taky jsme byli přiděleni. A pro nás nebyl žádný, poněvadž ty mladé, vzít si domů o několik let starší hochy, to prostě je takové nepatřičné v Anglii asi. Prostě všichni se tvářili, že to bohužel nejde. Takže my jsme nejdřív byli v rodině té sekretářky, která mě naučila, že se nesmí při utírání nádobí utěrkou vytřít konvice s čajem, protože pak utěrka je celá černá. (smích) Tak mě poučil pan Drewet, že to se dělá proto – samozřejmě to je anglický humor – to se dělá proto, že když někdy dojde čaj, tak stačí do konvice dát trochu vody a máš čaj krásný a můžeš pít. (smích) Jak to tam zůstává všechno černé, a to se nemyje. Tak jsem se přiučil, jak se správně myje. A pak holky, ty se dostaly do rodiny, obě dokonce stejně, do rodiny jedné té dívky, jejíž otec byl původně Čech, který ještě před válkou se dostal do Anglie, nevím jak. A ten nás pozval potom na jakousi... do opery, ale byl to takový životopisný balet ze života Griegova. Takže já poprvé jsem se dověděl o Griegovi něco a dověděl jsem se o jeho osudech. A najednou jsem slyšel melodii, kterou už jsem trošku znal. Takže vzal nás na tohle a ještě na několik věcí dalších – do obrazárny jsme přišli a na ty

Madame Tussaud's. Prostě starali se o nás tak, že to bylo až udivující. To opravdu my jsme byli překvapení, jak se nás všichni ujali a brali nás jako kamarády. (smích)

Redaktor:

Já bych teď, jestli bychom se zase přesunuli třeba zpátky do Československa ještě předválečného. Mě by zajímalo tvoje dětství, protože ty jsi vyrůstal za první republiky. Jaká byla ta první republika z tvého pohledu, nebo to dětství vůbec, ať už v rodině, škola a tak, trochu to prostředí?

Ladislav Hejdánek:

Já jsem samozřejmě vyrůstal v rodině, kde nebyly žádné knihy. Knihy se kupovaly teprve se mnou a pro mne. Takže výjimkou byla *Československá vlastivěda*, o které přesvědčili v práci, v tom svazu nemocenských pojišťoven, že by si to měl koupit, předplatit. Vycházelo to v sešitech a bylo to asi osm svazků tlustých – *Československá vlastivěda*. Pro mě to bylo velice důležité, poněvadž jsem si v tom četl a začal jsem poznávat, co to je Československo. Já jsem neměl o tom páru. Já jsem o Praze neměl páru. Takže jaksi já jsem to hlтал všechno. A do školy jsem chodil, tam do nás cpali „tatička“ Masaryka, což mně nijak nevadilo, ale ani mě to nepřesvědčilo. Takže já jsem poprvé zaslzel, když jsem byl „tatičkovi“ Masarykovi na pohřbu se školou. A to jsem zaslzel, poněvadž všichni slzeli. A já nevěděl, proč slzím. Ale přesto ještě tedy otec koupil, druhou věc předplatil – sešitové vydání Čapkových *Hovorů s Masarykem*. Taky já jsem to četl, už když to přišlo jako sešit, otec potom koupil ještě tu vazbu, takže nechal to svázat, takže jsem četl hovory s Masarykem ze všeho nejdřív. A neudělal na mě Masaryk žádný velký dojem. Takže na mě poprvé Masaryk udělal dojem až teprve přes Rádla. A to byla taky taková nahodilost. Já jsem byl nadšenec pro různá zvířátka a nadchl jsem se jednou, z časopisu *Vesmír*, tam nabízel brněnský profesor jeden, že kdo by chtěl, tak že se má přihlásit a že mu pošle několik rodů, nebo ras mouchy octové – *Drosophila melanogaster*. A já jsem si o to napsal, jednoho dne jsem přišel ze školy a tam jsem měl zprávu, že pan profesor se tam stavil u nás a otci říkal, že jsem pěkný hlupák, že jsem napsal, poslal jsem v obyčejné obálce zkumavky, do kterých měl dát ty mouchy, ale to bylo všechno rozbité, takže on musel koupit nové, nebo přinést nové a tak, a ať s tím opatrně zacházím. To prostě bylo všechno přes otce, poněvadž já už ho nezastihl. A my jsme byli čtyři, druhý byl Pavel Jerie, který už k té medicíně měl od začátku namířeno, a potom ještě dvě děvčata z dorostu, a ty taky pěstovaly, takže my jsme se střídavě v různých rodinách setkávali. Já říkám střídavě, ale vlastně jednou jsme byli na faře, jednou jsme byli u té Evy a ani jednou jsme nebyli u té poslední, která je nejdůležitější v mém vyprávění, protože měla bratra Brože, který byl na synodní radě. On měl mladší sestru, která studovala na přírodních vědách, nebo chtěla studovat, byla ještě na střední škole. A ta se rozhodla taky, že bude pěstovat. A doma o mně vyprávěla, co všechno já dělám a tak dále. A milý Brož... jak se jmenoval? Zdeněk Brož, ne?

Redaktor:

Miroslav? Ale to ne. [*Luděk Brož, pozn. red.*]

Ladislav Hejdánek:

Ne, ne. Já si vzpomenu. Byl nějaký čas... a neměli ho lidé rádi moc, on byl takový to, ale tak o mě se zasloužil prostě. Mně poslal po své sestře... nejdřív se mě optal, jestli jsem ochotný napsat, ukázalo se, že píšu na stroji velmi rychle, ale že píšu pomalu, když to musím číst, takže ona mně to diktovala, já to psal, velmi rychle jsem přepsal celé to, co mně přinesl. A za odměnu jsem si mohl jednu kopii nechat. To bylo za to, že to přepíšu. A já jsem nic nevěděl, co to je. A byla to Rádlova *Útěcha z filosofie*. On to získal, nebudu teď zas zakecávat, kde to získal, od Navrátila, který byl Rádlův žák, student, a ten získal tu *Útěchu* přímo od Rádla a zachoval ji a pak ji dal do ústavu a tak dále. Takže ten to nejdřív přepsal a jednu tu kopii půjčil tomu Brožovi a Brož zas to přepsal, že to dal mně, ať to přepíšu, že si můžu za odměnu jednu nechat, takže já jsem přepsal, nevěda, kdo je Rádl, a netuše, že to je filosofie, jsem přepsal Rádlovu *Útěchu z filosofie*. A mělo to na mě obrovský vliv, aniž jsem byl jakýmkoliv způsobem schopen kontrolovat ten vliv, co to na mě mělo. Ono to na

mě mělo vliv, protože já jsem každé slovo musel napsat. Prostě a dobře, od té doby já jsem rádlovec. Takže to všechno jsou takové nahodilosti, které znamenají, že člověku to jaksi najednou ukáže jinou cestu v životě. Tak jsem se napřel do Rádla. A od té doby tedy jsem se na Rádla odvolával, když jsem přišel... já jsem byl nadšenec do logistiky, do symbolické logiky. Ještě jako student jsem byl členem jednoty matematické a měl jsem na to doporučení ze školy, že jsem dobrý matematik, takže můžu být členem Jednoty matematiků a fyziků. A půjčoval jsem si z knihovny, kterou měli v Žitné ulici, tak jsem si půjčoval knihy. A mimo jiné jsem si půjčil taky, to jsem se dověděl, že je slavná kniha dvou autorů – Russell a Whitehead: *Principia Mathematica*, anglicky. Ale ona to není ani angličtina, ona to je jenom symbolika, že prostě (smích) tam jsou jenom ty symboly a tu a tam někde jedna věta nebo půl věty. Takže jsem to studoval. Ten jeden svazek jsem celý prostudoval nějak. Jak blbě, to ani se neodvážím pomyslet. Nevěděl jsem nic, ale byl jsem nadšenec do symbolické logiky a rozhodl jsem se, že budu studovat symbolickou logiku a že to vystuduji a že se tím budu zabývat. A protože u nás se to nepřednášelo, tak jsem se zapsal na matematiku a fyziku na přírodovědeckou fakultu, na matematiku a filosofii přírodních věd. A filosofii přírodních věd přednášela Dratvová a ta mě velmi zklamala. Přednášel taky Matoušek, ten byl ještě horší. Ten nám namaloval, jaký je rozdíl mezi mužem a ženou, pomocí trojúhelníků, kde muž byl hlavou nahoře a žena měla zadek dole. Prostě takovéto voloviny nám předváděl na přednáškách. Čili Matoušek, to byl Otakar Matoušek, napsal knihu *Člověk kritizuje přírodu*, ale nestojí za nic, nikdy jsem si ho nevážil a už si ho vážit nebudu, i když tu knihu mám. A Dratvová byla spíš tak nakloněná té logice. Ona vydala středoškolskou logiku, takže brala tantiémy za to, že se to prodávalo. Každý rok každá nová třída si musela koupit dějiny filosofie od Dratvové. Takže se přednášelo všude podle Dratvové takhle blbě, jak holt ona sama taky. Nic nebylo. Já jsem neměl důvod mít tu filosofii rád. Ale stalo se, že jsem zjistil zaprvé, že na přírodovědecké fakultě nikdo nepřednášel symbolickou logiku. Nejbližší byl tomu jeden profesor, Čech, který přednášel teorii číselnou. To je daleko od toho, ale je to nejbližší. A nikdo tohle nedělal. A teď na filosofické fakultě jsem zjistil, že tři lidé přednášejí logiku, samozřejmě filosofickou, to jsem nerozlišoval ještě. Tak jsem se chtěl zapsat taky na filosofickou logiku a prozradil jsem, že už jsem zapsaný na přírodovědecké, tak mě varovali, jen abych se nezapisoval znova na filosofickou fakultu, jinak že budu vyhozen z obou, poněvadž to se nesmí, studovat na dvou fakultách; pak se to mohlo, později, ale to se nesmělo. Takže já jsem si do svého přírodovědeckého indexu zapisoval přednášky z filosofie z filosofické fakulty.

Redaktor:

A to bylo možné?

Ladislav Hejdánek:

To bylo možné a já jsem z toho mohl dělat i zkoušky, a taky dělal. Jenže se ukázalo, že jeden ten logik, co to přednášel, to byl ten komunista, co přišel do Prahy a pak měl tu diskusi s Hromádkou.

Redaktor:

Arnošt Kolman?

Ladislav Hejdánek:

Kolman, Arnošt Kolman, člověk naprosto nemožný, který přednášel nesmyslně, nerozuměl ničemu, a zejména když vyprávěl nám o symbolické logice, tak já jsem se přihlásil a chtěl jsem ho opravit, a on mě nevyvolal, takže jsem za ním šel, a on mě odmítl, že se mnou nebude mluvit. To byl komunista, jak hrdlo žádá. Tak další byl... teď si nevzpomenu. A třetí byl Patočka, který měl soukromý, ne soukromý, docentský proseminář v Břehové ulici vzadu za Rudolfinem. On byl ještě docent, on se stal docentem před válkou, ale zavřeli školy, takže Patočka měl tu smůlu, že vždycky mu znemožnili pracovat na vysoké škole. Takže Patočka tam měl soukromý seminář, ne soukromý, oni tam chodili jeho soukromí žáci taky a chodili tam už taky jako do „Oberseminarů“ hotoví doktoři. Já se pamatuji, že například asistent profesora Kozáka tam chodil na proseminář Jana Patočky. A Patočka tam probíral s námi a četl *Logische Untersuchungen* od Husserla. A vypadalo to tak, že za

ten půlrok, co jsem tam chodil, déle to nebylo, tak za ten půlrok jsme přečetli několik stránek, vlastně četli jsme to větu po větě, rozebírali jsme slovo po slovu. A samozřejmě Patočka vždycky říkal: „A jak tomuhle byste rozuměli?“ Tak jsme se někdo přihlásil. A já vždycky první jsem se přihlásil, já byl vždycky hotový pro to, být první, přihlásit se. „Kdo do týdne udělá přednášku? Bude mu to započteno do indexu.“ Tak jsem se zapsal, za týden jsem připravil přednášku a dostal jsem dva body. To bylo dobré, dvanáct bodů bylo na elektriku zlevněnou. Takže tohle všechno. Já byl první všude, já jsem se cpal všude, kde to bylo možné. Když se ptali, tak jsem se přihlásil. A tak já jsem sám na sebe upozornil. A teď se ukázalo, že Patočka si mě povšiml a jako nejmladšího mě pozval do svého soukromého semináře v Hošťálkově ulici v jeho vilce, tedy ve vilce jeho rodičů. Prostě mě tam pozval, já byl nejmladší. Tam byli... nedávno mně zavolaal jeden taky, který tam... jeho bratr starší tam byl, Löwith [00:42:31], židovská rodina. To by bylo takové dlouhé povídání. Takže Patočka měl se mnou zkušenosti, že já jsem vždycky připraven něco kecnout. A většinou jsem na tom trval. Takže pak se stalo, že jsem nemohl, to skáču do jiné souvislosti, ale to je důležité to říct, jsem sháněl, dostal jsem špatné posudky od svazáků na filosofické fakultě.

Redaktor:

V kterém roce? 48?

Ladislav Hejdánek:

Tak to bylo... 48 jsem zažil už na fakultě, když ho vyhodili taky, Patočku. Já jsem zažil ten jeho vyhazov.

Redaktor:

Jak to probíhalo?

Ladislav Hejdánek:

Tak oni mu oznámili, že tam už nemůže chodit, že prostě jediné když vstoupí do strany. Patočka nevstoupil.

Redaktor:

Udržoval jsi s ním kontakt i dál nějak?

Ladislav Hejdánek:

Samozřejmě. A já řeknu jak, ale tohle bych rád dopověděl, že jsem sháněl marně několik měsíců místo, až přišla doba, kdy musel jsem nastoupit na vojnu. Byl jsem dva roky na vojně, vrátil jsem se z vojny s docela pěkným vysvědčením našeho politruka, ale nebylo to nic platné, poněvadž pořád se tam ozývali ti svazáci. Takže zase několik měsíců jsem nemohl sehnat místo, a tak jsem šel na známého Patočkova, jeho druha ze studií, Navrátila, který se stal, samozřejmě jako komunista, byl to Rádlův žák, stal se ředitelem lékařské knihovny. Tak jsem se ptal, jestli by tam pro mě nebylo nějaké místo, takové podružné nějaké. A Navrátil mě poslal domů, abych přišel za týden, že se na mě poptá. A když jsem přišel, tak řekl, že bohužel mě vzít nemůže, poněvadž se ptal na mě Patočky a Patočka říkal, že jsem prý obtížný, difícní člověk. Jestli je to pravda, nevím. Možná, že se tak jenom vymluvil, ale já jsem opravdu difícní byl. A Patočka to nepochybně registroval, takže je to docela pravděpodobné. Takže takhle to vypadalo. Ale Patočka o mně pořád věděl, takže se na mě Patočky ptal i ten Navrátil. A teď se vrátím. A já jsem chodil za Patočkou, ještě když jsem byl na brigádě, stavební brigádě ve Vokovicích. Ono to bylo dost blízko toho...

Redaktor:

Břevnova?

Ladislav Hejdánek:

Ano, blízko Břevnova. Takže já jsem za Patočkou chodil ho navštěvovat buď po práci, nebo před prací, a chodili jsme na procházku. Patočka potřeboval vřdycky někoho, s kým by mohl povídat, jinak přeci chodit na procházku jen tak, to je nesmysl, a potřeboval to ze zdravotních důvodů, to mu říkali doktoři. Takže já jsem s ním byl v kontaktu. A když jsem se mu chlubil na to, že tam na té brigádě, co byla vlastně ještě Stavobet Jinonice, ta první moje štace, já jsem tam stavěl baráky pro vojáky, pro policajty. A tak například jeden barák jsem tam ještě s jedním cikánem postavil pro ně, takový malý baráček, takový, kde jenom přebývali ve službě, okno a tak. A já jsem tam byl zařazen nejdřív jako pomocník, takový přidavač zedníkovi. A to byl takový zedník vyčůraný, byl stachanovec, chtěl být stachanovec, a tak prostě my jsme museli přivézt, byli jsme dva tam, jeden přivezl plný vozík cihel, druhý vaničku s maltou a teď jsme to postavili takhle u něj a on takhle seděl, tady vzal maltu, na to cihlu, maltu na cihlu, pak zas vzal, dal a takhle tam pracoval vsedě a my jsme mu to nosili, takže on udělal spousty dlouhých zdí. (smích) A byl to stachanovec. Ale pak to skončilo zase, poněvadž oni tak dlouhé zdi zas neměli (smích), aby ho tam za ty... takže dělal něco jiného, už nedostal nás. A oni si všimli, že jsem celkem šikovný, tak mě přidělili k partě kopáčů. Kopali jsme takový jakoby velikánský tunel pro nějaké roury, ale šest a půl metru hluboko to muselo být. Takže my jsme museli pažit dvakrát, protože to se vyhazovalo lopatou do třech poschodí. A tak pro mě to byl velký záprah, ale zároveň jsem si ztužil své tělo, takže nejdřív jsem skoro nemohl ležet (smích), ale pak jsem si na to zvykl. A já jsem se tam osvědčil jako žádoucí, takže si mě drželi. Já jsem totiž jim říkal, tomu úkoláři našemu jsem říkal: „Ty jsi, člověče, vůl. Proč ten úkolák nenapíšeš pořádně? Vždyť za to jsi placený. Podívej, ty tam vynecháš, ty napíšeš, že jsme museli pažit. Ale my jsme museli jít pro dřevo, tam to dřevo jsme museli nařezat, pak jsme museli přerezat na příslušné... to tam musíš všechno napsat!“ Oni tam všechno napsali a my jsme začali, celá parta začala brát třikrát, nebo dvakrát tolik. Takže jsem měl dobré postavení u dělnické třídy.

Redaktor:

Co Patočka na to? Protože ty jsi říkal, že jste chodili na procházky.

Ladislav Hejdlánek:

Patočka, když to zjistil, když jsem mu to říkal, že na dlouhou dobu jsem bral nejvíc peněz, co vůbec jsem kdy bral (smích), takže jsem mu to řekl, a on za mnou poslal jednoho svého studenta, říkal: „On nemůže sehnat taky. Podívejte, poraďte mu. Vy jste to tak dobře udělal. Poraďte mu a řekněte mu, co má...“ A já mu poradil, ale on bohužel pracovat nechtěl. Ale poslal ho za mnou s kartičkou, že ho posílá Patočka, abych panu kolegovi pomohl v hledání místa. Takže on měl ke mně důvěru taky, že leccos zařídím. To taky já už se nechám svěst.

Redaktor:

Takhle – já bych teď přešel zase ještě do toho roku 48, k té filosofické fakultě. Jak jsi prožíval – někdy se říká – komunistický převrat, puč 48?

Ladislav Hejdlánek:

Únor. Ano, jasně.

Redaktor:

Jaké to bylo?

Ladislav Hejdlánek:

Tak já jsem přišel na filosofickou fakultu vlastně neřádně na ten index přírodovědecký už ve čtyřicátém šestém. Takže já jsem na filosofické fakultě. Pak jsem tedy zkusil ještě, změnil, zrušil jsem svůj index přírodovědecký, opatřil jsem si filosofický a rozhodl jsem se, že budu poslouchat Patočku. Jenže oni ho vyhodili. Takže já pak jsem prostě byl odkázán na kantory, kteří tam zbyli, a to byli komunisti, s výjimkou Kozáka, kterého tam vzali, protože potřebovali vřdycky ve vědecké radě jednoho nekomunistu, tak tohle potřebovali ve vědecké radě. A v jiné vědecké radě potřebovali

Frintu, Antonína Frintu, který na konci, těsně před penzí se stal profesorem. Ale to byl znamenitý filolog. Já tam přišel a neměl jsem dojem, já jsem netušil, že přijde Únor. Já jsem tušil, že komunisti udělají všude všecko. Měl jsem už první konflikt z vinohradského Svazu mládeže. Já jsem dokonce byl v prvním svazu, v prvním výboru Svazu mládeže na Vinohradech, protože mě tam doporučil nějaký kluk z vedlejší třídy, a tam nikomu se nechtělo, katolíkům, tak (smích) doporučili, takže mě tam do toho dali. Ale brzo se ukázalo, že jsem nepřijatelný – já jsem s nimi nebyl, já měl vždycky námitky, měl jsem své představy, co budeme dělat. Takže prostě se mě pak hleděli zbavit. A byla to ostuda, ale proto, že jsem byl neznalý. A pak když na mně chtěli na filosofické fakultě, abych se stal členem svazu, tak jsem to odmítl, protože tady na mě byli tak sprostí ti svazáci, že jsem si řekl: „Takoví budou ti druzí taky.“ Takže jsem, zase podle své zkušenosti, tak jsem prostě odmítl a řekl jsem jako výmluvu: „Já jsem křesťan a já nemůžu být komunista.“ Takže to se se mnou vleklo, několikrát jsem to zopakoval i při nějakém semináři. Rieger, ten měl pro to porozumění. Svoboda měl svého druhu taky porozumění. Ludvík Svoboda byl klasický filolog na ženském, na dívčím gymnáziu přes válku, přežil; ačkoliv předválečný člen partaje a taky vydal nějaké knížečky komunistické předtím, kupodivu přežil. A když neměl co dělat za války, tak přeložil Lenina. A teď hned ještě před prázdninami 45, to znamená velmi rychle, to bylo připravované a už to měli vysázené a tak, vyšel *Materialismus a empiriokriticismus* Leninův. Já to koupil a důkladně jsem to četl, protože jsme ve třídě měli několik kluků, kteří vstoupili do komunistické strany už za Němců údajně, tajně, ale teď se holedbali, že jsou v té. A prostě byl tam jeden zvlášť takový fikaný, který toho spoustu věděl a tak dál, a já jsem se s ním hádal. Takže náš profesor filosofie měl z toho velkou radost, že my dva jsme zaopatřovali vyučování celé třídy, že jsme se hádali o marxismus, o materialismus a tak dále.

Redaktor:

Předpokládám, že jsi kritizoval Lenina, nebo ten materialismus.

Ladislav Hejdlánek:

Tak já jsem hlavně říkal, že Lachout [00:56:44] ho nezná, že prostě to, co on říká, že jednak je blbost, ale že je blbost i to, co říká, že říká Lenin, že to Lenin říká jinak. Takže prostě já jsem toho Lenina vlastně znal a mohl jsem hádat se s tím, který říkal blbosti, který znal brožurky Marxe a Engelse. A já znal Lenina, a tlustou knihu. Takže já už na střední škole jsem se nechal do toho zatahnout, že jsem bojovník proti marxismu.

Redaktor:

Mě by teď zajímal ten únor 1948, jak jsi ho prožíval, předpokládám jako student filosofické fakulty. Jak ty dny šly? Protože ty ses taky tam do toho nějak aktivně zapojil s těmi studenty.

Ladislav Hejdlánek:

Ano, ano. Já jsem pozoroval, že ti komunisté si tady počínají, jako kdyby byli doma, a přitom jsou dovezení. Takže jsem na ně byl ostrý. A samozřejmě když smrt Masaryka a Beneš nemocný a teď potíže ve vládě, vládní krize, teď prostě rezignovali nekomunističtí ministři, to všechno bylo v rozhlase, v novinách, to na mě doléhalo. Takže když ohlásili studenti, že se jde na Hrad, tak jsem přišel, dal se seřadit. A protože jsme vyšli o něco později než ta první část, tak nás už nepustili do Nerudovky, šli jsme zadem přes Strahov a dostali jsme se vlastně dál než ti, co byli v Nerudovce, ti byli zaražení uprostřed, policajti je dál nepustili a my jsme se dostali až na Hradčanské náměstí. Tam nás zastavili. Bylo nás poměrně dost, bylo to několik stovek a jistě dohromady s těmi to byly tisíce, co byli v té Nerudovce. A samozřejmě to je zážitek, který člověka nařídí, nějak nasměruje zase. Najednou před sebou mám chlapy se samopaly a teď napřažení, že nás zastřelí všechny: „Koukejte se odtud...“ Tak prostě nemohl nikdo chtít na mně, abych ty komunisty měl rád, nebo ty policajty. Prostě a dobře, Trojan se tam dokonce dal do diskuse s jedním tím chlapem, který srazil holku, porazil ji, pomáhal jí vstávat a vytýkal mu, že takhle zachází s děvčetem, a ten ho sbalil a taky tedy byl zavřený (smích) a odvedený odtamtud.

Redaktor:

Jakub Trojan?

Ladislav Hejdánek:

Jakub Trojan, ano. A já jsem udělal čelem vzad a koukal jsem vypadnout, jak nejrychleji jsem mohl. (smích) A podařilo se mi zdárně uprchnout, i když po cestě nás zastavoval náš český, tedy československý policajt: „Kluci, neblbněte, nechod'te tam, dopadne to špatně.“ (smích) Takový starý pán v uniformě. Tak jsme na něj nedali a pak jsme se holt... tak přišli na nás se samopaly, tak co se dalo dělat, že? Takže pravda je, že jsem zdrhl. Neměl jsem potřebu se postavit. To Trojan tu potřebu měl.

Redaktor:

Jaké bylo další studium? Ty jsi zmiňoval Kozáka třeba.

Ladislav Hejdánek:

Tak Trojana vyhodili ze studií. Já jsem tím pádem nebyl postižen, poněvadž jsem nebyl chycen. Takže jsem tam byl, ale samozřejmě já jsem si tam taky udělal svou propagandu, že jsem křesťan a že nejsem marxista a že nejsem materialista především a tak. A prostě musel jsem jít na prověrky jako všichni studenti. A já jsem prověrku hladce zvládl svými znalostmi z Lenina. Já jsem jim začal vykládat, co říká Lenin v Materialismu a empiriokriticismu, oni koukali, oni to neslyšeli v životě. Oni dělali prověrky a sami byli naprosto nevzdělaní. Takže prostě já jsem prošel.

Redaktor:

Díky. Uděláme pauzu.

(pauza)

[1:02:45]

Redaktor:

Já bych pokračoval teď v tom rozhovoru. Teď zůstaňme u toho tvého studia na filosofické fakultě. Mě by zajímalo, jak jsi vnímal, co pro tebe znamenal Emanuel Rádl, kterého jsi osobně neznal, ale přepisoval jsi ho a studoval určitě.

Ladislav Hejdánek:

Já už mezitím jsem leccos přečetl, na mě udělal dojem a nikdy se to nevymaže ze mě. Tak já jsem pochopitelně pořád o něm začínal mluvit na fakultě. A tam byli profesori, kteří to nepříliš rádi slyšeli, protože Rádl neměl u komunistů příliš dobrý zvuk. Mezi mými profesory byl třeba ten předválečný komunista Ludvík Svoboda, který za ten překlad Lenina dostal profesuru filosofie. On to filosof nebyl, ale on jako klasický filosof [*filolog, pozn. red.*] znal staré Řecko, a to bez filosofie nejde. Takže on tak trochu filosof byl. A on se tomu nebránil, ale on mně vycházel vstříc tak, že například v semináři přišel: „Kdo by si vzal tady referát o jednom časopise katolickém rakouském, rozhovor s kardinálem Königem?“ Tak jsem se přihlásil, poněvadž už to, že řekl „s kardinálem“, to by každého odradilo tehdy. Tak jsem se přihlásil. Já jsem nevěděl, kdo je König, a taky nic moc, ale dobře. Tak jsem to měl. A on dokonce mně to pochválil, ten můj referát. Já jsem byl taky kritický, on s tím možná počítal, že jako protestantovi dal toho katolíka, on sám byl katolík původně, takový katolický marxista. Prostě sám domluvil s Čechoslováky, že to otisknou ve svém časopise náboženském, takže mně u Čechoslováků vyšlo to, co jsem připravil pro ten seminář.

Redaktor:

Československá církev husitská.

Ladislav Hejdánek:

Husitská, ano. Něco „zápas“, jmenuje se to, nějaký... já teď nevím.

Redaktor:

Český zápas.

Ladislav Hejdánek:

Český zápas, ano. Takže to udělal komunista profesor, takže on vlastně to udělal pro mě, on mě udělal známým. Pak tam byl Kozák. Kozák byl kolega Rádlův, o něco mladší. Pravda je, že já jsem si jednou u Riegera vzal, to jsem si navrhl sám, téma „Masarykovo pojetí pravdy a jeho význam pro filosofii Kozákovu, Hromádkovu a Rádlovu“. A Rieger byl celý nadšený, že jo. Tak jo. A tak jsem měl poprvé o Masarykovi. A pak jsem měl, druhého jsem měl, to jsem vždycky měl na to týden si to připravit, to jsem dělal děsným fofrem. Já to samozřejmě měl nastudované předem, já to nepotřeboval teprve studovat, ale musel jsem to upravit, aby se to hodilo. Takže já jsem tam měl potom toho Kozáka taky. Kozák byl děkan. Nechal si mě zavolat a říkal: „Vy prý o mně tam mluvíte. Ale prosím vás, vy mě tam dáváte do společnosti s Rádlem.“ A to jsem ještě Rádla nevykládal. „Vždyť ten člověk na mě střílel, na nás střílel, až se z nás kouřilo!“ Já jsem říkal: „Ale to snad nevádí, pane profesore, to přece mezi filosofy bývá, tak to může být, ale mně to připadá, že patříte do té linie.“ Takže to prošlo, on mi nevyndal, ale jenom se zeptal: „Vždyť do mě stříleli, až se ze mě kouřilo.“ Takže to byl ještě děkan. A potom když přestal být děkanem a musel být děkanem komunista, tak po Únoru prostě už začal přednášet zase ve větší míře, tak jsem chodil na něj. A tak toho Kozáka jsem odpřednášel. Odpřednášel jsem ještě Hromádku; ten byl přijatelnější, kupodivu. Hromádka kupodivu měl takový dobrý zvuk i mezi komunisty.

Redaktor:

To přece není nic divného, ne? Že zrovna Hromádka, protože přece jenom on nějak tíhnul.

Ladislav Hejdánek:

Tak oni byli blbí a oni to nerozlišovali. Já nevím, jestli si mezi sebou říkali, že Hromádka je vlastně komunista. To já nevím, jak toho dosáhli. Ale fakt je, že vyslovené útoky protihromádkovské ani v tom semináři nebyly, kdežto třeba proti tomu Kozákovi, tam byla taková malá skupinka marxistů mladých, kteří mě kritizovali za to.

Redaktor:

Ale vždyť Hromádka přece vyslovoval sympatie pro komunisty, z těch textů.

Ladislav Hejdánek:

Jistě, samozřejmě, a to způsobem, který až mě zarážel. Já jsem byl u toho, když po Únoru Hromádka svolal celou teologickou fakultu, tedy profesory, docenty, asistenty, v Konviktské ulici tehdy ještě, svolal to na schodišti, tam byl takový vestibul se schodištěm, a teď tam mluvil s takovou bezstarostností, že to všechno je na dobré cestě: „Je to fajn, nenechte se nikým oblnout.“ Tak nás všechny přesvědčoval, že to je krásné, že před námi jsou krásné dny. Já jsem byl přítomen, když Souček, který byl u toho, tak plakal. Prostě to bylo neuvěřitelné. Já jsem to nečekal. To udělal naschvál. Prostě udělal to naprosto proti. A ono to bylo prostě, že já si ho pak nakonec musel vyložit jinak, ne jako kolaboranta.

Redaktor:

To by mě zajímalo, protože Hromádka pro tebe ve tvém životě hodně znamenal.

Ladislav Hejdánek:

Ano.

Redaktor:

Jestli bys mohl říct teď, čím on tě ovlivnil, v čem ho vidíš kriticky a proč říkáš, že nebyl kolaborant, protože Leninova cena míru za příznivé výroky o budapeštském povstání v prokomunistickém stylu... Říkám to možná trochu ironicky, ale teď mi jde o tvůj postoj.

Ladislav Hejránek:

Je to tak, že Hromádka se vrátil z Ameriky hned v pětáctýřicátém a fungoval na té konferenci, na kterou mě Pavel Jerie nepozval, takže já ho viděl jenom ve sboru, kde ho tady přivítali. A Hromádka zase i s rodinou odjel zpátky a pokračoval v Princetonu. On se nemusel vrátit, on mohl v tom Princetonu zůstat. A on tam mohl zůstat ještě dokonce rok po Únoru. On nám říkal jednou, v soukromém hovoru to bylo, to nebyla přednáška, že se byl radit po Únoru s Janem Masarykem, jestli má se vrátit, nebo nemá se vrátit. Prostě bylo jasné, že to je Masarykův pokračovatel. A Jan Masaryk mu říkal, aby to neuhnul moc rychle, aby ještě počkal. Takže Hromádka přijel ještě podruhé v tom 46. roce a zase se vrátil do Ameriky a vyčkal až toho Února. Pak nám říkal, že se ptal toho, trochu jsem to posunul, ptal se toho Jana Masaryka: „Jak to bude vypadat?“ „No, jak to bude? To přece každý vidí. Komunisti jediná pracují, ti ostatní nic nedělají,“ říkal Jan Masaryk. Takže Hromádka se vrátil s vědomím, že to nebude snadné. A rozhodně se nevrátil, aby kolaboroval. On se navrátil, aby zachránil, co se dá, a to je možné jedině, když se nepostaví na zadní. Takže on by musel škrtnout celý svůj život a celé své rozhodnutí se vrátit do Československa, to by musel všechno škrtnout, vykašlat se na to, aby tady způsobil nějaký skandál. On musel nějak vyjít s nimi, takže to řešil tím, že cestoval po cizině.

Redaktor:

Mluvili jste někdy o těchto věcech, proč se vrátil?

Ladislav Hejránek:

Tak to byly poznámky. Důkladně jsme o tom nikdy nemluvili, on se toho střežil, důkladně to nevykládal.

Redaktor:

Teď by mi šlo o to spíš, jak on tebe ovlivnil, řekněme, myšlenkově, filosoficky. Přece první republika, *Křesťanská revue* a další a další jeho přednášky... A potom po Únoru asi trochu jiné texty. Jak toto bys vnímal? Čím on tebe ovlivnil?

Ladislav Hejránek:

Já jsem četl jeho texty i po Únoru. Prostě on napsal některé texty... *Křesťanství v myšlení a v životě* na mě mělo velký vliv. Já jsem o křesťanství nic pořádně nevěděl, ačkoliv má matka byla protestantka. Takže já jsem se to všechno dovídal přes Akademickou Ymku a přes Součka, přes Hromádku a tak dál. Tak prostě ti lidé se zapsali v mém životě. Já nemůžu Hromádku odepsat. Prostě byl mi trochu divný někdy. A já nevím, jestli... to asi nevíš, že byla taková „nach der Wende“, jak říkají Němci, byla taková animozita vůči Hromádkovi v Nové orientaci. A tak prostě byla velká diskuse v Brně.

Redaktor:

V kterém roce?

Ladislav Hejránek:

To bylo hned „nach der Wende“, to bylo 90, to bylo v zimě 89–90, tak nějak, možná v prosinci ještě a možná v lednu. A v Brně byla taková velká sešlost novoorientačníků a ještě dalších k tomu. A tam já jsem měl referát o Hromádkovi, jak já беру Hromádku. A tam jsem říkal, prostě řekl jsem upřímně všechno, co jsem měl proti Hromádkovi, a všechno, co jsem měl pro něj. A tam jsem ho vyložil určitým způsobem. A říkám to každému, kdo má nějaké námitky proti Hromádkovi. Prostě

a dobře, on se rozhodl, že se vrátí. Jemu by bylo určitě lépe, kdyby býval zůstal v tom Princetonu, kde on se měl jak prase v žitě. A prostě to byla oběť, že se vrátil. To je vidět třeba, co udělal naproti němu Odložilík. Odložilík, ten se taky vrátil, taky si myslel, že tady něco bude dělat, a když viděl, jak to vypadá, tak emigroval znova. Hromádka nechtěl emigrovat, protože chtěl tady dělat něco, říká se tomu „chtěl zachraňovat církev“.

Redaktor:

Zajímalo by mě teď, co máš, jaké kritické výhrady vůči němu, a pozitivně, jenom ve stručnosti, z toho Brna.

Ladislav Hejdánek:

Tak já jsem mu měl velmi za zlé, jak tak bezstarostně a radostně mluvil o radostných zítřcích tam v Konviktské na té fakultě. Prostě bylo to nevěrohodné a bylo úplně jasné, že to nemyslí tak do slova a že prostě chce nás přesvědčit, abychom nedělali blbosti a tak. Prostě co jsem mu měl za zlé jako naprostou necitlivost. Já jsem to tenkrát měl těžké nějak to překonat. To byla taková necitlivost, s jakou on tam promluvil, jako kdyby vůbec nevěděl, co se děje. A on to věděl. Tak proti němu... tam Komárková říkala věci proti němu, že? Tak já jsem taky na to pak navázal. Vždycky chodil jako v čerstvě vystřiženém obleku, vždycky chodil jako velký pán. To mi na ten komunismus moc nesesedlo. Teď když on patřil mezi ty lidi, co podpořili ty komunisty, co jeli do Španělska, on v tom spolku těch „španěláků“ byl členem Hromádka. A on si tam udělal spoustu známých, pozdějších ministrů, Nosek byl „španělák“ a tak, ti jeli tehdy pomáhat do Španělska proti Frankovi. Tak mělo to určitou logiku. Já si nemyslím, že se zaprodal, ale někdy tomu byl blízko. Takže ono svým způsobem za první republiky to, že on se tak bratříčkoval s těmi komunisty a dal si na tom záležet, a přitom sám v tom vyžehleném obleku, to prostě samo o sobě tak nějak nehrálo. On taky se bohatě oženil. On si vzal dceru Kozákovu, toho architekta Kozáka, který postavil vinohradský kostel, ale postavil taky barák, kde Hromádka bydlel, a barák, kde bydlely jeho tety nebo švagrové. Prostě měl tři dcery a všecky opatřil činžáky. Prostě Hromádka nebyl člověk, který by přesvědčoval stylem svého života, který by přesvědčoval, že je levicový. A přesto levicový byl, jako z takového nadhledu, z filosofického, teologického. Prostě je to pozoruhodná postava, kterou bych nikdy nechtěl zatracovat. Ale vidět ta negativa je potřeba a zároveň je třeba vidět i ta pozitiva, ale ono těch pozitiv je vlastně hodně. Co by bylo s tou Akademickou Ymkou? Já jsem v tom osobně namočený, jako vždycky. Každý člověk soudí podle své zkušenosti. Tak já jsem měl být zavřený jako Oto Mádr. Já jsem byl něco podobného jako Oto Mádr v katolických studentech. Já byl poslední místopředseda pražské Akademické Ymky a velký funkcionář už předtím, středoškolský. Prostě já měl být zavřený. Hromádka za námi přišel a teď do nás hustil, že prostě situace se změnila, musíme vzít vážně, že se něco děje a že nesmíme provokovat a že je potřeba, že komunisti na nás chtějí, abychom se sami rozpustili, aby nás nemuseli rozehnat. „Tak prosím vás, buďte tak hodní a rozejděte se sami.“

Redaktor:

Udělali jste to?

Ladislav Hejdánek:

Udělali jsme to. A já jsem mu v tom pomáhal a vymyslel jsem heslo, které mi připomínají ještě starší ymkari, když se teď potkáme, říkali, že jsem vždycky říkal: „Rozejdeme se, abychom se zase mohli sejít.“ (smích) Každý si musel uvědomit, že to, jak se nádherně sejdeme, je možné, jenom když se rozejdeme. Když bychom se nerozešli, tak se nemáme proč scházet.

Redaktor:

Zeptám se na tu Akademickou Ymku – jak bys ji hodnotil? Co to znamenalo pro tvůj život? Myslím ta poválečná.

Ladislav Hejdánek:

Pro mě to znamenalo všechno. Já jsem se o křesťanství nejvíc dověděl v Akademické Ymce, nikoliv ve sboru přes protestanty. Něco teologie, dobrá teologie faráře Jerie, ale ta nedělní školka, to prostě na mě nemělo žádný vliv. Bohužel moje zkušenosti jsou takové. Kdežto ta Akademická YMCA, to byl přelom v mém životě. Já jsem najednou byl mezi lidmi, s kterými jsem si rozuměl a kteří mě uznávali. To byla obrovská věc po Únoru. Já jsem měl kam jít. Oni nás hned nerozpustili, ono to trvalo dva roky, než jsme se rozpustili. (smích) Ale oni na tom trvali komunisti. A Hromádka vymohl slib, že když se rozpustíme, tak že nás nebudou zavírat, že nás nebudou pronásledovat.

Redaktor:

Zmínil jsi Otu Mádra. Vy jste se znali tehdy? Nebo jaký byl ekumenismus tehdy?

Ladislav Hejdánek:

Ne. Já ho poprvé viděl až v Jirchářích.

Redaktor:

K tomu se dostaneme, k Jirchářům. Mě by zajímal teď spíš ale obecně ekumenismus. Jaký byl vztah mezi evangelíky a katolíky třeba v té době, nebo po válce? Nebo bylo to ještě ovzduší takové spíš toho napětí a bojovnosti proti sobě?

Ladislav Hejdánek:

Tak rozhodně já jsem doma byl vychováván spíš v takové averzi vůči katolíkům. A mezi katolíky jsem měl málo, málo známých nebo přátel. To bylo taky tím, že jsme nebyli v té katolické třídě, takže já jsem měl vlastně všechno tam. Tam byli protestanti, Čechoslováci a Židi. (smích) A potom samozřejmě neznabozi. (smích) Takže to byla taková snůška 24 lidí, kteří prostě navzájem se museli nějak vzít vážně. Ale všichni jsme věděli, že nejsme katolíci, to nám všichni dávali najevo.

Redaktor:

Zabrousil jsi teď ještě zase k domovu, k rodičům trochu. Jaká byla výchova tvých rodičů, nebo kdo měl vliv na tebe? Jestli tatínek, maminka?

Ladislav Hejdánek:

Naštěstí žádný. Maminka na mě měla velký vliv, že jsem doživotní puritán, takže prostě to ze mě nikdy nikdo nevyžene a každému tím jdu na nervy. Já se vždycky ošklíbnu, když někdo má nějaké spády takové, které se nemají. Prostě to je tak. To mě ovlivnilo. Ale jinak já byl pořád v opozici proti matce. Matka byla takový... ona byla nejmladší spolu s bratry, kteří byli o dost starší, a ona je komandovala, ona se naučila komandovat a ona byla ten komandýr i v rodině, komandovala mého otce a snažila se komandovat mě.

Redaktor:

A ty jsi byl jedináček?

Ladislav Hejdánek:

Já byl jedináček. Sice jsem měl mít ještě nějakého druhého, narodilo se to mrtvé. Doposledka se mělo narodit živé, tak nevím, proč se narodilo mrtvé, něco se stalo tam, něco zvorali, nebo to nevím. Takže já už jsem se na to připravoval, dával jsem vránám za okno, aby nepřišli ptáci, tedy aby nepřišli čápi, protože jsem chtěl sestřičku, a pak prostě se to zvrtilo.

Redaktor:

Co ta výchova maminky? Co ti dala do života?

Ladislav Hejdánek:

Ona byla (smích)... ta výchova byla dobrá, že já jsem byl připravený na policajty. Prostě mě policajti nemohli zaskočit žádnými tvrdostmi.

Redaktor:

A kteří policajti?

Ladislav Hejdánek:

Tak pak když byli estébáci.

Redaktor:

A čím tě připravila maminka na ty estébáky?

Ladislav Hejdánek:

Prostě byla na mě šíleně přísná. Když jsem přišel ze školy, tak zdvihla obočí a řekla: „Tak co zas dneska bylo?“ Poněvadž čekala, že zas něco bylo. Ona to očekávala. Pravda je, že často něco bylo. (smích) Já jsem byl rošťák. Ale já neměl k matce dobrý vztah. Já jsem nepoznal, co to je mít maminku. „Maminka“ – jak to zní! Prostě Seifert jak to řekne. Bože, tak o tohle jsem přišel. Prostě já jsem měl takovou tvrdou matku, která mě furt chtěla skopat do truhlíčku.

Redaktor:

A ty jsi jí říkal, co bylo ve škole, nebo sis vymýšlel?

Ladislav Hejdánek:

Ne, tak já jsem dokonce hodně lhal, protože jsem vždycky věděl, že dostanu nářez, tak jediná možnost obrany bylo lhát, dokud to půjde. Pak už se nedalo nic dělat, to už byl nářez. Takže když já jsem něco provedl ve škole, tak jsem nejprve nešel domů, oběhl jsem matky svých spolužáků, s nimiž jsem se kamarádil a s jejichž rodiči se kamarádili moji rodiče, poněvadž oni jiné známé neměli, poněvadž oni nebyli z Prahy, takže já věděl, ke komu oni chodí a od koho se to dovědí. Tak jsem to oběhl první, než kluci se vrátili sami domů, tak já už tam u nich byl a teď jsem tam vykecal, co se stalo, ve své verzi, a pak jsem šel zas vedle a tak dále. Takže když potom se matka šla ptát, jak to bylo, tak se dověděla mou verzi. Takže já jsem byl velmi důmyslný od samého začátku. A lhát jsem se naučil skvěle a zároveň jsem dělal, co jsem mohl, abych se vyhnul té hanbě, když je člověk odhalen. Takže já jsem nakonec přestal lhát hlavně proto, že to je jednodušší. (smích)

Redaktor:

Docela hezké. K tomu se dostaneme časem, k té tvé filosofii pravdy. To je docela hezké, když filosof pravdy se naučí dobře lhát, že?

Ladislav Hejdánek:

Ne, tak já si myslím, že když někdo neumí lhát, tak to není žádná zásluha. Zásluha je, když umí lhát a dobře umí, a nelže. To je zásluha.

Redaktor:

Čili lhát na správném místě?

Ladislav Hejdánek:

Tak to je potom, když moje manželka Heda, když byla po prvních výsledcích, když mě sbalili, tak pak měla černé svědomí, že tam jim potvrdila, že jsem něco řekl, nebo něco tam u nás bylo, už nevím, co to bylo přesně, protože oni řekli: „On tam tohle říkal.“ A ona řikala: „Jo, jo.“ A mně pak nadávala, co já jsem jim vykecal. Načež já jsem jí řekl: „Ne, já jsem to nevykecával.“ A ona říká: „Já už jsem to zjistila taky. Já už jsem zjistila poněkolkáté, když se ptali. A ptali se: ‚Co to tam vlastně bylo?‘ Měli jsme výstřižek z Rudého práva, byl na sekretáři, byl tam v tom skle. A oni se na

to ptali. Teď mně došlo, že oni to mají jenom z doslechu, že se o tom mluvilo.“ A přišla na to, že to všechno není ode mě. Takže pak se svěřila Šimkovi, tomu kurátorovi Šimkovi.

Redaktor:

Kterému Šimkovi?

Ladislav Hejdánek:

Kurátorovi Šimkovi ze synodní rady.

Redaktor:

Pavel Šimek?

Ladislav Hejdánek:

Pavel Šimek. Je příbuzný?

Redaktor:

Je příbuzný, takový prastrýc.

Ladislav Hejdánek:

Já jsem říkal, že si myslím, Martině, a ona říkala: „Já myslím, že ne.“

Redaktor:

Ale to není podstatné. Držme odstup. Ale co Pavel Šimek radil?

Ladislav Hejdánek:

Pavel Šimek jí říkal: „Nic si z toho nedělejte, sestro. To se stane každému, i nejzkušenějšímu. Prostě a dobře, musíte dělat, jako kdyby nic. A musíte si napříště pamatovat, že obžalovaný má právo lhát, má právo lhát. A u křesťana je to povinnost.“ To byl cynik Šimek. (smích)

Redaktor:

Právník, on byl právník.

Ladislav Hejdánek:

Ano, to byl právník, ano.

Redaktor:

K tomu se ještě možná dostaneme, až k tvé obžalobě, ale to je ještě daleko. Mě by teď ještě zajímalo, jestli jsi neuvažoval o emigraci třeba.

Ladislav Hejdánek:

Jedině krátce po tom, co jsme se vrátili z toho Hradu a zavřený byl Trojan a teď bylo zahájeno řízení, že ho vyhodí ze školy, tak v té době Února jsem prvně... my jsme s Akademickou Ymkou v létě, to už bylo po Únoru, byli na lesní brigádě v Kvildě na Šumavě. A tam jsme pracovali, opravovali jsme lesní cesty, aby se po nich dalo jet nějakým tím jejich povozíkem. A to bylo až na hranice. A dokonce to byla cesta, která vedla přes hranice, a tam se scházeli naši pohraničníci s těmi německými a tak dál. Takže my jsme byli na... to šlo o Bavorsko, takže to bylo naše Německo, tak jsme byli... a já měl jednu nohu tam a druhou tam. A teď jsem uvažoval – nemám? A napadlo to všechny. A já jsem říkal, já byl funkcionář akademický, tak jsem říkal: „Podívejte se, my tady nemůžeme všichni teď zdrhnout, to by byl velký malér pro celou Akademickou Ymku. My se musíme vrátit a pak se pokusíme to udělat jinak.“

Redaktor:

Zkusili jste to jinak?

Ladislav Hejdánek:

Zkoušeli jsme to jinak. Nakonec z toho moc... odešlo pár lidí. Ten kolektiv, jak jsme se cítili kolektiv, tak ten neodešel. Například z Akademický Ymky odešel kluk, který měl na starosti středoškolský klub, a odešel do Ameriky a štěstí velké neudělal.

Redaktor:

Co tě přesvědčilo, nebo kdo tě přesvědčil, že jsi nakonec nešel?

Ladislav Hejdánek:

Tak my jsme se rozhodovali a byli jsme vybráni dva, že půjdeme za Součkem.

Redaktor:

Kdo to byl Souček?

Ladislav Hejdánek:

Souček byl děkan teologické fakulty, protestant. My jsme ho měli děsně rádi, byl nám blízký, rozuměl nám. A tak jsme se rozhodli, že se ho půjdeme zeptat, co o tom soudí. A sdělili jsme mu, jaké máme úmysly. Načež on nejprve zesinal, téměř se složil před námi, pak se vzchopil a začal nás přesvědčovat, že si nesmíme myslet, že přijdeme do ciziny a že tam na nás budou čekat a že nás budou vítat, že tam prostě nemůžeme dělat to, co my budeme chtít, a to tady taky nebudeme moct, tak že prostě tam si nepolepšíme, tam budeme muset dělat, abychom vypadali, jako kdybychom patřili k nim. A tak nás přesvědčil, že jsme toho nechali. Tak to byl Souček, který nám to rozmluvil. My jsme to pak rozmlouvali těm dalším. Takže nakonec ten Jožka Stejskal, ten skutečně utekl přes hranice, ten neodešel žádným takovýmto legálním způsobem, pololegálním takřka, jako my jsme tam mohli prostě pololegálně přejít sakum prásk všech třicet lidí, co tam bylo na brigádě. Jenže byl by velký průšvih.

Redaktor:

Já se zeptám teď – ty jsi zmínil svoji manželku. Jestli bys ji mohl představit. Kde jste se seznámili a jak se jmenuje a proč jste se vzali? Nebo tak něco o ní a o vašem začínajícím manželství. Kdy to bylo?

Ladislav Hejdánek:

Tak já nevím, jak dalece můžu zajít do takových až intimností.

Redaktor:

Nemusíš do intimností, jenom to, co chceš říct, co si myslíš, že veřejnost unese.

Ladislav Hejdánek:

Já nemyslím skutečné, ale takové, co se neříká. Ale já to řeknu. Prostě a dobře, moje žena celý život vždy při vhodné příležitosti připomněla, že ona je ta dohozená. Dohodila ji Taťána Klimentěvová. Já jsem nejdřív chodil s Taťánou Klimentěvovou, kterou jsem poznal v Akademické Ymce, a zejména na fakultě. Ona začala studovat na filosofické fakultě francouzštinu a češtinu a já jsem ji přesvědčil, že se má přeměnit na filosofii, načež s tou filosofií že to je nadějně, a zblbnul jsem ji tak, že brácha, nedávno zemřevší, Saša Kliment, to byl brácha, který se nechal přejmenovat na Klimenta, tak říkal, že to byla její osudová chyba, že se nechala přesvědčit na tu filosofii. Je to, jak se to vezme. Prostě a dobře, já jsem najednou zničehonic, to byla asi možná reakce na Únor nebo na nějaké situace na fakultě, já jsem onemocněl, strašně mě bolela hlava, nebyl jsem schopen ničeho, ani číst, ani psát. A doktor, neurolog, to byla diagnostika, což není diagnóza, ale popis, že to je cere-

brální neuritida, a teprve s téměř ročním zpožděním jsem se dostal k profesorovi Vítkovi, který to odhadl suspektně zpětně, to se nedá s jistotou, tak že to byla diseminovaná encefalitida. A mně bylo děsně zle a nemohl jsem chodit na fakultu, takže Taťána chodila s mým indexem vždycky na konci semestru, aby mně napsali, že jsem tam chodil, vyložila jim, jak jsem nemocný, oni to všechno vždycky podepsali (smích), takže jsem studoval dál, i když jsem tam nemohl chodit. A jenomže ona z toho byla taková... ona je, podobně jako Saša, to jsou děti Rusa, který jako kluk se dal k legionářům, nebyl u Bílých, v Bílé gardě, dal se k legionářům a nechal se odvést sem, protože komunisti jim sebrali statek, nějaký velký, ono to bylo nějaké skoro knížectví, takže prostě koukal prchnout. A asi mu to tatínek taky doporučil. Tak ten tady měl... seznámila se s ním nějaká děvečka, o něco starší než on, a moc jim to neklapalo, ale měli dvě děti. A já se seznámil s tou Taťánou a potom i s tou rodinou samozřejmě. U starého Klimentěva jsem se učil rusky, on mě učil, takže dodnes umím některé takové voloviny, jako například „Što nibúd', čevó nibúd', čevó nibúd', što nibúd'. (smích) Tak to jsem se naučil od něj. Asi jediná věc, co si pamatuji. A prostě on tady přežil Únor, protože on učil rusky ty komunisty, co chtěli rusky umět. Kvůli tomu, že jsou komunisti, tak museli umět rusky. A teď tady Rusové budou rozhodovat, prostě musejí jim vyjít vstříc. Takže on například učil několik vysoce postavených politiků, z nichž někteří byli popravení. Například kdo byl popravený? To byl ten chytrý člověk. Jeho manželka napsala...

Redaktor:

London? Artur London?

Ladislav Hejránek:

Ne, nebyl. London, ten nebyl na ministerstvu. Já si vzpomenu za chvíli. Vyšla taky knížka od něj. Ale není to London, nýbrž patří k těm lidem podobně. A London nebyl popravený.

Redaktor:

To se omlouvám, ano. To mě tak napadlo.

Ladislav Hejránek:

Ten nebyl, tenhle. Byl obviněný, byl na ministerstvu zahraničí, byl nějaký velký šéf. Tak toho učil.

Redaktor:

Clementis byl popravený, ne?

Ladislav Hejránek:

Jak?

Redaktor:

Clementis. Vlado Clementis.

Ladislav Hejránek:

Clementis? Ano, přesně ono. Vidíte, já už ani neslyším, když to řeknete. Vlado Clementis, ano, Clementis, to byl on. Tak prostě ta historka, já to znal víckrát. On je učil a učil Clementise například, že nemůže odevzdat příbor nebo talíře, aniž by je olízal chlebem. Je potřeba si říct, aby přinesli kousek chleba, a tím chlebem se vytře ta omáčka, to je škoda té omáčky. On znal dobře ruské poměry. (smích) Učil Clementise. Co to bylo platné? A učil taky jiné. Ale on tím byl pohnut, když mu zavraždili Clementise. Ale on na to byl zvyklý od dětství už, pro něj to nebylo nic nového.

Redaktor:

Co ta Taťána? Vy jste se rozešli potom nějak?

Ladislav Hejránek:

Takže já naprosto jsem nesnášel nic, všechno mi šlo na nervy. Skřípnutí vidličkou – já jsem dvě hodiny prostě byl z toho vedle. Prostě a dobře, my jsme se každou chvíli pohádali o něčem. A přitom ona byla ohleduplná, ale zároveň to nemohla nějak snést. Prostě a dobře, my jsme se dohodli na tom, že se rozejdeme. Ona nechtěla, ale uznala, že to je jediná naše možnost. Já jsem říkal: „Hele, my se nemůžeme vzít, je to vyloučená věc.“ Tak ona si vymyslela něco jiného, že přišla za mnou a přišla za Hedou a každého zvlášť přemlouvala, že my jsme dva, kteří k sobě patří. A byl to šťastný výběr. Takže nás seznámila. Já jsem se také začal ucházet o Hedu, až když mně to řekla Taťána. (smích) A já jsem na ni dal. Já jsem věděl, že mně nechce udělat něco špatného. Ale s ní bych žít nechtěl za nic na světě, a se žádnou Ruskou. Takže to je jedna zkušenost a člověk to generalizuje.

Redaktor:

A mohl bys představit svoji manželku?

Ladislav Hejdánek:

Manželku? Tak to je jediná dvojdcera, protože má ještě jednu o 17 let mladší dceru, a to je ta Kofránková, ta, která byla v rozhlase.

Redaktor:

Sestru?

Ladislav Hejdánek:

Sama vystudovala češtinu [*pedagogiku, pozn. red.*] dodatečně, protože ji vyhodili kvůli mně, poněvadž chodila se mnou. Začala chodit se mnou a samozřejmě to komunisti píchli a začali říkat: „No jo, ale předtím chodil s bělogvardějkou. To je prostě úhyb jenom. Chodil s bělogvardějkou a teď chodí s touhle.“ A prostě otec Kofránek byl takový schopný člověk, ale bázlivý, nestatečný člověk. Ten to o sobě neříkal jako Souček, ale nestatečný byl. Takže vlezl do partaje samozřejmě při první příležitosti, kdy to bylo možné. Byl zaměstnaný v bance, tam se muselo, nemohl by tam vydržet. A naproti tomu vzal si ženu, která měla několik zdravotních vad, a mimo jiné se jí udělal nádor na mozku, byla operovaná speciálním způsobem, bylo to vlastně poprvé u nás, dělalo se to předtím jenom v cizině, že jí vytrhli zub a přes vytržený zub se dostali k mozku a tam vyřízli ten nádor na mozku. Ona mezitím, poněvadž to bylo na hypofýze, tak ona začala růst hlavně v obličeji, ona měla takový humpolácký obličej, tlustý nos. A byla senzační tchyně. Měla porozumění dokonce i pro mě (smích) a měla porozumění i pro mou matku. Když se naši, moji rodiče, když se šli seznámit ke Kofránkům na Žižkov, tak matka tam šla s tím, že se mají seznámit, že snad tedy budeme příbuzní. Ale matka byla přesvědčena, že to je chyba a že to nemá být a tak dál. Prostě ona se jí nelíbila ta Heda. Anebo se jí nelíbila ta rodina, já nevím. Nebo já nevím, co se jí nelíbilo. Prostě a dobře, ona tam řekla: „Ale upozorňuji vás, že to je gauner.“ Tak moje matka řekla rodičům mé nastávající, že jsem gauner. A ta moje tchyně nastávající to přenesla přes srdce a udělala si obraz sama. Potom jsme se seznámili taky a tak dál, skutečně tedy. A ona měla nemocnou dceru, to byla Heda, ta byla strašně nemocná, prošla mnoha uzdravovacími zařízeními s tuberkulózou, s vážnou tuberkulózou, kterou si přivezla od příbuzných z venkova. A protože rodina už byla připravená, že jim dcera umře, ona se z toho dostala, kupodivu, a neumřela na tuberu. (smích) Ale byla na tom moc špatně, vypadala špatně. A tak oni si pořídili ještě jednu dceru. Takže to je ta mladá Kofránková.

Redaktor:

Hana?

Ladislav Hejdánek:

Hana, Hanka Kofránková, ano.

Redaktor:

A Heda, to je její jméno, tvé paní?

Ladislav Hejdánek:

Heda je moje žena.

Redaktor:

Ano, ale jestli je to Heda jméno křestní.

Ladislav Hejdánek:

Hedvika. Její jméno je Hedvika. A umřela mi loni. Dožila se poměrně slušného věku, zejména když se uváží, že já se dožívám velmi neslušného věku.

Redaktor:

A ona byla taky z nějaké církve, nebo takhle když se zeptám?

Ladislav Hejdánek:

Ona byla katolička, ale taková nějaká... byla pokřtěná katolicky, ale to je asi všechno, co měla s církví společného. Pak nějak chodila na náboženství, ale vystoupila z církve, takže už na to náboženství přestala chodit. A pak ovšem vstoupila do Církve československé evangelické a stala se známou osobou tam. (smích)

Redaktor:

Já bych se ještě zeptal – čili ty jsi dokončil studia filosofické fakulty, přišla vojna. Ta byla dobrá, vojna, nebo?

Ladislav Hejdánek:

Tak mohla dopadnout hůř. Já jsem samozřejmě, poněvadž jsem měl blbý posudek od těch svazáků, ty posudky, to bylo všude a nedalo se s tím nic dělat, takže i na vojnu přišly posudky, takže jsem byl zařazen do skupiny vojáků méně spolehlivých, jinak bych samozřejmě byl poslán do poddůstojnické školy jako doktor. Ale mě neposlali ani do té poddůstojnické školy a prostě viděli, že mám náboženské předsudky a já nevím co všechno. Takže prostě já jsem tam nastoupil a musel jsem dělat takové ty obyčejné věci všechny, co každý musí dělat. A otravovalo mě to krajně. Bodejť, najednou na vojně, kde se nic nedělá vlastně a všechno člověka otravuje. Jenže velmi brzo poznali, že si tam jako skladníka vybrali člověka, který na to nebyl, ale měl dobrý kádrový posudek, ale nebyl na to. Takže prostě si vybrali mě. Když zjistili, že píšu na stroji, tak byli nadšení. A nadšená byla i vysoká důstojnická šarže, že jsem psal potom i pro štáb a tak dále. Prostě jsem psal kdekoli a byl jsem najednou oblíbený. Takže já si na vojnu nemůžu stěžovat. To mně doporučoval můj strýček písecký, on byl písařem, tenkrát se říkalo písař, tady se říkalo skladník, ale bylo to totéž, ten byl písařem za války dokonce, byl ve válce a přežil to jako písař. A bohužel protože byl písař, tak nenastoupil do legií. (smích)

Redaktor:

Kde byla ta tvoje vojna?

Ladislav Hejdánek:

Moje vojna byla v Mladé Boleslavi, kromě léta, kde byl letní tábor kdesi, ale v Mladé Boleslavi, a tam jsem prostě neměl žádné známé, s Kocábovými jsem se ještě neznal.

Redaktor:

Ti tam tehdy ještě ani nebyli.

Ladislav Hejdánek:

Možná. To ani nevím.

Redaktor:

Ti byli až později, ale to je vedlejší. Mě by spíš teď zajímalo ještě, když už jsme u té vojny a válečných událostí třeba, i když tady nebyly válečné události, konec války, jestli jsi zaznamenal něco v době pražského povstání, nějaké prožitky význačné nebo něco takového, co by stálo za zaznamenání? Pražské povstání a...

Ladislav Hejdánek:

Tak já jsem chodil Prahou a naši mě nechtěli pustit a já jsem řekl, že budu opatrný a tak a nebudu se do ničeho plést. A šel jsem a před muzeem najednou skupina lidí a visí za nohy gestapák už mrtvý, ohýnek pod ním, ohořelá hlava. A já jsem říkal: „No to jste tomu dali!“ Tak jsem všem řekl: „To jste tomu dali! Tak teď už jsme takoví jako oni.“ Načež jeden chlap se obrátil a dal mi takovou facku, že mě půl hodiny ještě brněla hlava. Tak druhý chlap zas přišel ke mně a říkal: „Pojď, pojď tady stranou, nemůžeš tohle tady.“ (smích) Tak takhle jsem jednou zaprotestoval proti tomu. Oni se nad tím chlapem takřka radovali, oni by tam bývali tančili kolem toho podpáleného visícího na kan-delábru. Takže pak jsem ještě šel dolů po Václaváku, ale už jsem si dal bacha, do ničeho jsem se nepletl a pak jsem se vrátil domů. Vyhnul jsem se, ačkoliv někdo mě tam zval jít po Fošovce kolem rozhlasu, tak jsem šel zpátky rovnou domů. A říkám si: „Další facky už nehodlám trpět.“ Ale je to zážitek, je to zážitek. On takhle člověk o tom mluví a zase řeč jde dál, ale prostě když jsem tam viděl, co naši lidé udělali, něco strašného. A pak jsem viděl tedy, když jsem chodil do školy, tak nad naší školou, tam nad tou měšťankou vlastně, tam byl malý tábor Němců vyhnaných, jedna Němka tam chodila s malým miminem v náručí a oni všechny nutili běhat dokolečka. Tak to už jsem se neodvážil do toho zasáhnout a jenom pak jsem se vrátil do školy a říkal jsem, pln hnusu, že to je něco strašného. „Ale co, oni je odvezou, oni je odvezou.“ A odvezli, ano.

Redaktor:

Máme na to pět minut teď. Odsun Němců – co si o tom myslíš, jaký to mělo důsledek? Já vím, že ty bys o tom určitě dovedl vykládat dlouze, ale tak ve stručnosti – bylo to dobře, bylo to špatně?

Ladislav Hejdánek:

Já jsem tehdy myslel, že to je dobře, protože Beneš řekl, že to je dobře. Ale měl jsem pochybnosti. Zejména jsem měl pochybnosti z toho divokého odsunu, o kterém jsem slýchal, četl v časopise, ale nebyl jsem u toho nikdy blízko. První takový náraz byl, že jsme byli na brigádě lesní, tentokrát nikoliv v Kvildě, ale teď si nevzpomenu.

Redaktor:

Aloisov v Jeseníkách?

Ladislav Hejdánek:

Aloisov a v Josefově jsme byli. A byl Josefov, ano. Josefov a Aloisová, ano. Tak my jsme byli v té Josefově. A tam byla jediná Němka, která měla jednu kravku, kterou jí nechali, a ta chodila k nám pro zbytky z kuchyně, kde jsme si dělali sami jídlo, tak tam chodila, Frau Winter [02:00:48].

Redaktor:

A co si myslíš o tom teď? Tehdy jsi říkal: „Dobré, Beneš říkal.“

Ladislav Hejdánek:

Je to šílené. Prostě udělali jsme hroznou věc a způsobili jsme vinu, která vrhne světlo ještě na naše pravnučky. Prostě to jsme neměli dělat. Já nevím, co jiného se dalo dělat. Ono zas na druhou stranu možná, že by to byla bývala senzace, kdyby ty Sudety byly přifařené k NDR, třeba to všechno dopadlo jinak. Co já vím? Ono těžko se říká „co by, kdyby“, že? To nemají historici rádi. Ale mohlo

to být jinak, ale takhle to je ošklivé. A stejně tak ošklivé bylo, když jsme se rozešli s těmi Slováky. Já to považuji za tragédii.

Redaktor:

K tomu se ještě dostaneme, na to ještě budeme mít čas, já bych řekl, tak v pátek. Lád'o, já ti v této chvíli děkuji za rozhovor pro dnešek.

Ladislav Hejdánek:

Fajn, prima. Já děkuji také.

<<<Konec>>>

Datum: 17. 10. 2019

Přepis ze zvukového záznamu

Typ přepisu: upravený (text převeden do spisovné češtiny)

Zdroj: 2019-10-17 hejdanek ladislav 2_0.mp3

Datum: 17. 10. 2019

Název: Rozhovor s Ladislavem Hejdánkem – část 2

Účastníci: redaktor, redaktor 2, Ladislav Hejdánek

Celková délka záznamu: 01:59:13

Začátek přepisu: 00:00:15

Konec přepisu: 01:59:10

Délka přepsané pasáže: 01:58:55

Poznámka: Neověřená jména/názvy jsou v textu vyznačena/y šedým podbarvením a časem v nahrávce.

Text:

Redaktor:

Tak já tě tady, Láďo, vítám dnes odpoledne...

Ladislav Hejdánek:

(smích) Zdar a sílu.

Redaktor:

... ve studiu Post Bellum na Kampě. Máme dnes čtvrtek 17. října 2019 a pokračovali bychom v tom rozhovoru ze včerejška. A já bych se tě zeptal – cos vlastně dělal po návratu z vojny?

Ladislav Hejdánek:

Nejdřív jsem hledal zaměstnání strašně dlouho a nemohl jsem... už před vojnou jsem nemohl nic najít a po vojně taky ne. Tak trvalo to několik měsíců a můj otec to nemohl pochopit, jak to (smích), že doktor filosofie nemůže sehnat místo, že mně to říkal, že mě to neuživí, a tak dále. (smích) Prostě byly to takové ty běžné kecy. A jednoho krásného dne matka mého kolegy, historika z filosofické fakulty Loewensteina, mě pozvala k nim domů, že mě seznámí s panem doktorem Navrátillem, který je zaměstnaný ve Státním ústavu kontroly léčiv, a že říkal, že by tam u nich pro mě mohlo být místo. Tak jsem na jeho radu tam skutečně zašel. Ukázalo se, že právě někoho přijali, takže ne. Ale on se snažil, takže říkal: „Ale já mám dojem, že v jednom ústavu...“ To je bývalý Pasteurův ústav, který rozdělili potom komunisti na jednotlivé ústavy, většinou akademické, a jeden z nich tedy byl, kam jsem přišel, to byl epidemiologie a mikrobiologie. Tam jsem pak ztvrdnul dvanáct let.

Redaktor:

Kde to bylo, ten ústav?

Ladislav Hejdánek:

To bylo v Šrobárově ulici, čili je to těsně přilepeno na vinohradskou nemocnici, před ní kousek, směrem tedy od Prahy. (smích) A těch ústavů je tam několik. A můj šéf nebyl zrovna přítomen, takže jsem byl přijat předběžně, vlastně nepřijat, jenom musí pan ředitel rozhodnout, až se vrátí z Indie, profesor Raška, Karel Raška. Já jsem vůči němu měl nejdřív obdiv. Já jsem jako dokumentátor, odborný dokumentátor se to jmenovalo, na co jsem byl přijat, a ukázalo se, že oni

pro mě nemají ani peníze, takže já jsem musel počkat asi půl roku, než jsem dostal peníze, které jsem měl dostat, a stejně jsem nedostal všechny, poněvadž mně pan profesor Raška deset procent bral dolů na nedostatek praxe. To mu bylo líto mně dát tolik peněz, co každý dokumentátor měl dostat.

Redaktor:

Kolik to bylo peněz tehdy?

Ladislav Hejdánek:

To bylo asi 1 400. Ale on mně to srazil na 1 200, nebo tak nějak. A to trvalo několik let, než mě uznal. A ještě museli tam pracovat na tom odboráři, což mělo zase jiné... Já jsem měl vůči němu velký respekt, protože já měl přehled o jeho práci. Já jsem vlastně měl pod palcem všecko, co on dělal. A jednou z hlavních věcí bylo, že jsem měl za úkol od sekretářky vzít klíč od auta, do auta mu dát cirkulaci, to byla taková sbírka časopisů ze zahraničí, které SÚKL skupoval do té knihovny velké SÚKLu, ale Raška, protože byl velký komunista a velký rváč, tak dosáhl toho, že on to dostal první. A první to chtěl dostat proto, že on okamžitě... já mu to v sobotu, to ještě se v sobotu pracovalo, v sobotu jsem mu to po poledni dal do vozu a on v pondělí ráno s tím přijel a tam byla zastrkána spousta kartiček, jednak co máme objednat jako separátky, jednak který doktor za ním má přijít a co musí do té doby nastudovat a tak dále. Prostě Raška celý týden nedělal nic jiného, než se bavil se svými doktory o tom, co jim poručil prostudovat z té nové literatury. Prostě on byl k nepřetržení. To bylo úžasné. Prostě já jsem do té doby neviděl nikoho tak pracujícího. Takže já byl nejdřív udivený a ohromený. A já nevím, já jsem ho takřka zbožňoval. Jenže se brzy ukázalo, že to je pěkná potvora.

Redaktor:

Co dělal?

Ladislav Hejdánek:

Tak jednak jsem se dostal... on měl velkou důvěru, a to zřejmě viděl na mně, že na něj dám, tak si myslel, že na něj dám tolik, že na mě je spoleh. A to se zmýlil. Na mě není spoleh ve všem. Ve svinárnách ne. A tak prostě on mě hned zařadil – já tam přišel v únoru a hned na podzim jsem byl zvolen do závodního výboru a hned jako jednatel.

Redaktor:

A jakého závodního výboru?

Ladislav Hejdánek:

Závodního výboru ROH. Samozřejmě ne strany, já ve straně nebyl. A tam mě nenutili do té KAN, to mě nutil Raška až s rokem nebo s dvouletým zpožděním, když se ukázalo, že jsem méně poddajný, než očekával. Jako jednatel já jsem měl velké možnosti, zejména proto, že předsedkyní byla partajkyně, která byla celkem dobrá, a já jsem s ní docela vycházel. Takže když jsem se dostal do sporu s Raškou, a to bylo brzo a docházelo k tomu často, tak ona se postavila na mou stranu. Takže když Raška žádal o to, abych nebyl už dál jmenován, navrhován do závodního výboru další rok, tak ona mi to řekla, že Raška se snaží mě odtamtud dostat, tak já jsem šel na ministerstvo, já jsem mezitím si očuchal, jak kde si Raška stojí, a Raška měl taky své nepřátele. Tak jsem se obrátil na jeho nepřátele, to jest na ROH na ministerstvu, a tam šel Raška všem na nervy strašně, pochopitelně, ale nebudu líčit z jakých důvodů.

Redaktor:

Mě zajímá jenom, proč jste se dostali do sporu, o co šlo, obecně třeba.

Ladislav Hejdánek:

Tak šlo o věci, že on se pletl do záležitostí závodního výboru a prostě vždycky nám dal pokyn, koho

máme vyřadit, koho máme přijmout naopak. My jsme si chtěli s ním dělat rozhovor sami, on byl proti. On chtěl na nás nějaké rozhodnutí, načež já jsem říkal: „Tak tohle my musíme nejdřív prodiskutovat.“ Tím jsem mu lezl na nervy. A nakonec jsem mu lezl na nervy, tak to teď se vrátím k tomu ministerstvu, tak jsem šel na ministerstvo, tam jsem řekl, že Raška se ustavičně plete do záležitostí partaje a do záležitostí ROH, že totéž, co dělá v ROH, tak dělá tady. „Takže prostě víte o tom.“ Oni už věděli, nějaké předchůdce jsme měli, takže to já už jsem všechno věděl, to se prodrbe. Tak jsem říkal: „Víte, jaký on je. Tak odtamtud zas chce nás vyházet některé a chce tam své lidi a tak dál, tak proti tomu něco dělejte. To prostě není možné, aby ředitel si tohle dovoľoval.“ Já jsem se tvářil, že jako odjakživa jsem byl v ROH. (smích)

Redaktor:

A nevadilo ti to, i když se říká, že ROH...?

Ladislav Hejdánek:

Mně to vůbec nevadilo. Já jsem pořádně nepoznal, co to je. A pak jsem měl dojem, že já jsem měl mnohokrát příležitost jako jednatel ROH pomoci spoustě lidem.

Redaktor:

V čem ta pomoc mohla spočívat?

Ladislav Hejdánek:

Hlavně že jsem se postavil proti Raškovi, proti rozhodnutí. Tam ke každému přijetí a každému propouštění zaměstnance musel být souhlas stranického a ROH výboru. A prostě ten můj výbor, já jsem mu odmítl dávat automaticky ten souhlas. Takže on chtěl ode mě, abych mu to rovnou podepsal. Já jsem říkal: „Ne, my to musíme projednat.“ A jemu to šlo na nervy. On na to nebyl zvyklý. Tak prostě a dobře, když se dověděl, že na něj tlačí z ministerstva, že nemůže se vměšovat do toho, kdo bude nominován a tak dále, tak prostě jednou byl tak šílený, že ztratil nervy a řekl mně: „Hejdánku, já bych vás nejradši rozmáčkl jak štěnici,“ což já jsem v té době už bral jako vyznamenání. Já jsem věděl, že i v ústavu není docela oblíbený. Tam prostě byli lidé, s kterými já jsem se znal odjinud, a zjistil jsem, že ho odjinud taky nemají rádi, a tak dále. Prostě jsem si udělal o něm představu. A nejvíc mě dožral, když byl nějaký průšvih s mobilizační naftou, která najednou nebyla v zásobárně, protože ji tajně odprodal, po kouskách odsával šofér, osobní šofér Rašky. A osobní šofér dělal pro Rašku spoustu věcí, takže Raška nemohl dovolit, aby to bylo na něj, a svaloval to na hospodářského vedoucího, s kterým jsem se já znal taky z toho závodního výboru a znal jsem ho jako staršího člověka, kterého to strašně sklálo, a umřel na to, nějak prostě to nepřežil, že má jít před soud. A bylo to jasně falešně udělané všechno a tak dál. Takže prostě nakonec se ukázal jako špína.

Redaktor:

Přejdeme teď k další etapě tvého života – jestli bys nějak mohl charakterizovat, to je obecná otázka, kterou kladu všem pamětníkům, začátek těch 60. let, nebo možná už přelom 50., 60. let, jak to bylo v tvém životě, jak jsi to vnímal? Protože se mluvilo o tom, že se začala uvolňovat atmosféra ve společnosti.

Ladislav Hejdánek:

Ano, jasně. Ale já jsem tedy si toho byl vědom. Poněvadž jsem byl jednatelem, tak jsem zařizoval, že k nám chodili přednášet různí známí spisovatelé, o kterých se mluvilo. A ona skutečně nám řada lidí přišla: Ivan Klíma, Kliment, kdo ještě? Zikmund u nás byl jednou.

Redaktor:

Cestovatel?

Ladislav Hejdánek:

Cestoval Zikmund, bez Hanzelky, s Hanzelkou jsem se poznal později. A prostě byli u nás a byli provokatéři mezi nimi. A já jsem to vždycky kočíroval, protože jsem byl ten jednatel, který je sem pozval, tak jsem mu to vždycky takhle trochu zmáčkl, trochu přidal, prostě dal jsem pozor, aby nebyl velký průšvih, ale stejně byl malý. Ale teď samozřejmě se to všechno rozneslo, takže Raška najednou měl důvody proti mně ještě politické. Takže na mě začal tlačit, že musím odejít odtamtud, že tam nemůžu být, a tak dál. A tak já jsem mu řekl, že za těchto okolností, když mě nutil, abych například svého podřízeného fotografa upozornil na to, že si musí hledat místo, že tam prostě nemá další co dělat, a on byl výborný fotograf, on Raška potřeboval ty mikrosnímky, takže já jsem Raškovi nakonec řekl, že si budu hledat místo, že odejdu, ale že musí počkat, až si něco najdu. A mezitím se stalo, že tady byl Dubček, tedy ne mezitím, to už bylo během, a to už jsem tam zval ty lidi všelijaké. Ale prostě Raška už taky zacítil, že se tady bude něco dít, tak se nechal zvolit do Světového zdravotnického shromáždění jako šéf epidemiolog pro celý svět a odjel do Švýcarska i s rodinou. Takže prostě když se poprvé vrátil, říkal: „Hejdánku, co vy tady děláte?“ Svolal všechny jako „otec lidu“ a: „Hejdánku, co tady děláte? Vy jste říkal, že odejdete.“ Já jsem říkal: „No, stalo se, že ty důvody pominuly.“ A on říkal: „To není možné!“ Jenže na to dopadl stejně jako já, protože on už viděl, jak se mění situace v ústavu, svolal si všechny vedoucí všech oddělení a teď s nimi promluvil jako „otec všeho lidu“ po dubčekovsku. To byl malér, protože samozřejmě to nemohl přežít. Takže se stalo, že padl Dubček, padl Raška taky. Oni ho zavolali do Československa a on si myslel, že dostane nějaké úkoly, a oni mu tady zajistili, že končí. Takže vlastně skončil ještě rychleji než já.

Redaktor:

Já bych teď ještě, než se dostaneme možná k Dubčekovi, se zeptal na Novou orientaci. To bylo takové hnutí v Českobratrské církvi evangelické.

Ladislav Hejdánek:

Ano, to nebyla moje záležitost. Já jsem byl takový přidáný, poněvadž jsem se znal se spoustou mladých farářů a vikářů, a tak prostě jsem do toho byl pozvaný. Hlavně jsem se znal se Šimsou, takže Šimsa mě tam do toho hned tahal, a zúčastnil jsem se všech těch akcí a tak dál. Takže já jsem tam moc významný nebyl. Oni měli své starosti farářské, čili já jsem jim vždycky, když bylo potřeba, tak jsem poradil k něčemu, poněvadž jsem měl ty zkušenosti politické zas už. Takže když chtěli nějaké blbosti krajní, tak jsem jim to rozmluvil nebo tak, ale nebylo to nic významného. Ale sám jsem se stal velmi známým tím. Takže mně to velmi pomohlo, že jsem byl jako jeden z nefarářů členem Nové orientace; těch křesťanů nefarářů tam bylo málo. (smích) Tak potom to vzrostlo trochu.

Redaktor:

Mohl bys nějak charakterizovat některé ty své přátele? Byl tam, já nevím, třeba Jaroslav Pfann, Jakub...

Ladislav Hejdánek:

Jaroslav Pfann, Jakub Trojan, Šimsu jsem jmenoval, Čapka.

Redaktor:

Jan Čapek?

Ladislav Hejdánek:

Jan Čapek, ano.

Redaktor:

Alfréd Kocáb.

Ladislav Hejdánek:

Alfréd Kocáb, samozřejmě, ten byl z Mladé Boleslavi, tam jezdil. A teď se stalo, že oni ti faráři, když jezdili do Prahy, tak se vždycky u nás stavili. Když tady měli něco k vyřizování, tak se u nás stavili. A dovídali se, co je všechno nového, co ještě neznali, ode mě. (smích) Takže já jsem měl velký vliv na ty jejich informace, takže já jsem jim říkal všechno, co se děje ve Svazu spisovatelů a tak dál. Tak to jsem zas byl v kontaktu s těmi spisovateli některými. Tak já se všechno dovídal jeden z prvních.

Redaktor:

Ty jsi byl členem Svazu spisovatelů?

Ladislav Hejdánek:

Nebyl, nebyl. Ne, nikdy ne. Ale dostal jsem jednu takovou, na přímluvu Jana Lopatky, tříměsíční dovolenou od Rašky, to bylo ještě za Rašky, ano, kde jsem psal nějaký článek, objednaný tedy. A vyšlo to potom a tak dál. Takže byl jsem placený tedy, krátkou dobu jsem byl, tři měsíce placený tak, že jsem dostal náhradu výdělku. Ale jinak já jsem zdaleka nebyl to, co Jirka Němec. Jirka Němec, ten šel jako ohař po každé známce nějaké informace. Ale dověděl jsem se hodně věcí a hodně jsem toho zprostředkoval potom. Takže ti faráři vlastně si zvykli jezdit k nám, často u nás i přespalí, takže znali holky, holky znaly je, takže to bylo potom ohromné pro to, když policajti začali zasahovat. Takže to je asi vše, co bych řekl. Já nevím.

Redaktor:

Mě by zajímalo k té Nové orientaci... jednak ty jsi říkal...

Ladislav Hejdánek:

Kvůli čemu to bylo, jo? Nová orientace...

Redaktor:

Kvůli čemu to bylo a jak bys to hodnotil v dějinách, ať už Českobratrské církve evangelické nebo, dejme tomu, i v těch moderních československých dějinách, jestli to mělo nějaký význam.

Ladislav Hejdánek:

Tak já nevím, jestli to mělo československý význam, to si nejsem jistý. Doufám, že ano. Ale mělo to určitě význam církevní, a nejenom naší církve, to jest, mělo to význam prohloubení ekumenismu naší církve. A příznačné bylo, že se začalo více spolupracovat s katolíky. Čili to byla taková jedna z důležitých věcí, že faráři začali být v kontaktu s katolickými faráři na své vesnici, nebo ve svém městečku, že byli k tomu vedeni námi, že je potřeba... teď tady máme jedno nebezpečí, to je stát, a teď my musíme držet pohromadě a nemůžeme se rozhádat jako nekomunisti a ještě se dělit mezi sebou. Takže to bylo čistě takové utilitární. Ale mělo to vážnější důvody. Ta Nová orientace byla orientována především na Bonhoefferovi a na některých dalších autorech, které nemusím jmenovat, na Bultmannovi, to byl Bultmannův žák, Bonhoeffer. Prostě my jsme to tady četli. Já jim půjčoval knihy, které zas museli vracet, poněvadž jsem to měl já taky půjčené. Takže tohle. A cíl byl, že křesťanství se musí stát opět živou záležitostí pro obyčejné lidi, že to nemůže být jenom nedělní záležitost, nebo sobotní eventuálně (smích), taky jsme tam měli jehovisty, a to znamená civilně interpretovat křesťanství. Čili tohle byla hlavní myšlenka Nové orientace – civilní interpretace. A velký význam měla v tom Komárková, která pro to měla velké porozumění a hodně pro to udělala.

(pauza)

Ladislav Hejdánek:

Něco o Komárkové, jo?

Redaktor:

Jenom tvůj pohled. Tenhle rozhovor se týká tvého pohledu na nějaká knižní moudra. Zmínil jsi Boženu Komárkovou, tak jestli bys mohl na ni zavzpomínat, jak ty jsi ji poznal a právě ten její přínos pro tu Novou orientaci.

Ladislav Hejdánek:

Já jsem profesorku Komárkovou poznal, když už byla vyloučená ze škol. Ona byla v koncentráku, a když se vrátila, byla těžce zdravotně postižená a brzo se dostala do invalidního důchodu. A to proto, že byla nežádoucí jako křesťanka. A ona se přimkla k nám mladým, protože v nás viděla tu naději. (smích) Takže jezdila taky do Prahy, tak se u nás vždycky taky stavila na pozvání, které jsme jí poslali po těch farářích. Takže ti faráři měli tam ten význam, že u nás bylo vždycky nějaké sejítí a mezi nimi taky byla Komárková. Takže jezdila z Brna do Prahy. Na mě udělala velký dojem. Ona tak koktala divně a vždycky to bylo takové moudré koktání, což bylo zvláštní. Vždycky stálo za to tomu věnovat pozornost a nenechat se odradit tím, že to tak divně vypadalo. A ona byla rozumná, moudrá žena. Studovala s Patočkou, čili ona chodila nejenom k nám, ale taky za Patočkou občas se podívala, když už byla v Praze. A velice si vážila brněnského filosofa jednoho, s kterým studovala, ale já mu nikdy nepřišel na chuť, takže celkem nemá cenu o tom zvlášť něco říkat.

Redaktor:

Jak se jmenoval ten filosof? Jenom pro výzkum.

Ladislav Hejdánek:

Jak se jmenoval? To bude problém právě. Proto jsem se tomu vyhnul. (smích)

Redaktor:

Dobře. Pojd'me dál tedy. Shrňme: Božena Komárková, Nová orientace.

Ladislav Hejdánek:

Ano. A ona dělala taky takové práce, psala články do Křesťanské revue, do Koster, tedy Kostnických jisker, a měla přednášky každou chvíli. My jsme, anebo ti faráři zas ji zvali do svých sborů, takže ona byla velmi činná v tom svém invalidním důchodu. A byla senzační, byla výborná. A ještě tedy „nach der Wende“ se konala u ní v Brně taková velká porada, o které jsem se už minule zmiňoval.

Redaktor:

Ano, o Hromádkovi. Ta Nová orientace se taky odvolává, vždycky jsem to slyšel, na Hromádku, je to tak?

Ladislav Hejdánek:

Tak my jsme se na Hromádku odvolávali při každé příležitosti, i před ním, a on to nikdy nepopřel. Aspoň ne, když jsme my u toho byli. A měl pro nás velké porozumění a jenom vždycky takhle mírně a neprovokovat, to jako on měl v sobě.

Redaktor:

Já mám dvě otázky. Jenom abych lépe pochopil – ty jsi říkal, že díky Nové orientaci ses stal více známým. Pro koho ses stal více známým?

Ladislav Hejdánek:

Po církvi. Já bych jinak v té církvi nic nikdy nedělal. A díky tomu, díky Nové orientaci jsem se dostal do sporu se synodní radou a tak dále a s některými lidmi a s Rodrem a tak, a nejenom do konfliktu, ale také jsem je podpořil v něčem a tak. Tak se se mnou počítalo. A protože já jsem se

oháněl tím Hromádkou, tak mě nemohli odvrhnout tak jednoduše, takže já jsem měl trochu vliv i na ty. Mně šel na nervy Škarvan, to byl akademický ymkař, původně to byl knihovník Masarykův, Masarykovy knihovny, osobní, a pak když ho vyhodili po Únoru, tak on to byl právník, a po mém soudu nebyl dobrý právník, on radil špatně.

Redaktor:

František Škarvan?

Ladislav Hejdánek:

František Škarvan. Prostě byl kompromisník hrozný.

Redaktor:

V tom spočívaly ty konflikty zřejmě.

Ladislav Hejdánek:

Jistě, ano. Takže já jsem potom daleko víc ocenil tedy Šimka. To neříkám kvůli tobě, ale že to byl takový... s takovým nádechem cynismu, ale takovým sympatickým cynismem. Já nevím, jak by se to řeklo. Vždycky vtipy a tak. A Škarvan všechno bral vážně: „A pozor, aby nebyl průšvih!“ To Šimek nikdy neřekl: „Aby nebyl průšvih!“ Mojí ženě řekl, že lhát jako obžalovaná má právo a jako křesťan že to je její povinnost. To je charakteristická... já to opakuji, ale je to moment, z kterého člověk pozná celého člověka, že to by nikdy býval Škarvan neřekl. A byl to taky právník. Takže já jsem viděl ve Škarvanovi tak trochu takové zklamání, že se neukázal jako akademický ymkař. Ale to jsem zase zajel někam.

Redaktor:

Pojďme od Škarvana jinam. Pokud vím, tak o Novou orientaci měla velký zájem taky Státní bezpečnost.

Ladislav Hejdánek:

To ano.

Redaktor:

Jak se to projevovalo?

Ladislav Hejdánek:

Faráři byli předvoláváni nejenom církevními tajemníky, ale přímo policajty. A mě samozřejmě nemohl předvolat jako laika žádný církevní tajemník, takže mě museli předvolávat jenom přes policajty. A já jim vysvětloval podstatu té Nové orientace a vysvětloval jsem to tak, že prostě byli nemožní, byli neschopní mně říct, proč to nemám dělat. To je přece samozřejmé. A oni udělali někteří faráři to, že když se ukázalo, že se to uvolňuje trochu, tak si stěžovali na to, že je církevní tajemníci nejenom obtěžují, ale takřka je lámou přes koleno, že je chtějí dostat do partaje, chtějí dostat, já nevím, do spolupráce a tak dál. A oni napsali potom otevřený nějaký dopis, v dokumentech to je, že jsou proti tomu, aby tedy takhle církevní tajemníci pracovali. A v té věci jsem byl taky vyslýchán, jestli jsem náhodou na tom... já jsem na tom žádný podíl neměl, ale tím spíš jsem měl teď svobodu to hájit. Tak jsem říkal: „A dívíte se?“ Ale říkal jsem jim důvody proč. Přece církevní tajemník, který má na starosti faráře, ho nemůže znásilňovat, do háje! Tak oni vždycky byli v čudu. Ale v podstatě proti té orientaci zasáhli jenom tím, že některým farářům vzali souhlas, ale žádný soudní... soudní byl, ale byl navlečený na něco jiného, čili nebylo to proto, že je Nová orientace.

Redaktor:

Máš na mysli až sedmdesátá léta, nebo šedesátá?

Ladislav Hejdánek:

Tak v šedesátých letech už se stěžovalo.

Redaktor:

Protože k těm sedmdesátým létům se ještě dostaneme. Mně šlo teď o ta šedesátá léta. Jak bys zhodnotil význam té Nové orientace pro tu církev, případně pro společnost?

Ladislav Hejdánek:

(smích) Já spíš pro sebe. Ze mě to udělalo křesťana. Jednak Akademická YMCA tak trochu a teď tohle. Já teď prostě jsem všude byl brán jako sice nefarář, ale jako jeden z těch farářů. Takže prostě já jsem všude vystupoval jako za církev mezi lidmi, ne na úřady. Ale já jsem měl takový vliv na různé věci a tak.

Redaktor:

Když jsem se připravoval na tento rozhovor, tak jsem se někde dočetl, že členem té Nové orientace byl taky Ladislav Pokorný, což byl římskokatolický kněz. Ty jsi ho znal?

Ladislav Hejdánek:

Ne, to byl jiný Ladislav Pokorný, který si vzal Janu Šimsovou, sestru Honzy Šimsy, a ten dodneška je činovník sborový. Tak to je jiný. Je to jiný. Bohužel se to plete, ta jména, ale nejsou spolu nijak svázání, ani příbuzností, možná nějakým jménem do kolika pokolení. Takže s tím katolíkem neměl co společného. Láďa Pokorný odedávna vždycky dělal takového druhého redaktora *Křesťanské revue*.

Redaktor:

Takže ten Láďa Pokorný, o kterém mluvíš, to je ten člen Nové orientace?

Ladislav Hejdánek:

To je člen Nové orientace.

Redaktor:

Takže to je nějaká mylná informace.

Ladislav Hejdánek:

A to je také takový přistěhovalec jako já, to není farář, to je geolog.

Redaktor:

Proč ne?

Ladislav Hejdánek:

Ano, jistě.

Redaktor:

Pojďme k dalšímu fenoménu – Jircháře, 60. léta, různé diskuse s různými lidmi, setkávání.

Ladislav Hejdánek:

Ano. Šedesátá léta ukazovala, že se něco děje, a Hromádka chtěl být informovaný taky od mladých lidí. A jemu chyběl ten kontakt. On měl kontakt s komunisty, měl kontakt s cizinou, ale neměl kontakt s domácím prostředím (smích), hlavně s mladými lidmi. A on byl na ty mladé lidi strašně zvědavý. A to pořád něco chtěl vědět. A tak přijal návrh asi Honzy Šimsy, jistý si nejsem, a ani mi to nepotvrdil Honza, on už si to taky nepamatoval, aby se u něj doma v Moravské ulici, v domě, kde

bydlel Hromádka, aby se u něj doma konala taková setkání s Hromádkou. A Hromádka to měl strašně rád, jenomže časem se to začalo rozrůstat. Nejdřív nás bylo pět, šest, sedm, pak nás bylo patnáct (smích) a dvacet a už to bylo neúnosné. A Hromádka nevěděl, co s tím. A my jsme mu přišli poradit s Jirkou Němcem, že by se to mělo přesunout do Jirchářů a otevřít pro katolíky. Proč pro katolíky? Poněvadž já jsem tam jednou pozval Jiřího Němce přímo k Hromádkům a představil jsem Jirku, aby Hromádka věděl, kdo je důležitý mezi katolíky. (smích) A skutečně tedy od samého začátku se jednalo s Jirkou v těch Jirchářích. A Hromádka tam nejdřív chodil, pak nemohl, poněvadž samozřejmě měl strašných povinností a jezdil po cizině, takže třeba najednou měsíc byl v čudu. Tak my jsme si zvolili vlastního předsedu, katolíka Freie, Václava Freie. Trval na tom, že se jmenuje „Frej“ a ne „Fraj“, ale bylo to německy čitelné taky. A on byl docela dobrý, jenomže nezvládl to, že tam byli holt... bratr Müller tam byl třeba, který provokoval ustavičně, ale z blbosti, ne že by to byl nějaký plán, ale z blbosti provokoval nesmírně nesmysly. Takový zarputilec to byl, antikomunistický. Tak to bylo potřeba udržovat. Tak doneslo se to samozřejmě taky komunistům, respektive policajtům, takže ti pak přes ty církevní tajemníky a přes koho tedy šli na Hromádku a že to někdo musí hlídat, takže on tam pak poslal, to už jsem říkal, Součka, stanovil ho jako náhradu. Souček tedy každý večer tam chodil, každé úterý, jirchářské...

Redaktor:

... čtvrtky.

Ladislav Hejdánek:

... čtvrtky, ano, správně, úterky byly ty malé. My jsme pak, když to bylo úspěšné, tak jsme udělali ještě malé čtvrtky, takzvané prosemináře.

Redaktor:

Mohl bys popsat, co vlastně ty Jircháře byly, pro neznalé, a jaký byl ten program, nebo jak jste to dělali, ty besedy, nebo přednášky, diskuse?

Ladislav Hejdánek:

To byla taková věc, že my jsme vlastně stanovovali ten program sami nazdařbůh a teď jsme čekali, co z toho bude. Bylo téma, někdo byl pověřený referátem, po referátu byla diskuse, velmi živá, nezvykle na české poměry, a byli toho účastní katolíci taky, ale nejenom, taky Čechoslováci a tak. Prostě tam skutečně chodila křesťanská taková smetánka. (smích)

Redaktor:

Mohl bys jmenovat některá jména?

Ladislav Hejdánek:

Tak já bych mohl jmenovat třeba, od Čechoslováků tam byl ten... jak se jmenoval ten profesor? Jména na mně nechťej!

Redaktor:

Tak od katolíků.

Ladislav Hejdánek:

Od katolíků? Tak to tam... já jsem už líčil, jak jsem zažil, že mě představoval... jak se jmenoval ten katolík? Ach jo!

Redaktor:

Ty jsi jmenoval Jiřího Němce, toho jsi zmiňoval.

Ladislav Hejdánek:

Ano, Jiřího Němce ano, ale...

Redaktor:

Václava Freie.

Ladislav Hejdánek:

Freie, ale přišli z kriminálu puštění Bonaventura Bouše a...

Redaktor:

Oto Mádr?

Ladislav Hejdánek:

... Zvěřina, Oto Mádr. Mádra mně představoval Jirka právě na jedné schůzi v Jirchářích a Mádr říkal: „Před třemi dny mě pustili.“ (smích) Dubčekovská éra byla známá tím, že propouštěli se lidé, a dokonce...

Redaktor:

To bylo ještě před Dubčekem, ne?

Ladislav Hejdánek:

To bylo už... já nevím. Tak bylo to... Dubček už se chystal, bylo to před Dubčekem, ještě nebyl Dubček tím hlavním.

Redaktor:

Mě by spíš zajímal ten Oto Mádr nebo ti lidé – jak na tebe působili, to prostředí, atmosféra?

Ladislav Hejdánek:

Tak já jsem byl už trochu připravený na katolické prostředí Jirkou Němcem, který mně říkal: „Viš, nesmíš je brát tak moc vážně, oni jsou takoví holt zastaralí.“ A ono se ukázalo, že oni zastaralí nebyli. Takže ono s nimi taky to vězení něco udělalo. Prostě třeba Bouše byl strašně lekavý a udělal spoustu věcí, že přemohl svůj strach. Mádr, ten byl odvázaný bez potíží. Zvěřina byl opatrný, vždycky takový vlídný, ale příjemný. Byli, prostě a dobře, ti katolíci senzační, byla to skvělá reprezentace katolické církve. Lepší tam být nemohli. Takže ten ekumenický rozhovor byl takový snadný.

Redaktor:

Chodil tam i ten Aťa Mandl?

Ladislav Hejdánek:

Mandl tam byl několikrát, ale nechodil tam pravidelně. Chodil Aťa, chodil.

Redaktor:

Jaká to byla témata?

Ladislav Hejdánek:

Témata byla nejrozumnější, většinou teologická, a diskutovalo se do největší šíře, jak to téma dovolovalo. Takže skutečně tam bylo možno přijít s čímkoliv. Takže vlastně tam lidé chodili hlavně kvůli té diskusi, co se tam všechno mohlo říkat, a nebyli ani tak zvědaví na ty jednotlivé referáty. Tak samozřejmě jsme protestovali a snažili jsme se, aby ty referáty byly co nejlepší, takže jsme si je jednak brali sami, jednak jsme na to zvali lidi. Tak my jsme tam zvali i komunisty. Do Jirchářů byl pozvaný Machovec.

Redaktor:

Milan?

Ladislav Hejdánek:

Milan Machovec. Karel Kosík odmítl.

Redaktor:

Karel Kosík odmítl?

Ladislav Hejdánek:

Odmítl.

Redaktor:

Jaký měl důvod?

Ladislav Hejdánek:

Protože by si zhoršil situaci. On byl už tak... do něj stříleli, až se z něj kouřilo (smích), po té knížce, co vydal. Takže jaksi on si to nechtěl nějak zhoršit. On ne že by měl něco proti tomu, on byl taky evangelík původně, ale nevadilo mu to. Ale tak nebylo to nic tak vážného, on to nebral moc vážně.

Redaktor:

Ono se to někdy charakterizuje taky, jako že šlo o takové diskuse křesťanů s marxisty. Dá se to tak charakterizovat?

Ladislav Hejdánek:

To ne. To určitě nebylo tak. Nepochybně mezi posluchači byli také marxisté, nevýznamní, méně významní, takže to vypadalo jako diskuse, ale neměli velkou většinu. Přišlo jich víc, když tam byl ten Machovec. Nebo kdo tam ještě byl? Já si už nevzpomenu.

Redaktor:

Jan Sokol taky, ne?

Ladislav Hejdánek:

Sokol tam samozřejmě chodil. A to nebyl kněz, Sokol byl civil.

Redaktor:

Ale vzdělaný civil, ne?

Ladislav Hejdánek:

Vzdělaný civil velice a takový, že měl vždycky rozumné řeči a tak, mělo to vždycky nějakou váhu, to ano. A Floss tam chodil, na toho se zvlášť pamatuji, to byl velký...

Redaktor:

Karel Floss?

Ladislav Hejdánek:

Karel Floss z Moravy, ten tam měl vždycky takové intelektuální připomínky, a Němec, ti měli nejvýznamnější katolické příspěvky, vysoce teoretické.

Redaktor:

Ale Karel Floss, pokud vím, byl kdysi taky komeniolog, že se tím zabýval, ne?

Ladislav Hejdánek:

Tak trochu se tím taky zabýval, ale nebyl to vysloveně komeniolog. Byl to kněz, „páter vyklouz“, který se pak oženil, když ho pustili, a pěstoval tam na Sázavě takové setkávání. On se dost velice rychle, když byl puštěný, tak taky byl rehabilitovaný, jako skoro všichni, takže mohl všechno. A patřilo se být vůči němu vstřícný i na úřadech, takže on se dostal i do ciziny, takže se v cizině seznámil s různými německými teology a přinesl knížky od nich a zprávy od nich, takže to bylo velké oživení pro nás. Tak byl skvělý.

Redaktor:

Co Jan Patočka? Nepozvali jste ho tam? Vždyť ten by tam taky patřil určitě, ne? Nebo ne?

Ladislav Hejdánek:

My jsme Patočku... já nevím, jestli někdo ho tam zval, ale rozhodně Patočka nešel, protože on měl starost, že ho vyhodí ještě odtamtud, co byl zaměstnaný. To je Patočka. To je člověk, jehož život ukazuje, co to je být filosofem v Česku.

Redaktor:

K tomu se ještě dostaneme třeba potom, až se dostaneme k Chartě, že bychom to vzali naráz. Mě by teď zajímalo – ty jsi byl velmi akční, jak jsi říkal, že tvoji rodiče neměli skoro žádné kontakty v Praze a že sis je musel vytvářet. Ty sis jich vytvořil strašně moc, až ses dostal taky do redakce časopisu *Tvář*. Mohl bys to popsat?

Ladislav Hejdánek:

Tak to byl časopis, který vznikl proto, že vznikla taková animozita některých spisovatelů ve Svazu spisovatelů, že svaz nedělá nic pro mladé. Tak oni se rozhodli, že založí časopis pro mladé, pro začínající spisovatele. Samozřejmě se očekávalo, že to budou vybraní komunisti. Takže šéfredaktorem se stal Gruša, který byl spřízněn s Kolmanem. A Kolman mu taky k tomu pomohl, to ještě pokud mohl. A šéfredaktorem nebyl Gruša, ten až potom. Jedním z hlavních redaktorů se stal Nedvěd, kterého vzali jako eléva z *Rudého práva*, a ten potom zůstal tím šéfredaktorem i po tom převratu, který udělali ti kluci, kteří ho tam nakonec... Prostě a dobře, stalo se, že se tam dostali do té redakce, do toho redakčního kruhu se dostali lidé ne dobře vybraní. Byli tam i někteří ostře protirežimní. Ostře protirežimní neznamená, že byli protikomunističtí nebo tak, prostě nesnášeli tu hrůzu, kterou jsme snášeli těžko my všichni.

Redaktor:

Kdo to byl? Bohumil Doležal třeba?

Ladislav Hejdánek:

Bohumil Doležal, Jan Lopatka...

Redaktor:

Václav Havel tam taky byl, ne?

Ladislav Hejdánek:

Václav Havel, toho jsme přizvali na pomoc při jednání se Svazem spisovatelů, poněvadž my jsme tam měli jenom jediného člena, to byl Kafka, překladatel. Takže to je další. Já bych si ho nevpomněl. A potřebovali jsme někoho. Pak se tam natlačil, když jsem tam ještě byl, taky Dvořák a tak. Takže my jsme potřebovali mít nějaké hlasy mezi spisovateli, když o nás rozhodovali. Takže proto jsme tam, za tím cílem jsme tam vzali Václava Havla. Já si myslím, že nikdo si moc neuvědomoval, co to znamená. A Václav Havel se od samého počátku dostával do ustavičných konfliktů s jinými členy.

Redaktor:

Redakce?

Ladislav Hejdánek:

Redakce, ano. Samozřejmě i se mnou. Já jsem si nebral nikdy servítky. A on to bral. Pravda je, že on tomu hodně pomohl, ale ta sláva světová dopadla pak na *Tvář* taky, co měl Havel. On měl slávu americkou. Takže to bylo taky z těchto důvodů. Jinak on Havel nebyl po chuti Lopatkovi a Mandlerovi. Mandler, ten byl z největších kritiků Havla, Eman Mandler.

Redaktor:

Už tehdy?

Ladislav Hejdánek:

Už tehdy, ano. Prostě tam bylo velké napětí, ale my jsme to považovali za plus, že to nevadí. To Gruša, ten to vzdal, když viděl, že má napětí v redakci. My jsme vítali každý odlišný názor. A my jsme také tu *Tvář* dělali tak... já říkám my, ale já jsem tam měl malý vliv ze začátku, mě tam přizval až ke konci prvního ročníku, kdy už se tam schylovalo k tomu převratu takzvanému, jak se říkalo, on to převrat nebyl, prostě Gruša rezignoval a tím pádem byla příležitost vyměnit strážce (smích), tak když se schylovalo ke konci prvního ročníku, tak Jirka tam navrhl mě jako přispěvatele. A já jsem napsal článek, který pochválil... jak on se jmenoval? To je hrozné, ta má paměť! Špatně viděl, pustili ho do Švédska. On taky byl v partaji. Pustili ho do Švédska, aby ho tam operovali, měl nějaké těžké poškození zraku.

Redaktor:

Nějakého českého spisovatele?

Ladislav Hejdánek:

Českého spisovatele. Vohryzek.

Redaktor:

Josef Vohryzek?

Ladislav Hejdánek:

Vohryzek to byl. A tak ten to pochválil a ten měl velký respekt u kluků. On ještě nebyl v redakční radě, ale prostě oni za ním chodili. Vohryzek to byl. To byl guru těchto mladých. To byli Mukařovského žáci vesměs. Takže ten to pochválil, říkal, že to není špatné. Já nevím, proč to pochválil. Já tam jako první člověk po dlouhé době začal mluvit o Židech a o židovské tradici, jak je to důležité a tak. A Vohryzek byl samozřejmě, jak jméno naznačuje, přejmenovaný Žid. Tak jestli to udělal proti tomu? Ne, on byl dobrý a já jsem si ho taky vážil, to bych ho shazoval. Ale fakt je, že to pochválil, že to je dobré. Takže od té doby se měl u nich dobře. A když přišel nový ročník, tak se samozřejmě byl jmenován do redakční rady toho ročníku druhého.

Redaktor:

Jaká byla ta spolupráce? Bylo tam napětí, ale napětí patří...

Ladislav Hejdánek:

Napětí takové pracovní.

Redaktor:

Pomohlo to té kvalitě toho časopisu, který je chválen?

Ladislav Hejdánek:

Určitě ano. Ano, určitě ano. Oni to někdy hoši trochu přeháněli, takže takoví ti mírnější upozorňovali na něco. Prostě a dobře, my jsme se tak navzájem vyvažovali, že z toho byl takový dobrý časopis. A on byl jediný daleko široko, nic podobného nebylo a dlouho potom taky, takže to vzbuzovalo pozornost, plus i minus, samozřejmě pozornost i minusovou, protože prostě ty pokusy zlikvidovat *Tvář* byly od samého začátku.

Redaktor:

Jak to probíhalo? Nakonec to bylo zlikvidované, pokud vím, ne?

Ladislav Hejdánek:

Dvakrát. Dvakrát jsme byli zlikvidováni. Jednou jsme byli zlikvidováni po zásahu vojenském, že spisovatelé vhodní, komunističtí považovali za vhodné zrušit *Tvář*, když teď tady jsou Rusové, a takové nezralosti se nemůžou publikovat. A potom přišel Dubček... ne, jak to bylo?

Redaktor:

Já myslím, že první bylo ještě nějak před převratem, ještě před okupací.

Ladislav Hejdánek:

Ještě předtím, ano. Třiašedesát začala vycházet *Tvář*. A potom tedy za Dubčeka, když pak byl Dubček, tak jsme padli my znova, poněvadž my jsme začali vycházet třetí ročník a ten už nedovycházel. Tam jsem ještě měl několik článků.

Redaktor:

Když bys to zhodnotil, co znamenala *Tvář* pro československou, nebo českou kulturu? Já nevím, jestli československou kulturu, ale asi ano.

Ladislav Hejdánek:

Já nevím. To nedovedu posoudit. Já jsem opatrný, abych to nepřeháněl. Já mám dojem, že to mělo velký význam, ale nedovedu objektivně nějak zhodnotit, jak velký vliv to mělo.

Redaktor:

Mně nejde o to jak velký, ale tvůj názor.

Ladislav Hejdánek:

Můj názor bylo, že to ukazovalo, že až to praskne, tak že prostě máme na co navazovat. Prostě všechno, co ve *Tváři* vyšlo, poukazovalo na to, že to je cesta k tomu, že to praskne a konečně budeme normální. Takže po téhle stránce se tam vyzdvihovali třeba starší spisovatelé, kteří byli prokletí za komunismu, katolíci, nebo takoví poloblázní jako filosof... Cholupice, výlet do Cholupic. My jsme končili, podruhé jsme končili *Tvář* tak, že na Nedvěda, který byl stále v komunistické straně a dostával různé příkazy, a on je neplnil, tak jsme byli... vlastně my ne, Nedvěd byl spolu ještě s několika osloven ve Spisovateli, byli tam na jednání a tam jim řekli: „Můžete pracovat dál, ale nemůže tam být Jiří Němec a Ladislav Hejdánek.“ Tak to byla velká čest pro nás, velká výhra. (smích) A ještě větší čest byla, že prostě hoši komunističtí řekli: „Ne, na to nepřistoupíme.“ A radši přistoupili na to, že ta *Tvář* skončí. Takže to bylo velké. Ale jestli to mělo vliv nějaký, to nedovedu... pro mě to mělo obrovský vliv. Najednou jsem si uvědomil, co to je, když je člověk v průšvihy a teď najednou někdo je s vámi. To jsou strašně důležité momenty. Tak něco chcete říct?

Redaktor:

Já jsem se chtěl zeptat jenom tak, protože pořád je dost stále činný Bohumil Doležal, jak ty ho vidíš?

Ladislav Hejdánek:

Bohuš Doležal je tak trochu divoký, ale chytrý a strhuje na sebe pozornost, zejména policajtů, takže oni udělali s ním to, co s Medkem. Jednou, když byl Medek u nás, tak ho chytli policajti před barákem, když odcházel, a zavezli ho do lesa a tam mu dali ránu do žaludku a nechali ho tam v černém lese a on nevěděl, kde je. (smích) A totéž udělali s Doležalem. A na Doležala to udělalo obrovský dojem, protože on byl vždycky takový držkatý. A on si to odvykl a on vždycky tak zabrzdil a začal vážně. Prostě ty klukovské nápady nějak česal. Takže ono to na něj mělo taky velký vliv, ale byl z toho strašně zkropený, takže byl na čas vyřazený vůbec.

Redaktor:

To bylo až někdy v těch sedmdesátých, osmdesátých?

Ladislav Hejdánek:

To bylo za Charty už.

(pauza)

Redaktor 2:

Nikolaj Stankovič tam byl v té druhé *Tváři*?

Ladislav Hejdánek:

Jo, Stankovič! To by bylo strašné zapomenout Nikolaje! Samozřejmě, ten patřil. Taky cvokejš pěkný. To byla radost, ti lidé. To jsem se poprvé setkal s takovými vybranými lidmi. To byla radost s nimi spolupracovat. Ty jeho básně jsou šílené (smích), ale on byl výborný.

Redaktor:

Ale právě lidé, co jsou, jak říkáš, cvokouš nebo tak, tak jsou tvůrčí, ne?

Ladislav Hejdánek:

Jistě, to já myslím pozitivně. Cvokejš, to je prostě... já bych rád byl považován taky za cvokejše, a bohužel se mi to moc nedaří.

Redaktor:

Já se ještě zeptám, jestli v něčem měl nebo má třeba Bohumil Doležal pravdu v kritice Václava Havla, protože on je spíš takový kritik, ale zas oceňuje některé jeho přínosy. Mám na mysli tu dobu *Tváře* třeba, nemám na mysli... nebo tak vůbec.

Ladislav Hejdánek:

Tam byly velké hádky. A největší problém byl, že když se mělo rozhodovat o tom, kdo bude příště předsedou redakční rady, já nevím, kdo byl předtím, tak prostě se hlasovalo, nebo mluvilo se, ono se nehlasovalo, nýbrž každý se vyjadřoval, a šlo o dva – buď Havel, anebo... teď jsem ho měl na mysli a zas už nevím. To jméno je hrozné. No, ještě ten druhý. A já jsem se tehdy prohlásil proti Havlovi a dával jsem zapravdu Mandlerovi a Doležalovi, té kritice. Totiž ta kritika se týkala hlavně toho, že my jsme si tam toho Havla vzali, aby nás ochránil, obránil při těch schůzích spisovatelských, kde jsme my být nemohli, takže on tam byl. A my jsme vždycky mu řekli, co tam má držet, a on vždycky se choval jinak. On prostě vždycky, jak jemu se to zdálo daleko lepší, tak to dělal vždycky po sobě. On s takovou samozřejmostí dělal kapitána lodi, kde byl pouhým obsluhovatelem kormidla, ale ne aby rozhodoval, kudy se poplave. (smích) To je prostě... tak byl kritizován velice. A to byl hlavní taky argument, že nemůže být šéfem, protože on vlastně nedrží s námi, on vlastně má svoje koníčky a svoje priority a dělá si, co chce vlastně, což měl vždycky tendenci.

Redaktor:

K tomu se ještě možná dostaneme u Charty. Ale mě by ještě zajímala poslední věc u Tváře, to jsem četl na Wikipedii, že vlastně jedním z příspěvateľů, nevím, kolik toho bylo, byl i Václav Klaus. Ty jsi ho tehdy poznal osobně?

Ladislav Hejdánek:

Tak Václav Klaus, ano. On byl dokonce přizván, aby vedl hlídku ekonomickou Tváře, takže tam má několik příspěvků v tom druhém ročníku. A tak já jsem například ho nafilmoval, když jsme byli na cholupickém výletě. Když končila Tvář, tak jsme byli... výlet do Cholupic na počest toho filosofa bláznivého. Jak se jmenuje? To zas nevím. Patočka o něm psal tak s vážností, až mě to udivovalo. Tak Cholupice, to je hospoda, kde psal všechny své práce ten dotyčný.

Redaktor:

To najdeme. Ale teď Václav Klaus. Jak ty jsi ho viděl tehdy?

Ladislav Hejdánek:

Já ho viděl, jednal taky a celkem na mě neudělal nijak zvlášť... prostě měl ty odborné kecy ekonomické. Ale nic nějak zvlášť. Já jsem poznal Zemana o něco maličko později, nikoli s Tváří, nýbrž později, a to bylo v Lidových novinách, v těch neoficiálních, jako velkého inteligenta.

Redaktor:

Zemana, nebo Klause?

Ladislav Hejdánek:

Zemana. Takže Klaus na mě neudělal dojem jako velký inteligent, ale Zeman ano. V obou případech jsem se mýlil, ale to je... (smích)

Redaktor:

Díky. Teď uděláme přestávku.

(pauza)

Redaktor:

Mluvili jsme před chvílí o Tváří a já bych se teď zeptal – Pražské jaro, 1968, jak ty jsi ho vnímal, nebo jak v té době, co jsi dělal? Protože to jsi byl ještě pořád v tom epidemiologickém ústavu, nebo jak se to jmenovalo.

Ladislav Hejdánek:

Epidemiologie a mikrobiologie, nebo mikrobiologie a epidemiologie, tak.

Redaktor:

A teď jsem myslel společensky, jako celkově.

Ladislav Hejdánek:

Prostě já jsem byl vyřazen, já byl prostě ostrakizován při každé příležitosti možné, pokud to můžu měřit tím, co jsem chtěl já dělat. Samozřejmě že v takové situaci byla spousta lidí taky. Takže já nemůžu si stěžovat, že bych byl obzvlášť zle na tom. Ale pravda je, že jsem prostě nemohl dělat to, co jsem chtěl. Takže já jsem uvítal to, že jsem najednou mohl publikovat v Křesťanské revue a že to Čížková povolila, že to pustila.

Redaktor:

Čížková byl kdo?

Ladislav Hejdánek:

Čížková byl církevní dohled nad církevním tiskem. Prostě ten církevní tisk vlastně potom dělal Hruža, ale ten nedělal jenom tisk, ten dělal všechno. Prostě tam celý ústav, nebo celý ten – jak se tomu říkalo? – ústav ne, nýbrž státní dohled, státní církevní dohled, tak tam to všechno byli lidé, kteří museli něco vědět, aby poznali, co se děje, aby porozuměli i narážkám, čili někteří lidé museli být z té vrstvy, kam měli dohlížet, to bylo třeba je zlomit a udělat s nimi. A ti potom dohlíželi. A podle toho, jak dalece byli zlomení, tak dohlíželi opravdově, anebo jenom jakoby, takže tu a tam něco pustili. A najednou se stalo, že Čížková něco pustila. Já nevím, jestli to udělala proto, že to přehlídla. Například mě zarazila... já jsem měl v bytě u Hromádků referát o Blochovi. Hromádka se vrátil... Nemluvil jsem o tom už?

Redaktor:

Ne, nemluvil. Já vím, o čem chceš mluvit, klidně povídej.

Ladislav Hejdánek:

Hromádka se vrátil z nějakého zájezdu a s velkým nadšením mluvil o Ernstu Blochovi, což byl marxista, Žid, po mém soudu žádný... tak jak to řeknu potom, a prostě všichni byli auf křesťané, že tady najednou křesťansky se dá mluvit. A Hromádka, protože byl naladěný ve Francii a jinde tím dialogem křesťanů a marxistů, tak viděl jako takovou naději, že teď je mezi marxisty jeden velmi významný člověk a že to je Bloch, Ernst Bloch. Já jsem byl proti tomu, já jsem mu říkal, jaké vady to má a že pro mě Bloch není žádný marxista, že to je křesťan přebarvený a že to je vlastně Žid přebarvený na marxistično, což nebyl sám samozřejmě. A Hromádka byl nerad. A já jsem to chtěl... když jsme šli potom domů, tak Hromádka nás vyprovázel až před dům a teď mně takhle sáhl na rameno a řekl: „Bratře Hejdánku, vy jste ve straně?“ Já na něj vyvalil oči. Prostě a dobře, on byl zaprvé přesvědčen, že je stále pod ostrým dohledem. Takže leccos se vysvětlí taky tímhle. Zadruhé – on byl přesvědčen, že i mezi těmi lidmi, kteří k němu chodili, že tam jsou lidé, kteří možná dávají zprávu. Určitě tam bylo několik členů strany. My jsme je znali. Například... to nebudu říkat. Takže jaksi oni i s námi to měli těžké. A teď Hromádka měl za to, že když jsem kritizoval toho Blocha, který byl právě předmětem velké kritiky ze strany Rusů a byl v NDR a byl kritizovaný, poněvadž odešel na západní Německo a už se nechtěl vrátit, tak samozřejmě to vypadalo, že já jsem poslaný od komunistů. „Tak bratře, jestli pak vy jste taky ve straně?“ Nebyl jsem, samozřejmě. A tak pro jistotu jsem ten referát svůj dal do Křesťanské revue. A Čížková ho odmítla, že křesťan nemá co kritizovat marxisty, ani německé. (smích) Ale pak to stejně vyšlo. Pak vypadla a pak to dělala Kadlecová, a ta to pustila.

Redaktor:

To je známé jméno, Erika Kadlecová, že?

Ladislav Hejdánek:

Erika Kadlecová byla potom po Čížkové, nebo ne, po Hružovi byla tím šéfem těch protikřesťanů takzvaných.

Redaktor:

Vraťme se teď do toho roku 1968. Ty jsi říkal, že něco ti pustili a že jsi mohl začít publikovat.

Ladislav Hejdánek:

Že mně pustili i jiné věci. Já jsem najednou zničehonic napsal kritiku na nějakou francouzskou věc, která vyšla u nás, marxisty Garaudyho, strašně důležitá věc, ale už se o ní nic neví, bohužel. Garaudy byl francouzský komunista velký, který začal ten velký dialog s křesťany. A u nás vyšly nějaké jeho věci, které byly špatné. Ale tahle kniha byla vlastně... to nepsal on jenom, tam byly jeho příspěvky, ale byly tam příspěvky i katolických autorů. Prostě byl to ten dialog, už skutečně

dialog v knize, a přeložené do češtiny, já nevím, jestli 1963, bylo to nějak krátce po Tváři. A já jsem o tom napsal recenzi do Plamene a ono to vyšlo. V Plamenu jsem prošel. Já jsem už několik věcí poslal do Plamene, ale nic neprošlo. Prostě tam najednou se hodil marod šéfredaktor a přestal rozhodovat, co ano, co ne, pak ho vyhodili. (smích) A prostě tohle mně vyšlo. A na základě toho, že v Plamenu, který byl považovaný za oficiální časopis literární, vyšla má recenze tohoto francouzského marxisty, tak prostě mě pozvali do Kobylis, nebo ne do Kobylis, já teď nevím, do Vokovic, nebo kam, do nějaké továrny, abych tam dělníkům přednesl něco o tom Garaudym. A já měl přednášku na stranické veřejné schůzi, na kterou byli pozváni i nestraníci. (smích)

Redaktor:

Byla nějaká diskuse tehdy?

Ladislav Hejdánek:

Tak nebyla skoro žádná, ale něco málo bylo. A já jsem celkem obstál. Prostě jsem poznal, že nevědí, o koho jde. Ale hrál jsem to dál. Neměl jsem v úmyslu trvat, že se ve mně mýlí. To já jsem stále mluvil. Oni byli přesvědčení, že jsem z Filosofického ústavu.

Redaktor:

Pojďme teď do toho roku 1968. Co to pro tebe znamenalo? To jaro, jak jsi to vnímal? A okupaci nějak tak povlovně, jestli bys řekl tak, jak jsi to tehdy vnímal, to, k čemu došlo?

Ladislav Hejdánek:

Je to dost nevýrazné. Já jsem tomu dost nevěřil. Já jsem pořád varoval, že to špatně dopadne.

Redaktor:

Jaké důvody jsi k tomu měl?

Ladislav Hejdánek:

Já nevím. To byly pocity. To je intuice. Těžko můžu zdů...

Redaktor:

Intuice může být někdy docela funkční.

Ladislav Hejdánek:

Já jsem krátce před tím, než sem vstoupily armády, tak jsem se jednou bavil s Patočkou, potkali jsme se v Akademii, v tom nakladatelství Academia, šli jsme spolu a on mně líčil, jaká to je ohromná věc pro celý svět, to naše Pražské jaro. A já jsem mu říkal, ještě byl docent: „Pane docente, to špatně dopadne.“ „Ale kdepak, Hejdánku, co vás vede, to bude prostě... tady není žádná jiná naděje, akorát ti exkomunisti.“ Tak to byl Patočka. Taky neměl intuice pravé. Já měl lepší intuici. (smích) Ale bohužel, nebyl jsem rád. Já měl dojem, že kam Rus vstoupí, tam jednak bodlák nevyroste, ale že zejména odtamtud vojenská noha nevypadne. A nevím proč.

Redaktor:

Jak jsi prožil tu okupaci, nebo kde a jak? S rodinou?

Ladislav Hejdánek:

Já jsem byl s rodinou v Harzu na dovolené, všechny čtyři dcery s sebou, spunktovali to samozřejmě křesťané, endéeráčti křesťané zase tím, že se to dověděli od našich křesťanů, farářů, kteří tam jezdili, tak jsme byli pozváni na tři neděle do Harzu, což je moc hezké místo, je skoro jako české. A tam jsme byli v takové křesťanské, evangelické, luterské společnosti. A udělali jsme si řadu známých, s kterými jsme udržovali na dlouho kontakty, až na některé, kteří potom emigrovali. V důsledku toho, že nás obsadili, tak emigrovali Němci do Ameriky, farář s celou rodinou do

Německa západního, ne do Ameriky. My jsme se vraceli a všude plno vojska a nevěděli jsme, co se děje. My jsme sledovali zprávy a byly stále tučnější, ale my jsme nečekali, že bude něco takového jako vojenský vpád. Takže to bylo pro nás překvapení. A my jsme vlastně celou dobu, co jsme byli ve vlaku, tak jsme nevěděli, co se děje. A když tam přišli němečtí gestapáci, tedy ti estébáci němečtí... jak se jmenovala ta...

Redaktor:

Stasi.

Ladislav Hejdránek:

...Stasi Polizei, tak my jsme nevěděli, proč chtějí razítkovat naše pasy a tak dále. A ptali se nás, kam jdeme, a až vystoupíme, kam půjdeme dál. Prostě proč to chtěli vědět vojáci? Tam měli co jedině pohraničníci, ale vojáci? Tak jsme byli z toho divní. A přijeli jsme do Prahy a tady to bylo takové povznesené, ale nikdo nám nic neřekl. My jsme si vzali taxíka a byly s tím problémy, abychom se tam všichni vešli, bylo nás šest do taxíka. (smích) I když byly čtyři holky malé, tak to bylo přece jenom naplno. Prostě my jsme dojeli domů, a teprve když jsme se ubytovali a holky jsme dali spát, tak najednou někdo telefonuje, že jsme obsazení. To bylo ještě před půlnocí. Takže to byla první věc. Moje reakce byla – Heda vždycky říkala, moje žena říkala, že jsem takový cvok bláznivý – prostě u nás bylo vidět z balkonu ve Slovenské ulici na tu Francouzskou ulici, jak jde dolů, a tam zezdola jeden tank za druhým. A já pořád fotil, fotil a každý tank jsem vyfotil. A ona říkala: „Prosím tě, nech toho, Láďo, vždyť uvědom si, že nemáš kulomet.“ (smích) Prostě a dobře, to byla má první reakce, když jsem se dověděl, co se děje. Ráno jsem viděl, jak tanky jedou po Francouzské ulici.

Redaktor:

A co jsi čekal, když sám jsi Patočkovi říkal, že to špatně dopadne? Co jsi čekal, jak Rusové zasáhnou?

Ladislav Hejdránek:

Tak já nevěděl. Já nevěděl, že Rusové. Já myslel, že si to vyřídíme sami třeba, že nějací ti pohraničníci přijdou. Já jsem zažil to, jak byli povolání pohraničníci na nás studenty. Takže jsem čekal. Samozřejmě oni neměli své spolehlivé lidi, tady v Praze jich tolik nebylo, ale na venkově a zejména v těch okrajových částech, v bývalých Sudetech, tak tam prostě měli své lidi, tak to oni v takových případech by byli schopní. To mě nenapadlo, že bude mezinárodní konflikt. (smích)

Redaktor:

Jak jsi to sám prožíval, nebo s manželkou Hedou jste chodili po Praze pak nebo něco?

Ladislav Hejdránek:

Tak první je, že já jsem hned následující den, poněvadž měl jsem konec prázdnin, já měl dovolenou od-do, takže když to skončilo, tak jsem musel do ústavu. Tam jsem byl ve Filosofickém ústavu, tak ve Filosofickém ústavu jsem narazil dole při výtahu, než jsme do toho vlezli oba, Irenu Dubskou a ona říkala: „Co tomu říkáte?“ Já jsem říkal: „No co? Teď holt nás vyhodí, nás s Kohoutem.“ Ona zvedla obočí, ona měla takové velké obočí, zvedla obočí a říká: „Nejdřív vyhodí nás!“ Rozumí se všechny komunisty, opravdovské komunisty nejdřív. My jsme tam byli přijatí jako dva nemarxisté. To bylo možné za Dubčeka. My jsme byli přijatí do Filosofického ústavu s Kohoutem, a Kohout navíc byl několik let zavřený po Únoru (smích) a byl přijatý do Filosofického ústavu.

Redaktor:

Kohout? Který Kohout? To nebyl samozřejmě Pavel Kohout, že?

Ladislav Hejdránek:

Ne, ne, ne. To byl ten sociálně demokratický šéfsekretář mládeže, studentský... jak se jmenoval?

Redaktor:

Národních socialistů?

Ladislav Hejdánek:

Ano, národních socialistů.

Redaktor:

O tom jsme ještě nemluvili. Já jsem se chtěl zeptat – čili ty jsi byl... došlo ke změně, od Rašky jsi přešel jinam?

Ladislav Hejdánek:

Od Rašky jsem přešel do Filosofického ústavu a tam jsem byl necelé tři roky.

Redaktor:

Tam ses sám přihlásil, nebo tě někdo pozval?

Ladislav Hejdánek:

Ne. Tam asi hlavní slovo měl Zumr a druhé hlavní slovo měl Patočka, nebo obráceně. Prostě Patočka a Zumr mě dostali do Filosofického ústavu a podobně Kohouta. To byl známý, dobrý známý, léta známý Patočkův. A Zumr, s tím jsem se znal jako se svým spolustudentem na filosofii. On mě znal, čili on o mně dobře věděl, znal se s mou ženou, ještě než jsme se vzali, pracoval v tom Státním pedagogickém nakladatelství a tak dál. Takže prostě měl pro mě vnímavost. Takže se postaral o to. A byl zástupcem Richty, což byl ředitel ústavu. A ředitel ústavu, když se něco děje nebo dělo, tak vždycky se hodil marod, on to byl tuberák, takže vždycky se složil, dostal chrlení krve a počkal, až se to vyvrbí. Takže podobně teď byl v nemocenské a ředitelem byl Zumr. A samozřejmě musela to stranická schůze odsouhlasit a odboráři a tak dál, to všechno muselo proběhnout beze mě. Ale oni mě taky už znali, já jsem byl na různých podnicích taky, takže už nebyl jsem zcela neznámý a už taky jsem vydal několik věcí, takže prostě jsem tam byl. A nás vzali, ačkoliv tedy nechtěli, že budeme ve straně, to bych nebyl přijal. Aspoň si myslím, že ne.

Redaktor:

Já bych teď právě zůstal u toho Filosofického ústavu, pak můžeme přejít k té společenské situaci, ale abychom to nedrobili. Co jsi v tom Filosofickém ústavu dělal, nebo co jsi měl na starosti?

Ladislav Hejdánek:

Tak já jsem tam nejdřív mohl být přijatý jenom jako odborný pracovník. A bylo to s úmyslem, aby to šlo, aby to prošlo. A už hned v prvních týdnech se pracovalo na tom, abych se stal vědeckým pracovníkem. A byl to Patočka, který byl požádán tím Zumrem, aby na mě napsal posudek, Patočka si vyžádal o mně všechno, co jsem dosud publikoval, a abych napsal svůj životopis, on ho upravil po svém, že jako to ví on ne ode mě, ne že přepisuje můj, a napsal mi neobyčejně kladné takové doporučení, abych se stal vědeckým pracovníkem. Takže jsem se stal vědeckým pracovníkem. A já jsem tam měl za úkol, to byla kuriozita, že mám především se starat, aby v knihovně bylo dost materiálu a aby filosofové se vyznali v protestantské teologii. To byl můj cíl tam, nebo úkol.

Redaktor:

Jak ses ho zprostil? Nebo cos mohl dělat?

Ladislav Hejdánek:

(smích) Tak ono těch možností moc nebylo. Dělal jsem, co jsem mohl. Já jsem jim referoval o tom dialogu a tak. Mezitím se staral Jirka Němec, protože já jsem o tom Teilhardovi věděl právě z toho Ricoeura, tedy z toho, jak jsem o něm mluvil... francouzský komunista...

Redaktor:

Garaudy. Roger Garaudy.

Ladislav Hejdíánek:

Garaudy. Tak z té knížky, tam byly tři texty, v té Garaudyho knížce byly ty tři texty Teilharda de Chardina. A ty byly polemika s marxismem, tedy polemika, jak my tomu říkáme, to není jako útok, ale prostě skutečně *polemos*, zápas o podstatu, o pravdu. A prostě my jsme byli nadšení, já jsem byl nadšený tím Teilhardem už předtím, ale když přišlo potvrzení od toho Garaudyho, tak pak už jsem byl na koni. Takže to byla taky... tak jsem je seznamoval. Oni prostě nerozuměli, co to je Garaudy, on byl vyloučený z partaje francouzské.

Redaktor:

Ale četl jsem taky někde, že jsi vydával knížky právě Chardina a dalších, když jsi pracoval v tom Filosofickém ústavu, že se ti podařilo vydat některé ty knihy.

Ladislav Hejdíánek:

To nebylo ve filosofickém ústavu, i když bylo to významné pro Mladou frontu, že jsem pracovník filosofického ústavu, ale přišla iniciativně Eva Formánková z Mladé fronty, že by chtěla vydávat takové důležité autory, o kterých se pořád mlčí. Já jsem ji přesvědčoval dlouho, až přesvědčil, že není času dost. Já jsem vždycky viděl, že není času dost. Takže nejde o to dělat velké překlady, to bychom teprve museli začít, tak ať začne, ale nejdřív musíme vydávat malé knížky a hodně jich a jednu za druhou. Tak skutečně vycházely ty Váhy. To byla má myšlenka, že to musí být malá knížka, takové něco jako rororo nebo takovéto ty.

Redaktor:

Malý paperback. (smích)

Ladislav Hejdíánek:

Malý paperback, ano. (smích)

Redaktor:

Které autory se ti podařilo vydat?

Ladislav Hejdíánek:

(smích) Tak protože jsem byl u začátku, ona přišla se radit a já jsem ji tedy přemluvil, že to musí být malé. A ona neměla čím začít, tak jsem mohl prosadit Rádlu – *Útěcha z filosofie*. Takže jako první vyšel Rádl. (smích) A všichni byli ušaslí, on ho nikdo neznal. (smích) Tak vyšel jako první, v Mladé frontě neměli proti němu námítky. A pak hodně tam už působili, komunisti tam dali své věci taky. My jsme tam měli Zumru v redakční radě. My jsme měli Kosíka. Kosíka jsem přesvědčil já, že tam má jít do toho. S Kosíkem jsem byl znám, protože jsem o něm napsal jako jediný velmi důkladnou recenzi té *Dialektiky konkrétního* a já jsem mu to pak poslal, poněvadž to vyšlo jenom v *Křesťanské revue*, jsem to poslal Kosíkovi, říkal jsem, že jsem to musel ale vzít zpátky, že Čížková trvala na tom, že to nemá co dělat, aby křesťan se vyjadřoval ke komunistovi, i když jde jenom o Kosíka, ale že mně to vzali v *Plamenu*. A tam to vzal ten Hájek, tam to byl jiný Hájek, ale to nebyl ten ministr, ale byl to šéfredaktor *Plamene*. Že do *Plamene* mně vzali recenzi Kosíka, tak to prostě bylo úchvatné, že já jsem vlastně prorazil takovým nefér způsobem, že jsem se vlastně díky Patočkovi a Zumrovi dostal do filosofického ústavu, díky tomu jsem se mohl nějakým způsobem uplácírovat v Mladé frontě a pak mě pozvali tam na tu stranickou veřejnou konferenci. To byly neuvěřitelné věci. A já jsem myslel, že takhle to nějaký čas půjde, ale že brzy to zatnou. Já byl přesvědčen, že to dlouho takhle trvat nebude, a proto jsem taky té Formánkové říkal, že nemáme moc čas, že musíme vydávat malé knížky a pořád, hodně.

Redaktor:

Což se podařilo, že? Karl Jaspers.

Ladislav Hejdánek:

To se podařilo, vyšla toho celá řada.

Redaktor:

Robinson: Čestně o Bohu, tuším.

Ladislav Hejdánek:

Ano, Robinson.

Redaktor:

Pojďme ještě... já jsem se taky dočetl, ty jsi od října 1968 přednášel na teologické fakultě evangelické v Praze.

Ladislav Hejdánek:

Ano. To je zásluha Hellera. Heller měl pro mě takovou zvláštní slabost, nebo já nevím, jestli slabost, měl mě rád zkrátka. A prostě dost mě cenil, takže proto taky pak byl jsem první rehabilitován. (smích) On byl předseda rehabilitační komise, byl jsem já první rehabilitován. Proč rehabilitován? Protože já jsem v 77. roce byl Hellerem vyzván, abych napsal habilitační spis.

Redaktor:

V roce 1977?

Ladislav Hejdánek:

V roce 1977, snad.

Redaktor:

V době Charty 77?

Ladislav Hejdánek:

Ne, tak to bylo dřív.

Redaktor:

To muselo být dřív. A ty jsi tam dlouho nevydržel, ne? Dva roky, nebo jak jsi učil?

Ladislav Hejdánek:

V tom filosofickém ústavu jsem byl necelé tři roky.

Redaktor:

A teď já se ptám na tu teologickou fakultu.

Ladislav Hejdánek:

Ne, tam jsem nebyl. Já jsem tam byl jenom externista a jenom pro postgraduály. Takže já jsem se seznámil s faráři staršími než těmi studenty. Takže s těmi jsme potom, oni na tom trvali, tak jsme začali ty neoficiální semináře, těmi to začalo.

Redaktor:

K tomu se ještě dostaneme. Mně by teď šlo o tu habilitační práci. To možná tě vyzval v té době po tom roce 1968, ne? Nebo co to bylo? Pomiňme léta, co to bylo za práci spíš?

Ladislav Hejdánek:

Asi to bylo v té Dubčecově éře. My jsme byli v kontaktu celkem, my jsme se znali, takže on mně řekl, ať napíšu práci, a že teď je tam Kadlecová a to by mohlo vyjít, mohlo by to projít. Tak já jsem ji napsal.

Redaktor:

Téma?

Ladislav Hejdánek:

Já to pak vydal jako knihu, to je ta Pravda [*Filosofie a víra*, pozn. red.]. A to jsem vydal, aby každý věděl, za co jsem pak dostal tu docenturu (smích), protože potom to docentské řízení se konalo o 20 let později (smích), protože oni měli všichni černé svědomí, a Heller zejména, když mě k tomu vyzval, a tam prostě Smolík rozhodl, že se to nesmí zapsat ani do papírů, že jsem předložil, protože tam nebyl jediný doklad o tom, že jsem předložil, nebylo to oznámeno ministerstvu, poněvadž všichni tvrdili: „Víte, vždyť jaký chudák by byl, kdyby na ministerstvu věděli, že se ucházel o to.“ Prostě všechno z křesťanských, bratrských důvodů. Prostě a dobře, 20 let to trvalo. Pak Heller měl černé svědomí. Na několika sborových výletech jsme se o tom domluvili takhle, že oni udělali strašnou... to já ani nevěděl, až jsem se to dověděl, že prostě to vyřadili, jako kdyby se to nestalo, jako kdybych to nepředložil, což byla sviňárna samozřejmě. A to jsem taky vytkl Smolíkovi, když přišel za mnou.

Redaktor:

Čili jak ve filosofickém ústavu, tak na teologické fakultě jsi skončil z jasných důvodů kádrových.

Ladislav Hejdánek:

A tam jsem byl velmi krátce, na té filosofické fakultě, tedy na té teologické fakultě. Měl jsem několik schůzek. Ale pokračoval jsem v tom s těmi studenty, kteří chtěli pokračovat; strašně je to zajímalo, co jsem říkal, takže jsme potom chodili do rodin.

Redaktor:

K tomu se ještě dostaneme. Mě by teď zajímal tvůj názor – moskevské protokoly? Vraťme se teď k těm společenským věcem. Moskevské protokoly.

Ladislav Hejdánek:

Tak že to byla sviňárna, to jsem věděl, ale nepřipadalo mi to divné. Mě nejvíc udivilo, že to nepodepsal Kriegel. A udělal si u mě obrovský... já pak když jsem ho potkal živého, to byl člověk, který ve chvíli, kdy je před popravčí sekyrou, odmítne něco podepsat, tak to je pro mě „španělák“, to je komunista, jak já si představuji, takový bych byl chtěl taky být.

Redaktor:

Čili měl jsi pochopení pro Dubčeka, že to podepsal? Nebo jsi to kritizoval?

Ladislav Hejdánek:

Že to podepsal, jsem celkem ještě unesl, ale jak se tvářil, když se vrátil, jak brečel, to politik nemůže. To prostě proč se cpal do těch stranických funkcí, když na to neměl? Tak prostě já ho odepsal. Takže i když potom jsem ho ještě potkal několikrát, tak já ho nezbožňuji.

Redaktor:

Jan Palach – jak jsi to vnímal?

Ladislav Hejdánek:

Jo, Palach je jiná věc. (smích) Já jsem nevěděl, že v tom byl namočený Trojan, takže když jsem se to dověděl, tak jsem byl na to zvlášť takový připravený. A teď vyjádřit se k Palachovi. Chodili novináři, chodili nenovináři, chodili různí lidé, tak prostě já jsem musel dávat nějaké zprávy, nějaké hlášky. Tak jsem byl opatrný sice, ale řekl jsem, že... a tak dále. Prostě bral jsem to tak jako kolem dokola, kolem horké kaše prostě.

Redaktor:

Ale jak vnímáš ten jeho čin? Když bys řekl, bylo to dobře, že to udělal?

Ladislav Hejdlánek:

Já jsem o tom pak napsal, takže z toho se to dá to. To teď vyšlo znova. Oni to vydávají pořád znova, když je nějaké výročí, buď Palachovo, nebo československé, nebo něco takového. Prostě a dobře, já k němu mám osobní vztah. Pro mě byl jedním z takových lidí, kteří ovlivnili můj život; těch je pár. A vždycky na to upozorním, že to se stalo, když jsem potkal toho a toho. Tak ten Palach, toho jsem nepotkal, ale já jsem se dostal velmi brzo k těm textům, které ještě těm sestřičkám nadiktoval. A odmítal jsem, a priori jsem odmítal to, že to udělal šílenec, že mu sešlo z mozku, nebo jak se to říká slovensky. To je blbost. Že to byla hloupost, že mladý člověk nemá co dělat takovéto věci, to jsem přesvědčen. A to jsem říkal svým dcerám taky. Ale že to udělal, já chápu a já mu z toho nebudu kázat, že to neměl dělat. Neodvážil bych se nějak mu to rozmlouvat. Ale mám takové pochopení pro mladého člověka, který je zničený z toho, co se tady stalo, a teď celý národ byl auf a najednou všichni šli do háje. Prostě on chtěl něco říct a nevěděl co, nebyl na to připravený, ani ve studiu nebyl dost připravený. Ono to srovnání s Husem je blbé, to prostě ten Hus věděl, co dělá, ten Palach nevěděl, co dělá, nebo on obětoval svůj život, ale vždyť ten život vlastně za co stojí, když to není ještě někdo, že? A takhle já jsem se nějak vymlouval v tom, co jsem o tom napsal. Já mám pro to obrovské pochopení. A v životě bych se nepřidal k těm, kteří říkají, že to je blbost. Ale na druhou stranu já mám takové porozumění pro mladého člověka, který je nešťastný z toho, co se děje kolem něj. Kolikrát já jsem byl nešťastný z toho, co se děje kolem mě, a neudělal jsem nic podobného, vždycky jsem prostě nějak koukal vyklouznout a tak. On ne, on se nasadí sám. Prostě moje úcta je na jeho straně.

Redaktor:

Díky. Pojdme teď k těm bytovým seminářům, máme ještě tak asi čtvrt hodiny, že bys popsal, jak jsi začal ty bytové semináře s těmi staršími faráři nebo studenty teologie.

Ladislav Hejdlánek:

Ano, přesně tak, oni byli postgraduální studenti, to ještě nebyli faráři, ti studovali na to, aby mohli být volení někde (smích), a možná už někde sloužili jako nějakí ti pomocníci. Prostě chodili k nám do bytu. A já jsem si to velmi líboval, poněvadž já jsem si mohl dovolit věci, které jsem si nemohl dovolit na té fakultě. Tam na mě pořád byl tlak, abych nepřehnal něco nebo tak, takže já teď jsem byl svobodný a mohl jsem mluvit, a ne politicky, mně nešlo o to je politicky zpracovat; já jim ukazoval, co to je pro křesťana filosofie, jak je důležitá reflexe filosofická víry, nejenom teologická, reflexe filosofická že je neméně důležitá než teologická, ale že nemůže filosofie si nechat předříkávat o víře nějaké litanie od teologů. Tohle je zapálilo, to téměř všichni brali. To je takový moment té Nové orientace, ta civilnost, to v tom bylo. A samozřejmě trvalo to nějakou chvíli a oni jim začali vyhrožovat na synodní radě, hlavně na synodní radě, ale i na fakultě, Ondra jim začal vyhrožovat.

Redaktor:

Jaroslav Ondra?

Ladislav Hejdlánek:

Jaroslav Ondra, Slávek Ondra začal vyhrožovat, že budou muset odejít z fakulty, že nemůžou ke

mně chodit. Takže někteří přestali, někteří naopak se zatvrdili a zůstali dál, takže potom já jsem některé z nich vzal do toho semináře, který jsem pak dělal jako následovník Tominův. To bylo tak, že Tomin poslal na tři univerzity, nebo na kolik univerzit evropských, poslal dopis jako zhrzeného československého filosofa, který navrhuje filosofům na Západě, aby jezdili do Československa a účastnili se například jeho seminářů a udržovat tradici živé filosofie a tak dál. Takže poslal to na různé univerzity. A odpověď dostal jediné od Angličanů, tam mu odepsala, byla pověřená nějakým profesorem Kathy Wilkesová, která pak byla takovou tou hlavní organizátorkou těch příjezdů těch anglických profesorů. Kathy Wilkes, která zažila tady taky, že ji zatkli a vyhrožovali. Tady několikrát byla a už se sem nesměla vrátit. Tak ta odpověděla, že přijedou a že to začne zařizovat. A začala to zařizovat a obrátila se také na Francouze, kteří už předtím měli nějaké problémy s profesory filosofie na lyceích, a vytvořili takzvanou Grève. Oni mají pro to z revoluce takový název obecných generálních mravů, generálních stavů, tak založili takové generální stavy filosofů na středních školách a obrátili se s tím na prezidenta, takže on už o tom něco věděl takhle, takže pak to bylo dobré, že se s ním znali. Šéfem toho Grèveu se stal Derrida. (smích) Tak to byla taková náhoda. Samozřejmě já jsem nevěděl, že se s ním ještě setkám, ale byl jsem auf, že se Derrida stal šéfem Grèveu, protože já ho už znal z toho **Lustinu [01:49:33]**, z té Belgie. To byla úžasná věc. Takže když se přihlásili taky francouzští filosofové, tak jsem byl rád. A kromě toho jsem měl soukromě jakési vazby na Hebe Kohlbrugge a na některé lidi odtamtud.

Redaktor:

Holandsko?

Ladislav Hejdánek:

Na Holandsko. Tak prostě a dobře, jsem řekl taky Hebe, že by měla poslat nějaké Holanďany. Ona pak je poslala a poslala i Dány a tak dál. My jsme tam pak měli kolem stovky cizinců, většinou profesory řádné.

Redaktor:

To je lepší kvalita než na filosofické fakultě, ne?

Ladislav Hejdánek:

Skutečně to bylo úžasné. Samozřejmě, ono to zas nestálo... to darmo mluvit. Ale bylo to krásné, byli to mladí lidé, kteří reagovali, já jsem viděl, že tomu rozumí, a když nerozuměli, tak jsem to řekl česky. Prostě byla to radost. Já jsem byl skvěle připraven potom na tu fakultu.

Redaktor:

Čili v podstatě to byly bytové semináře, tak se tomu říká, ne?

Ladislav Hejdánek:

To byly bytové semináře. S tím začal Tomin a tam ho vždycky vybrali komunisti, tedy policajt. A Tomin protestoval proti tomu, že on dělá takovou vychovatelskou akci, že to vlastně on zvyšuje úroveň kulturní celého národa tím, že tam má pár lidí, a oni mu v tom brání a rozhání je a zadržují na 24 hodin, na 48 hodin a tak dál. Takže prostě a dobře, přišel jednou za mnou, abych se podepsal pod nějaký protest proti tomu, který on napsal. Mně se to, jak to napsal, nelíbilo, tak jsem to odmítl. Ale řekl jsem mu, že udělám totéž znovu. A já jsem ještě nebyl jistý, že... on řekl, že chce emigrovat, že to takhle nejde, ale to mohlo být jenom v rozčilení, takže já nevěděl ještě jistě, jestli emigruje. A řekl jsem mu, že já začnu s něčím podobným taky, že to budu dělat taky jako on.

Redaktor:

A pokračoval jsi?

Ladislav Hejdánek:

A pokračoval a skutečně pozval jsem tam taky ty bývalé dálkaře teologické, pozval jsem tam řadu svých nových známých, takže velmi brzo nás bylo 12, 15, 20 a víc.

(pauza)

Ladislav Hejdánek:

To byly časy heroické. Já si nejsem jistý, že jsem na to měl přistupovat, ale snad jo. Mám z toho takovou trošku pachut', že mluvím pořád o sobě.

Redaktor:

Ale zas na druhou stranu jsem si všiml, že o sobě mluvíš rád, že tam máš ten akcent určitého sebeprosazení, tak já to vidím jako v pořádku.

Ladislav Hejdánek:

(smích)

Redaktor:

A tady ten akcent nevidím, tady naopak vidím tu všennárodní důležitost, tady v této chvíli.

Redaktor 2:

Ale tady je to místo, kde má člověk mluvit o sobě, takže to je v pořádku.

Ladislav Hejdánek:

Já vím, já vím, ale i tak se mi to nelíbí.

Redaktor 2:

Ale nám ano.

Ladislav Hejdánek:

(smích) Snad i dalším se to bude líbit.

Redaktor 2:

Právě, právě.

Ladislav Hejdánek:

Já se na to těším, až se na to podívám.

Redaktor:

Napište, když tak, do toho, ono už to bylo domluvené dopředu, nebo jsem slíbil, až... ono to bude chvíli trvat. Můžeme pokračovat. Čili ty semináře, Julius Tomin emigroval, tuším, že do Anglie.

Ladislav Hejdánek:

Ano, do Anglie, tam začal anglické důstojné pány profesory přesvědčovat, že mají úplně špatnou představu o životě Platóna, že Platónovy Dialogy je potřeba zařadit v úplně jiném pořadí časovém, a neprosadil se.

Redaktor:

To nechme teď být, odbornou filosofickou diskusi. Mě by teď zajímalo pokračování těch bytových seminářů. Ty jsi byl kdysi pod dohledem maminky tvrdým a teď, tuším, nebo vím samozřejmě, že tyto semináře byly pod tvrdým dohledem nikoli maminky, ale Státní bezpečnosti.

Ladislav Hejdánek:

Ale policajtů, Státní bezpečnosti, to je pravda. Ta Státní bezpečnost tam jaksi byla pořád před barákem. Pak po čase, když jsem se stal mluvčím, tak si tam přinesli z parku lavičku, aby tam mohl estébák přespát přes noc, aby si měl kde lehnout. Takže sousedův syn ho nafotil, jak spí (smích), pak to šířil mezi svými známými. Tak prostě ona to byla tak trošku šaškárna, jenže se nevědělo, kam až to dojde. To prostě bylo těžké. Já jsem měl dobrou zkušenost s tím, že jsem nedal na sobě ani v nejmenším znát, že se něčeho bojím, nebo že bych se mohl eventuálně za jistých okolností něčeho bát. To jsem nedal nikdy najevo. A vyplatilo se mi to, poněvadž oni byli na tom závislí. Oni bez toho nějak nemohli fungovat.

Redaktor:

Ale ty jsi byl prý dokonce takový frajer, mně to říkal Jan Kozlík, tuším, že jsi to nechal vyhlásit přes Svobodnou Evropu, že jsi je pozval do svého bytu na přednášky dokonce.

Ladislav Hejdánek:

To je pravda, ano. Když tam přišli, já jsem říkal: „Pojďte, vždyť si to můžete vypošlechnout. Uvidíte, že tady nemáme nic proti ničemu. My tady máme čistou filosofii.“

Redaktor:

Ale často to rozehnali, ty přednášky, nebo vybrali, ne?

Ladislav Hejdánek:

Tak několikrát nás všechny odvezli, ale nenechali tam nikoho na dlouho, na 24 hodin, na 48, oni déle neměli zákon, to bychom museli být obžalováni. Oni nás obžalovat nechtěli. To jsem říkal, když při nějakém výslechu přesvědčovali mou ženu, aby mi to rozmluvila, abych toho nechal, těch seminářů, tak ona říkala: „A je to něco proti zákonu? Jestli je to něco proti zákonům, tak ho zavřete.“ To oni nechtěli.

Redaktor:

Skamarádili jste se trošku nějak, neříkám jako Václav Havel, že třeba vznikl nějaký lidský kontakt?

Ladislav Hejdánek:

Určitě ano.

Redaktor:

S těmi známými estébáky?

Ladislav Hejdánek:

Ne, ne, to ne. Kamarácoft, to jsem nepěstoval.

Redaktor:

Ne že by to byl kamarácoft, ale že to nebylo jenom jakoby, že jste se už znali.

Ladislav Hejdánek:

Ano, že byl mi takový milejší, byl ten hodný. Já jsem to bral jako hru. Jeden byl hodný, jeden byl ošklivý. A to prostě byli tím pověřeni. A co já budu soudit, jestli jsou taková opravdu? Takže prostě jsem mu vyčítal věci, které nemusel dělat, anebo mohl dělat, a neudělal. Prostě já mu to neodpustil. Nějak jsem mu to neměl zvlášť za zlé. Prostě byl za to placený a nedělal žádné psí kusy. To ten druhý byl odporný.

Redaktor:

A ty jsi jezdil i jinam, pokud vím, k žákům na Bílou Horu taky jsi jezdil někdy.

Ladislav Hejdánek:

Ano, tak na Bílé Hoře jsem taky byl. Tam kupodivu tedy jsem nějak unikl tomu.

Redaktor:

Dvě minuty, jo? Během dvou minut.

Ladislav Hejdánek:

Ano. Tam zavřeli Trojana, protože... nebo chtěli zavřít a pak mně říkal: „Proč ses nechal?“ Protože on šel jako na záchod, požádal, že půjde na záchod, a prošel. Tak mě odtamtud odvezli, a nic z toho nebylo, zas nějaké výsledky. Těch výsledků já jsem měl takovou spoustu, že se mi to překlápí jedna přes druhou.

Redaktor:

Měl jsi někdy strach? Ty jsi říkal, že jsi nedal najevo, že ses bál, ale přece jenom neměl jsi někdy strach?

Ladislav Hejdánek:

Tak člověk, který nemá strach, je blbec. Prostě strach... tak trochu mít strach a neukázat ho, to je tak přiměřené.

Redaktor:

Já ti v této chvíli děkuji za rozhovor.

Ladislav Hejdánek:

(smích)

<<<Konec>>>

Datum: 18. 10. 2019

Přepis ze zvukového záznamu

Typ přepisu: upravený (text převeden do spisovné češtiny)

Zdroj: 2019-10-18 hejdanek ladislav 3.mp3

Datum: 18. 10. 2019

Název: Rozhovor s Ladislavem Hejdánkem – část 3

Účastníci: redaktor, Ladislav Hejdánek

Celková délka záznamu: 02:01:56

Začátek přepisu: 00:00:14

Konec přepisu: 02:01:56

Délka přepsané pasáže: 02:01:42

Text:

Redaktor:

Tak dobré dopoledne, já tě tady, Lád'o, opět vítám.

Ladislav Hejdánek:

(smích) Dobrý den.

Redaktor:

A máme dnes pátek 18. října roku 2019 a budeme si dál povídat. Já bych se teď ještě zeptal – o těch bytových seminářích jsme včera mluvili poměrně hodně, ale přece jenom mně to nedá. Jacques Derrida – pokud se pamatuji, když on přijížděl na ty bytové semináře, že jednou ten váš seminář vybrali a on byl nějak ve vazbě nebo něco a že to byl pro něj hluboký filosofický zážitek. Vzpomínáš na to? Mohl bys to popsat, jenom toto?

Ladislav Hejdánek:

Prostě Derrida k nám přijel a my jsme byli nadšení, že přijel z Francie takový významný člověk, který ovšem měl víc ohlasu v Americe než ve Francii samotné, ve Francii tak nějak se na něj hodně dívali spatra, že patří k té studentské revoluci a tak dál. Ale my byli nadšení, protože on byl předsedou Grèveu, což byla jakási... oni mají takovou tradici Francouzi z revoluce – generální stavy. A tak si učitelé, profesori na středních školách, profesori filosofie si vybudovali generální stavy a obrátili se na svého prezidenta tehdejšího, že to dál takhle nejde, že se stále zmenšují a zmenšují úvahy pro profesory filosofie, že se vlastně likviduje filosofie na středních školách a že vstupují do protestu. A tento muž se stal slavným, protože se stal tím šéfem těchto odbojníků, a ten zároveň se stal šéfem té jakési – jak bych to řekl? – takové akční společnosti francouzských filosofů, a už nejenom těch středoškolských, ale i vysokoškolských, kteří k nám potom jeli, přijeli, začali jezdit a tak dál. Takže tento muž tam byl. Nebyl první. První byl Ricoeur. A ten přijel ještě o prázdninách, když jsme začali někdy před prázdninami, tak o prázdninách přijel Ricoeur. My jsme ještě nebyli na to připravení, že něco takového nás čeká, poněvadž to bylo nepředstavitelné přímo, to byla aktivita čistě ze zahraničí. My jsme s tím tolik nepočítali, že to bude mít takovou slávu. A tak jsme ho uvítali. A on se k nám dostal, i když byli policajti před barákem a legitimovali ho a věděli, kdo přijel a tak dál, jenomže když odcházel, on byl celou dobu nervózní, a zřejmě to způsobili ti policajti, kteří ho perlustrovali, ale přece jenom se uklidnil a měl pěknou přednášku a byla diskuse a tak. Celkem se choval jako doma, ale byl nervózní trošku, co teď bude při odchodu. Věděl, že když při odchodu, tak zas tam budou policajti. A oni skutečně ho vzali s sebou a pozvali ho do vozu, pozvali ho na výslech, že potřebují vědět, proč tam vlastně jezdí a tak. Jenomže oni ho

vlastně zatkli a dali ho do cely a udělali všechno, aby měl dojem, že z toho nevyvázne, že samozřejmě nešlo o popravu, ale očekával, že ho zavrou na pár let.

Redaktor:

Jak to dopadlo? Nebo mluvili jste pak o tom?

Ladislav Hejdánek:

Dopadlo to tak, že byl 24 hodin v cele s cikánem; to ho naschvál dali k cikánovi, kterého on se bál, poněvadž ten cikán se taky choval... zřejmě mu řekli, že se má chovat divoce, tak on to dělal, aby si udělal oko u policajtů. Prostě Ricoeur z toho byl celý...

Redaktor:

Derrida, nebo Ricoeur?

Ladislav Hejdánek:

Derrida. Derrida byl z toho celý vynervovaný. A stalo se, že samozřejmě když jsme se dověděli, velmi rychle, že odvezli Derridu od našeho baráku, tak jsme to šli oznámit na Agence France-Presse. Já jsem šel, rozdělili jsme se, kdyby někoho nějak zastavili, tak aby se tam aspoň někdo dostal, a šli jsme ohlásit, co se stalo. A zároveň na Agence France-Presse jsme oznámili, že – já pořád říkám Ricoeur – Derridu odvezli a že dál nevíme. Tak oni se ptali na ministerstvu. Ne Agence France-Presse, ale ministerstvo, promiňte, velvyslanectví francouzské se ptalo, co je s Derridou. A ministerstvo opovědělo, že nemají ponětí. Takže oni se tvářili, jako že nevědí, co policajti dělají, což bylo velmi důležité – to byla chyba těžká, která vlastně spoluzpůsobila, že ten poprask byl tak veliký potom. A oni to popírali, že se s ním něco stalo. Jenže když to trvalo druhý den a vypadalo to, že ani druhý den ho nepustili, tak prostě a dobře, velvyslanectví hlásilo, co se stalo, že Derrida je neznámo kde, asi zatčený, a oznámilo to do Francie. Ve Francii, protože ti profesori, kteří dali dohromady ten Grève, tak se obrátili na Mitterranda, takže on už s nimi byl v kontaktu. A teď mu řekli: „Náš předseda byl zatčen v Praze.“ Tak Mitterrand okamžitě bez váhání poslal nótu, dosti tvrdou, ať koukají československé úřady dělat, co mají, ať pustí Derridu a řeknou, co se vlastně stalo. Mezitím se rozhodli vzít Derridu na letiště, a tam mu našli nějaký prášek, který mu tam strčili samozřejmě, v kapse, a začali ho obviňovat z toho, že vozí drogy do Francie z Československa. Blbý nápad samozřejmě! Francie akorát bude z Československa vozit drogy! Takže i to bylo nepovedené. A nicméně na základě toho ho vzali zpátky z letiště a znova ho zatkli, jakoby, a dali do cely. A mezitím přišla nóta, dosti ostrá nóta od Mitterranda, a oni se rozhodli, že s tím musejí nějak skoncovat, takže místo aby mu dali náhradní let, tak ho posadili do vlaku a pustili ho vlakem do Paříže. Takže on musel jet vlakem pomalu (smích), zatímco letadlem by tam byl za necelou hodinu. Tak to byla další těžká chyba, protože ve Francii už byl poprask, a jak vlak, rychlík jak překročil naše hranice, tak tam okamžitě přistoupila celá smečka reportérů a Derrida až do Paříže nedělal nic jiného, než dával interview. (smích) Takže on toho tam Derrida byl schopný, on po téhle stránce dovede vyslovit velmi přesně, co má na mysli, a když má vztek, tak přesně to dá na vědomí. Čili to byly ohromné taháky, co ti reportéři z něho vymámili. A poprask byl obrovský po celé Francii, a nejenom po Francii, poněvadž samozřejmě to se z Francie rozneslo po celém světě. Samozřejmě také do Londýna, tak okamžitě o tom věděl Londýn a tak dál. Výsledek byl takový, že naši si mysleli, že tím zastraší ty profesory, aby sem přestali jezdit. Opak se stal. Ve Francii profesori filosofie se postavili do fronty a žádali, aby dostali přednost, aby mohli jet do Československa, a přinášeli doklad, že pracovali proti Němcům za války, aby měli přednost. (smích) A v Anglii prostě byla reakce úplně opačná. Vláda nechala oznámit akademikům, že musejí počítat s tím, že kdyby se jim něco stalo při cestách do Československa, tak že musejí počítat s tím, že vláda pro ně nemůže nic udělat. Takže vlastně dočasně příjezdy anglických filosofů byly zaražené, poněvadž jenom někteří, a to komunisti, se odvážili do Československa za těchto podmínek jet, protože si řekli, že stejně se o ně vláda nebude moct starat, a věřili, že tady se s komunisty snad domluví. Ale ne, byli dobří, byli znamenití. My jsme si jich velmi považovali, poněvadž najednou jsme potkali

komunisty, kteří byli úplně jiní než ti naši. A mezitím tedy byl nápor těch Francouzů, jezdili nám ve skupinách, nejenom po jednom, ale celé skupiny, a to jednak taky ze strachu asi. (smích) Je to lepší než být sám v cizině, tak jich přijelo pět, pět psychoanalytiků. (smích) Bylo to úžasné. A my jsme měli každý měsíc co dělat, každý ten večer, my jsme to měli každý měsíc jednou, tak každý večer jsme tam měli narváno. A někdy dokonce to dopadlo tak, že přijeli Angličani i Francouzi nedomluvení, takže pak se začalo domlouvat, aby se nějak dali dohromady. Takže pak do toho začali ještě jezdit Nizozemci, a ti zas organizovali, že přijeli i z jiných severských zemí. Takže tady byl obrovský provoz. A policajti neměli co s tím dělat. Udělali několik pokusů nešťastných, opět nešťastných, už za Tomina, že když přijel děkan Balliol College z Oxfordu, tak při odchodu ho zatkli, i s paní ho zatkli jakoby (smích), zavřeli ho, pak ho vyvezli do lesa a tam ho vypustili někde na hranici. On nevěděl, kde je, takže tam ho poslali směrem přes hranice pěšky, musel přejít. Samozřejmě že z toho udělal velký případ. Měl taky spoustu interview s novináři. No tohle udělat s akademikem, slavným, z oxfordské univerzity, to prostě se nedělá! A ještě takovýmto způsobem – v noci ho převést přes hranice a pustit ho do neznáma! A on tam musel jít, až našel nějaké lidi. Bylo to hrozné! A byla to velká sláva kolem toho. Nebo sláva... velká ostuda kolem toho pro Československo a pro režim samozřejmě. Takže potom několikrát ještě od nás někoho zatkli a pustili ho nějak dodatečně a tak, ale už se neodvážili na ty velké akce, poněvadž se vždycky ty akce vymkly, vymklo se jim to z ruky, vždycky se to postavilo proti nim. Ani jednou se jim to nepodařilo udělat nějak elegantně. Takže my jsme na to cenili také mě. Když vyhrožovali, že mně něco udělají, tak jsem říkal: „Tak helejte se, vy chcete další případ Tomin? Vy chcete dalšího Tomina tady? Mě chcete vyhodit ze země pod násilím a chcete mít tady Tomina? Ten šel dobrovolně, ale já nepůjdu dobrovolně!“ Prostě a dobře, já jsem říkal: „Jestli chcete mít nový případ Tomin, máte ho mít, je to ve vašich rukou.“ Já je zastrašoval. Mně to nepřipadlo vhodné se leknout. A ono mě to ani nenapadlo. Tak nějak jak jsem mluvil o tom, že je blbé nemít strach vůbec, tak já jsem v této situaci vlastně strach neměl. Ten jsem měl, když mě zatkli poprvé – to člověk neví, do čeho jde a tak. Ale teď jsem viděl, že vlastně oni jsou v kelu, oni jsou zničení. Oni udělali jednu chybu za druhou. Takže byla to velká výhoda. My jsme díky tomu vydrželi skoro deset let s těmi semináři a jezdili pořád noví a noví. Někteří přijeli podruhé, potřetí. Někteří dokonce měli zakázáno znova přijet, a zkoušeli to. (smích) Prostě byla to velká legrace. A teď samozřejmě ten ohlas byl pro nás strašně důležitý. Něco jiného bylo, že ta filosofie z toho zas tak moc nevyšla, protože každý, kdo přijel, tak přinesl nějaký svůj referát, který měl už ve Francii, nebo v Anglii, nebo kde, poněvadž oni nepřipravili něco nového. A my jsme byli odkázaní na to, s čím oni přijdou, a každý pes jiná ves. Čili ono to dohromady žádný smysl velký nemělo. Bylo to tak, že se s nimi mluvilo, byl to kontakt s cizinou, to bylo výborné, ale že by z toho nějak filosofie něco vyzískala, to se nedá říct. Myslím, že mně se potom ptali, když to srovnám s univerzitou, čemu dám přednost. Prostě univerzita, to je prostě škola, tam to má svá pravidla. My jsme tam... já byl celý nervózní z toho, že každý, kdo přijel, tak měl něco, on nám poslal předem téma, o kterém to bude, my jsme se trochu připravili, nevěděli jsme, o čem bude mluvit, leda že nám poslal celý referát, to záleželo na tom, jestli to prošlo nebo ne. Takže užitek pro tu českou filosofii velký to nemělo. Pro ty lidi, co k nám chodili, pro ně to bylo atraktivní, jako že byli proti. To bohužel mělo tu vadu, že oni tam spíš chodili z trucu než ze zájmu o filosofii. Bylo tam několik lidí, kteří u filosofie zůstali, a jsem rád, že to aspoň nějaké výsledky mělo, kteří skutečně dneska tu filosofii dělají.

Redaktor:

Můžeš jmenovat?

Ladislav Hejdánek:

Tak to nemůžu. To si nevzpomenu zas. Až zas na to přijde řeč.

Redaktor:

Dobře.

Ladislav Hejdánek:

Tak někteří studovali na teologii. Kozlík. Kozlík tam chodil, a tak prostě ten té filosofie nikdy nenechal, ten ji dělá doteď. Ale taky dělá to tak, jak může. Ale někteří skutečně šli, pak vystudovali. Celou dobu já to doporučoval, aby studovali a aby se snažili tam neprovokovat moc a tak dál. Takže oni vlastně vesměs to byli vyhození studenti, takže oni museli počkat až na ten... ono pro některé to bylo skutečně těch deset let, než se dostali zase na studia. Takže pro ty studenty to taky nebylo nic tak povznášejícího. Oni teologové něco podobného začali dělat a dávali dokonce známky a dávali vysvědčení podepsaná anglickými teology. Já nevím, jakou to mělo cenu. Já to nesledoval, to jsem měl starosti se svými semináři. To dělal Trojan. Ale já si myslím, že prostě v té situaci asi jsme z toho udělali, co se dalo. Není to žádná velká sláva, kromě toho, že to prostě tu slávu vyvolalo.

Redaktor:

Já bych se teď zeptal – přejdeme teď k začátku normalizace. Když ty jsi skončil na teologické fakultě přednášet filosofii, tedy nuceně, a ve Filosofickém ústavu ČSAV, co jsi vlastně potom dělal?

Ladislav Hejdánek:

Tak o tom jsem si včera vzpomněl, že o tom ještě nebyla řeč. Prostě to byl nejzajímavější kus mého života. Tak já jsem byl v té době nočním vrátným v Památníku písemnictví, kam jsem byl přijat s tím, že časem ze mě něco bude lepšího. Oni nepočítali s tím, že tam trvale budu jako noční vrátný, ale věděli, že mají, musejí pro mě... takže mě tam nejdřív přijali jenom proto, že oni tam měli jenom takové staroušky, na které nebyl spoleh a kteří vypadli každou chvíli, takže já jsem pořád za někoho zaskakoval ze začátku. A měl jsem takovou smlouvu na čtvrt roku a pak zas na další čtvrt roku. A celkem mně tam bylo dobře. Já jsem se tam přes noc i vyspal, takže jsem nespál jenom ve dne doma, doma jsem to malinko dospával, ale šlo to docela pěkně. A tu a tam byla jakási zvláštní výstava třeba něčeho, a tak já jsem tam byl propůjčen jako noční vrátný, tak jsem byl jako hlídač těch všelijakých tretek z Východu. Jenomže přišel nový ředitel, a ten mně říkal: „My vás tady nemůžeme mít, policajti nám říkají, že vy, člověk vašeho ražení, že nemůže být na tak důležitém kulturním podniku jako je Památník národního písemnictví, vy tady přece nemůžete dělat ostudu, prostě musíte...“ Tak já jsem byl propuštěn, odešel jsem a nemohl jsem nic sehnat. Bratr Jana Sokola, Václav Sokol, byl zaměstnán ve Stavbách silnic a železnic – SSŽ, takže tam mně domluvil, že mě přijali. A bylo to poměrně rychle, já jsem byl snad měsíc bez práce jenom. A to mně ještě platil ten Památník, takže jsem nebyl zcela bez peněz, taky žena byla ještě pořád zaměstnaná, ještě nebyla vyhozená. K tomu taky musíme dojít, že byla postižena.

Redaktor:

Dojdeme, k tomu dojdeme.

Ladislav Hejdánek:

Takže potom v tom Památníku, tam se mnou měli velké plány a chtěli mě nechat vyškolit na počítač, který tam měli objednaný, měl jim dojít asi do roka a já jsem ho měl obsluhovat, měl jsem býval mít nějaké to školení. Sokol už s tím počítal, poněvadž on vydal takovou knížečku „Úvod do práce s počítačem“, tak mi ji věnoval. Ta potom vyšla. Tu mně věnoval, až když vyšla, tady mi jenom půjčil kopii, strojopis, takže jsem se v tom školil pomalu. A mezitím jsem byl školen na topiče v paláci Dunaj, což bylo Ředitelství silnic a dálnic. A tam byl ředitel Hotárek, komunista, ale ten byl nakloněn. Nebyl jsem první ani poslední, kdo byl zachraňován před úskoky tohoto režimu, takže on měl pro mě pochopení, ale nedával žádné nadšení najevo, prostě měl tam dalšího takového nežádoucího. A naopak tam byl jako takový vedoucí jednoho velkého oddělení, který počítal se mnou na ten počítač, a ten mě ihned poslal na školení na topiče, takže já mám kurz topiče s lehkými oleji, topič lehkých olejů. A to bylo proto, že topič, kterého oni tam doteď měli, topiče, ale na koks, a ten odmítl se nechat školit, takže oni potřebovali někoho, kdo půjde se nechat školit na to. A tomuhle dali nějaké odstupné, a tak on odešel. A vyměňovalo se celé zařízení topné v Dunaji, to jest

i všechna ta tělesa topicí a tak dále, prostě teď samozřejmě kotelna a kotle, všechno zařízení nové. A to zařizovaly Stavby silnic a železnic, tahle firma prostě byla obrovská a ta takovéto věci dělala. Takže to bylo v jedné ruce spolu, že já byl připraven na obě možnosti. Jenomže mezitím na to přišli policajti a začali tlačit, takže se to stalo nepravděpodobným pomalu. A já jsem to taky zhoršil tím, že jsem dělal věci, které jsem neměl. Takže mně v tom SSŽ měli za zlé, že oni byli tak ochotní mě zachránit a já jsem dělal všechno pro to, aby nemohli.

Redaktor:

Jak jsi zlobil?

Ladislav Hejdlánek:

Zlobil jsem různě. Například tím, že jsem měl ty domácí semináře a policajti si stěžovali, takže nakonec policajti rozhodli, že musím z Dunaje pryč, že nemůžu být v centru Prahy, kam chodí cizinci, a ještě bych je mohl potkat a ovlivňovat. Prostě a dobře, s omluvou mě přendali do Vysočan na jednu pobočku, kde jsem tam vlastně pod estakádou byl v jakési ubytovně pro dělníky, kteří na té estakádě a na železnici tam pracovali. A já jsem v té ubytovně dělal toho, kdo se stará o to, aby bylo teplo, to jest, topil jsem v obyčejném takovém kotli na naftu, to jest žádné lehké oleje, to byl těžký olej. Prostě Stavby silnic a železnic, ty měly oleje dost, ty nemusely šetřit. Takže prostě bylo to na naftu. Takže já jsem se přeškolil na naftu velmi jednoduše z lehkých olejů. A ona to byla obsluha minimální, jen občas to dělalo rotyku, takže jsem musel zavolat na to, aby mně to opravili. A pak jsem se staral o ubytovnu, to jest, každý týden jsem musel vyměnit prádlo, dostal jsem vůz, nákladák, a odvezl jsem špinavé prádlo do prádelny. A kluk, který mě vezl, to byl mladý kluk, který šéfoval, tedy šoféroval, a celý vyděšený: „Za námi jedou policajti v ‚603‘. Je to možné? A jedou opravdu!“ A schválně šel takhle, dělal takové všelijaké zatáčky. „Opravdu jedou za námi!“ Tak jsem mu musel vysvětlit, že jedou za mnou, ne za ním. (smích) Ale oni zas počkali, až jsem vyřídil prádelnu, a zase jeli zpátky. Tak to bylo všechno. A otravovali mě občas taky, chodili za mnou. Já jsem to neměl rád, protože oni mně tam kazili takové ty volné chvíle.

Redaktor:

Přímo v té kotelně?

Ladislav Hejdlánek:

V té kotelně, už v té na naftu. Takže oni tam pořád hledali a hlídali. Ti policajti tam vždycky byli. Když já jsem nastoupil, tak přijeli policajti. A pak zas když já jsem odjel domů, tak mě doprovázeli autobusem, jeli za autobusem a doprovodili mě domů a zas zůstali před barákem. Já jsem byl v té době mluvčí Charty, a to byla jedna věc, proč mně měli za zlé, že jsem tam měl krásný život možná před sebou a oni mě tam chtěli na ten počítač. Jaký já bych měl býval život u toho počítače! A já jsem podepsal Chartu, a dokonce jsem se stal mluvčím a tak dál. Prostě měli mi to za zlé. Byli hodní na mě a já jsem holt to neuznal. To si neuvědomili, že já zas jsem si nechtěl plivnout do ksichtu. Prostě a dobře, pak to skončilo tím, že já jsem nějaký čas byl... taky jsem měl, já byl pořád nemocný s páteří. A protože u doktora se mě nikdo neptal, s čím pracuji, jenom že jsem topič, tak jsem poměrně snadno dostal invalidní důchod. A ten důchod jsem dostal, poněvadž se mi zhoršila situace tam v té kotelně, poněvadž já tam musel nosit těžké věci, například když se šlo do té prádelny a tak dál. Takže já jsem jeden čas byl trochu nemocný. A v té době, kdy jsem byl v nemocenském stavu, vypukl požár v té kotelně, načež... Já jsem ještě zapomněl, že když jsem byl v Dunaji, tak tam došlo k malému v NDR, v Kulturním středisku NDR, kde zaplavila jim kus oddělení prodejního voda, a bylo to na mně, já byl vyšetřovaný, že jsem to způsobil. A ukázalo se, že ne, takže z toho nic nebylo. Ale už bylo jasné, že se čeká, až budu mít nějaký průsvih. A teď tady vypukl požár, ale já tam nebyl, takže zase byl problém, jak to na mě svést, jestli jsem to nezařídil přes někoho a tak dál, vyšetřování veliké. A tak se zas ukázalo, že tam nemůžu zůstat, takže jsem byl zas předaný ještě do... teď si nevzpomenu kam, jak se to jmenuje, ten kus Prahy, tak zas jsem byl ještě předán, kde jsem už dělal jenom takového zapisovatele spotřebovaného materiálu. Tam

prostě se opravovaly vozy té firmy a to byly dílny a oni potřebovali různé šrouby a náhradní díly a tak dál a já ty díly vydával ze skladu a musel jsem vést evidenci. Byl jsem takový skladník zkrátka. Takže jsem byl odstraněn úplně stranou i toho podniku. Byl to ten podnik, ale bylo to někde na okraji, byla to dílna, prostě neměl jsem kontakt s lidmi, o co šlo. A tam jsem byl vlastně až do samého konce. Když už jsem to nemohl vydržet, poněvadž jsem měl potíže s páteří, nemohl jsem sedět dokonce ani, tam oni byli na mě všichni hodní, takže mně tam kluci, kteří byli z dílny, tak mně udělali takový stolek, že jsem mohl u toho stát, takže já jsem pracoval jako písař a skladník u takového stolku, ale musel jsem stát. Stát taky jsem dlouho nevydržel, chvílemi jsem si musel jít lehnout. Bylo to k nevydržení. A pak se stalo, že u nás bylo možné požádat o předčasné uvedení do důchodu, tak jsem o to požádal dva roky před tím rokem 1977, kdy jsem já měl jít do důchodu, v 60 letech tehdy. Takže jsem odešel o dva roky dřív a po dvou letech jsem pak byl účasten...

Redaktor:

K tomu se dostaneme. Charta 77.

Ladislav Hejdánek:

Ano.

Redaktor:

Ale pojďme ještě – ty jsi říkal, že nemůžeme opomenout tvou manželku, ale samozřejmě více lidí. Mám na mysli rok 1971 a ty volby. To jsi měl na mysli, tu akci, kdy ona byla postižena?

Ladislav Hejdánek:

Tak ano, ale už předtím. Prostě manželka měla potíže už na fakultě, kdy jeden neřádný kantor blbý prostě na ni zaútočil, proč chodí se mnou; to už jsem s ní chodil.

Redaktor:

Na které to bylo fakultě, kde ona studovala?

Ladislav Hejdánek:

Filosofická fakulta. Ona dělala češtinu a francouzštinu. A nechala toho. Tak oni ji odtamtud vykopli, ona neprošla při prověrkách. Takže oni ještě za zlé jí měli, že já před ní jsem chodil s dcerou bělogvardějce, jaký já jsem, a ona teď se se mnou baví, to prostě není možné, takovíto lidé že nemůžou přece studovat. Takže ji vyhodili, neprošla prověrkami. A ona dostudovala velmi s obtížemi, samozřejmě počkala až „nach der Wende“, tak jako spousta dalších lidí. Vyhodili ji čistě z politických důvodů, přestože její otec byl v komunistické straně, poněvadž byl takový připsaný a ten přijal všechno, co na něm v té bance chtěli, takže vlezl i do té partaje a snažil se tam zachraňovat, co bylo možné (smích), což nebylo možné nic. Takže já jsem mezitím byl kopáčem, jako kopáč jsem bral velké peníze, tak jsem si ji vzal, to už jsem byl schopen uživit i rodinu. Takže ona si mě vzala jako kopáče. (smích) A kmotr, totiž starý Kofránek, z toho byl nešťastný a říkal: „Jak je to možné? Doktor filosofie a on tam dělá kopáče a teď moje dcera si ho vezme! To je hrozné!“ Ale nicméně k tomu došlo, že my jsme se vzali. A já jsem pak musel, to už jsem říkal, na nějakou tu brigádu, když to všechno skončilo, takže pak jsem musel na vojnu...

Redaktor:

O tom jsme mluvili. Mě by spíš zajímalo teď, když jsi zmínil svoji paní, co ona dělala? Já vím, že jste měli čtyři děti, že byla asi doma.

Ladislav Hejdánek:

Ona začala, měla něco odstudováno na té filosofické fakultě, to jí započítali a vzali ji do Státního školského nakladatelství a tam dělala redaktorku, takovou podredaktorku, spodní redaktorku, nižší redaktorku. A tam měla celkem dobré chránění i od stranického svého šéfa, který prostě taky pro

ni... tak šlo to tam a nakonec ji nevyrazili, i když na to policajti tlačili nějaký čas, a vydržela tam poměrně dlouho. Takže ona se pak školila ještě doma, dostudovávala si některé knížky, takže byla připravená na to, když přišla ta změna, tak že udělala jenom ty zkoušky, takže zakončila. Ona nedostala doktorát, poněvadž o něj nežádala, poněvadž byla přesvědčená, že by to nedostala, tak je jenom absolventkou filosofické fakulty. A když bylo „nach der Wende“ možné o to žádat, jako například Milena Šimsová požádala o to, aby jako archivářka dostala doktorát, tak Heda se na to vykašlala (smích) a nežádala o to, jako vždycky byla jako ta druhá. (smích)

Redaktor:

Já bych teď přešel do roku 1971, to byly vlastně takové první volby v komunistickém Československu po okupaci roku 1968. A to se hodně dělo jak v rodině Hejdánkové, tak u Tesařů a v dalších rodinách. O co šlo? Co to bylo za akci?

Ladislav Hejdánek:

Tak iniciativa byla v Brně. Šabata a několik dalších, Tesař a další prostě tam se rozhodli zformulovat jakousi výzvu v podobě letáku, upozornění občanům, tam skutečně to byla výzva, jenom taková „jakoby“ výzva, to k ničemu nevyzývalo, jenom to upozorňovalo občany, že jejich právem je volit, ale není to jejich povinností, a že na to upozorňují. A podepsáno to bylo několika neznámými jmény, nebo neznámou organizací, takže to mělo takový... bohužel se tam nikdo nepodepsal, takže to vypadalo jako černá ruka tak trochu. Takže ono to bylo i podezřelé. Byl z toho průšvih, udělaných těch letáků spoustu, vozili to i na Slovensko, ale tam to nemělo úspěch moc, ale přivezli to do Prahy. A k nám se dostavil můj vršovický farář Dus.

Redaktor:

Křestní jméno, prosím.

Ladislav Hejdánek:

Mírek Dus, Jaromír Dus. Trval na tom, že mu musíme říkat Mírek, dlouhé „í“, Jaromír, ne Mírek, Mírek Dus. Tak ten to k nám přinesl a prostě od někoho, někdo mu dal, asi to bylo od Tesaře, mu dal kufr plný těch letáků. On to přinesl k nám, co s tím má dělat. A já jsem neměl čas, já musel, bylo ráno brzo, já jsem musel nastoupit, a to bylo velmi brzo ráno, já musel nastoupit velmi brzo tam, takže...

Redaktor:

Do práce někam?

Ladislav Hejdánek:

Do práce, do Památníku písemnictví. Takže jsem odjížděl, byl jsem připravený, už po snídani, a teď on se dostavil s nimi. Takže já jsem sice viděl, jak vypadají, ale nečetl jsem je. Takže já jsem se seznámil s obsahem toho letáku vlastně až u policajtů, když už jsem seděl jakoby, to už jsem byl zatčen.

Redaktor:

A proč zatčen?

Ladislav Hejdánek:

Tak to je ono. Já jsem odjel do Památníku, nastoupil jsem a první, co jsem udělal, že jsem zatelefonoval Jirkovi Jiráskovi, svému příteli, spolužákovi, který vystudoval práva, Jiráskovi, který byl v Encyklopedickém ústavu zaměstnaný na oboru práva, tak jsem mu zatelefonoval, aby se u nás stavil, že ho Heda k něčemu potřebuje. A věděl jsem a říkal jsem ještě, když byl u nás Dus, tak jsem říkal: „Hele, Mirku, tohle nemáš dělat. Máš se starat o sbor a nedělat takovéto věci.“ A teď tohle bylo policajty odposlouchané, takže mně to pak řekli s tím, že jim to prozradil sám Dus. Tak já jsem

uznal s tím: „Jo, říkal jsem mu to, to je pravda.“ Ale oni čekali, že budu říkat: „To je pěkný vůl, který to na mě řekl,“ že na něj budu mít vztek. Jenomže já byl vlastně Dusovi vděčný za to, že přišel, že já jsem se dostal do této situace. Já byl celou dobu nervózní, že nic nedělám, že tady byla taková hrozná situace a já jsem nikde nebyl zapojený do ničeho. A teď jsem byl krásně zavřený. Já jsem se dostal na místo, na které jsem patřil po mém soudu, po svém soudu. Prostě já jsem byl Dusovi, a dodnes jsem, zavázán, že jsem se dostal do správných kolejí. (smích) Takže to se zmýlili. Ale mysleli, že já na něj dostanu vztek a budu všechno svádět na něj. Teď já vyložím něco pro pochopení, proč na nás přišli. Oni to sledovali. Samozřejmě věděli, že se to rozesílá. Už mezitím zavřeli Tesaře, zavřeli Šabatu a ještě nějaké další Brňany, už byl proces. Takže já když jsem byl u procesu, tak... no, to bych zas přeskočil. Tak prostě a dobře, oni to věděli, sledovali každý krok. Bylo to udělané neodborně. To Tesař, ačkoliv tedy dělal pořád ramena, jak to umí, tak to neuměl, a Šabata to taky neuměl, ačkoliv to byl komunista, to nebyl žádný pořádný komunista. Prostě oni nevěděli, co to je být opatrný. Darma mluvit. Takže oni jenom si rozmysleli v Praze, že chtějí kromě té skupiny v Brně mít ještě jednu náboženskou skupinu. A hodilo se jim tohle, zejména protestantská, protože oni na katolíky měli obušky už jinde už předtím. Teď potřebovali ještě nějak dolehnout na tu evangelickou svoloč. Takže oni potřebovali náboženskou skupinu. A tak oni uspořádali ten proces tak, že obvinili Dusa jako šéfa, jako hlavu, vedoucího náboženské skupiny, mě jako spolupachatele a pak ještě Jirásku, kterému já jsem zavolal a který přišel, aby se mu Heda svěřila s tím průšvihem s tím kufrem, který ovšem Dus odnesl, ale nicméně nechal tam pár kousků, a tak Jirásek přišel a radili se s Hedou, samozřejmě odposloucháváno všechno, radili se s Hedou, komu pošlou. A Heda ještě dělala takové fóry, že jeden ten dopis poslali Radovanu Richtovi, to byl ředitel Filosofického ústavu. (smích) Prostě a dobře, nebrali to vážně. Bavili se, byli odposlouchaní. A teď je tam přepadli policajti, zatkli Jirásku, zatkli mou ženu a čekali, až policajti přivezou taky mě z toho Památníku písemnictví, že když mě přivezli, tak nás všechny zas odvezli a každého zvlášť a byli jsme v celách.

Redaktor:

A kde? Na Pankráci někde, nebo na Ruzyni?

Ladislav Hejdánek:

Tak byli jsme v Ruzyni.

Redaktor:

Jaké to bylo?

Ladislav Hejdánek:

Tak ze začátku jsme byli samozřejmě nejdřív v Konviktské na StB a pak umístění tedy v tom. Tak já jsem se tam dostal do cely spolu s jedním klukem, který zřejmě byl nějak naladěný na to, aby o mně dával zprávy, a který se snažil mě do něčeho dostat. Takže já jsem to odrazil tím, že on mně řekl, že mám, až mě pustí... poněvadž mezitím tedy ženu už pustili. Oni tam nebyli všichni, byli jenom zadržení na 24 hodin, na 48 a pak šli domů a byli dále vyšetřováni, i Jirásek, kdežto já jsem zůstal, s Dusem jsme zůstali ve vazbě. A o tom, jak probíhala vazba Dusa, nevím, ale vím, že mně tam dali mladého kluka, který se snažil mě do něčeho zaplést. Já jsem to překazil tím, že prostě když přišla Heda, tak jsem po jeho návrhu jí řekl, za kým má jít a co má vyřídit. A pak jsem to řekl tomu vyšetřovateli. Takže prostě oni z toho nemohli nic vysuzovat, že jsem se pokoušel odtamtud něco dělat. Takže prostě mě dali zas od něj pryč. A přišel jsem k novému člověku, což byl redaktor Lidovek, katolického časopisu, tedy lidové strany. Teď si jméno nevybavuji, za chvíli si vzpomenu. Strniště se jmenoval. A ten byl z toho celý vylekaný. Prostě ten to nesnášel dobře a tak dál. Takže já když jsem tam přišel a teď k němu, on už tam byl několik dní, a teď jsem viděl ten jeho zničený obličej, jak je to, že čekal, komu v tomhle... tak já jsem se pustil do takového smíchu, trochu jako takového nervového smíchu, nebo jak se tomu říká, z takového většího vypjetí, že se člověk začne smát. A já jsem se smál upřímně a on byl celý z toho přesně, jak se může smát člověk, kterého

právě zavřeli. (smích) On byl z toho takový přešlý. A tak jsme se domluvili, on mně řekl, kvůli čemu tam je. Prostě a dobře, on nebyl na to stavěný. A zůstal tam ještě nějaký čas, pak ho pustili, nějak ještě po mně, co pustili mě. I jeho osud další nebyl nejlepší a tak, já nebudu detaily vykládat.

Redaktor:

Pojďme teď k tomu, jak to dopadlo, jestli jste byli nějak odsouzeni, nebo jak probíhalo vyšetřování a výsledek?

Ladislav Hejdánek:

Tak pak mě pustili, pustili Dusa, ostatní a čekali jsme na proces. Čili my jsme byli osvobození a na svobodě jsme čekali na proces. Já jsem odjel dokonce do Prosetína na dovolenou, a když jsem se vrátil do Památníku písemnictví, tak oni mně klidně dali dovolenou, oni na mě byli hodní. Přišla doba dovolených, tak mně dali dovolenou a nevyhodili mě, říkali: „My nemáme od policajtů ještě žádnou zprávu,“ říkala ta paní, co měla na starosti osobní záležitosti, „my počkáme, až co na nás budou chtít. My sami vás nebudeme nic otravovat.“ Takže jsem jel na dovolenou a v Prosetíně přišlo předvolání na nástup, ne nástup trestu, ale na soud, který se konal na Pankráci. Ne, konal se na městě. Jak ono to bylo?

Redaktor:

To nejdřív bylo na městě, než byla vyšší instance, ne?

Ladislav Hejdánek:

Ono to bylo nejdřív na městě, ano. A já byl odsouzen k devíti měsícům, takže nepustili nás na svobodu, oni nás nejdřív odsoudili, některé pravomocně a natvrdo, to jest Dusa a mě. Dus dostal 15 měsíců, já dostal 9 měsíců a manželka a Jirásek dostali podmínky, taky několik měsíců. A pak jsme čekali na nástup trestu.

Redaktor:

Z čeho vás vinili? Vždyť nějaký leták, kde je napsán jenom výňatek ze zákona?

Ladislav Hejdánek:

To byl ten problém. Já jsem se hájil, dokonce jsem to zkusil i na Pankráci na Nejvyšším soudu. My jsme se odvolali pochopitelně. Takže od toho městského soudu, kde s námi vůbec nemluvili a jednali s námi hrozně a vůbec to prostě bylo šílené, to nebyl vůbec žádný soud pořádný, advokát můj, já měl Laštovičku advokáta, a ten říkal: „To je šílené, co oni si dovolují,“ tak potom jsme měli Dojčárovou, to byla hlavní soudkyně tedy na Pankráci, na Nejvyšším soudu. A já se pokoušel, já jsem protestoval proti tomu, jak se mnou jedná, že mě nenechá domluvit. A ona mě zarazila vždycky a já jsem se prosazoval tam. A říkal jsem: „Tohle přece není soud, to nemůžete, mě musíte nechat, já mám právo na to říct svoje.“ Takhle jsem tam hovořil. Prostě ona byla úplně rozčilená, já ji rozběsnil. A celá rozběsněná přerušila a odešla zvlášť, utekla, to běžela jak divá k telefonu. Laštovička pak, ten tam samozřejmě měl známé, takže ten všechno měl, a pak za mnou přišel, poněvadž měl právo jako můj advokát za mnou přijít, tak mně hned řekl, že běžela nahoru k telefonu okamžitě a že dlouho telefonem hovořila a že chladla a chladla a byla nejdřív rozčilená a pak schlíple odešla od telefonu a že potom si někde udělala poznámku, že chtěla, aby nás rovnou dali do vězení, aby nástup byl okamžitě od soudu, a nedostala souhlas. Prostě nedostala souhlas a my jsme byli puštěni po skončení soudu, který dopadl samozřejmě špatně, byli jsme odsouzení tvrdě, natvrdo.

Redaktor:

A za co? Jaký paragraf?

Ladislav Hejdánek:

Tak to jsem já taky chtěl tam... to je jedna věc. Nejenom že se mnou špatně jednala, ale že předmětem jednání soudu je, že není důležitá jedna věc – co byl ten leták. Načež Dojčárová říká: „To už bylo předmětem soudu a ti jsou odsouzení.“ Já jsem říkal: „Ne, jde o to, za co byli odsouzení. Já jsem na tom letáku nenašel nic, co bylo proti zákonu. Tam bylo jenom oznámení.“ – „No, ale za jakých okolností?“ Já říkám: „Okolnosti nejsou souzené.“ Oni tam jenom říkali to, co byla pravda – že je právo jít k volbám, ale že to není povinnost. Nikde v zákoně není, že to je povinností jít k volbám. Ale ona mě přerušila, tak proto jsem si pak stěžoval, jak se mnou jedná, že mě musí nechat domluvit. Samozřejmě že to byl naprosto nesmyslný soud, už ten brněnský, natož taky ten náš, to byla blbost. Prostě na tom letáku nebylo nic kromě toho, že tedy to bylo takové podepsané neexistující organizací. To byla taková jediná věc, která se dala vytknout. Ale jinak to byla pravda a nic než pravda. (smích)

Redaktor:

Jasně. Za co jsi byl odsouzen, podle jakého paragrafu, nebo Mirek Dus, nebo manželka?

Ladislav Hejdánek:

Mirek Dus byl odsouzený za pobuřování a já za...

Redaktor:

Ne, on byl za podvracení, ne?

Ladislav Hejdánek:

Podvracení a já za pobuřování.

Redaktor:

A byl v tom rozdíl nějaký?

Ladislav Hejdánek:

Byl v tom rozdíl, že když pak přišla amnestie, tak se to na něj nevztahovalo, kdežto na mě ano. Takže když jsme nastoupili, měli nastoupit vězení, tak já jsem onemocněl, a já jevím, jestli on snad taky, takže já jsem se omluvil, abych nemusel nastoupit, a nebylo mi to dovoleno, takže jsem měl povinnost pak nastoupit v nemocenském stavu. A mezitím došlo k výročí Velkého února a Husák vypsál amnestii. Takže já jsem, ještě než jsem nastoupil, tak jsem byl amnestován. Takže jsem měl odsezeno v té vazbě něco přes 6 měsíců, nebo možná necelých, a ještě tři měsíce jsem měl dosedět. A to už jsem nedoseděl. Kdežto na pobuřování se ta amnestie nevztahovala, takže Mirek Dus musel těch 15 měsíců odsedět, tedy dosedět ještě těch 9 dalších.

Redaktor:

Mě by zajímalo, co to vyvolalo třeba v tom vršovickém evangelickém sboru, nebo v církvi, nebo ve společnosti. Měli jste nějakou podporu, nebo výtky?

Ladislav Hejdánek:

To je lepší se na to neptat.

Redaktor:

A já se chci na to zeptat. Aspoň rámcově.

Ladislav Hejdánek:

Oni tam byli vyšetřovaní potom, poněvadž Mirek Dus potom zřejmě nějaké letáky dal ještě nějakým dalším lidem, a ti mu nějak poradili, co s tím kufrem, a on to pak nějak zničil. Já nevím, co s tím udělal. Prostě a dobře, oni byli všichni naprosto na dně, tam byli všichni zhroucení.

Redaktor:

Ve sboru?

Ladislav Hejdánek:

Ve sboru. A teď přišli o faráře. A kurátorem tam byl jeden můj takový vzdálený příbuzný z Polabí, který se tak jakž takž ještě... který mně to pak vyčítal. Všichni mi to vyčítali, proč jsem... a jemu to vyčítali. Nedrželi huby aspoň, natož aby byli solidární s farářem, prostě a dobře. Ale teď ještě navíc já jsem chodil do sboru a za mnou přišel jeden bratr, člen staršovstva, byl postižený, od dětství měl nějak pokřivenou páteř a ruce měl takové, nebudu ho jmenovat, nebudu mu dělat ostudu, prostě a dobře, ten mně říkal: „Bratře, nebylo by lepší, kdybyste sem nechodil? Podívejte se, oni vždycky přijdou, vylezou z toho auta a tady se posadí a oni poslouchají celou dobu kázání.“ Takže mě požádal, abych přestal chodit. Musím říct, že to, že on přišel, není tak důležité. Já myslím, že to je okrajová záležitost, ale pro mě se to stalo strašně důležitým, poněvadž najednou jsem si uvědomil, že ta má hrdost na to, že jsem český bratr, je na hovno, že je k ničemu, že prostě to bratrství je nic, že prostě se nedrží, že prostě to je jenom minulost, vzpomínání na minulost a nic jiného. Čili prostě já od té doby jsem přestal se cítit být českým bratrem a cítím se křesťanem.

Redaktor:

Já ti teď děkuji, uděláme přestávku. Je asi hodina natočená. A objedná se taxík a domluvíme se a pak budeme pokračovat za chvíli.

Ladislav Hejdánek:

Ano.

Redaktor:

Děkuji.

(pauza)

Redaktor:

Tak. Láďo, já bych se teď chtěl zeptat, jestli bys stručně jenom charakterizoval nástup normalizace z takového třeba filosofického tvého pohledu, jak jsi to vnímal, nebo jak to hodnotíš dneska z odstupu let. Co to vlastně byla ta normalizace, nebo husákovská normalizace?

Ladislav Hejdánek:

Tak já to můžu soudit buď z dneška, z dnešního hlediska, nebo jak jsem to viděl tehdy.

Redaktor:

Jak jsi to viděl tehdy?

Ladislav Hejdánek:

Samozřejmě já jsem netušil, jak daleko ten národ klesne. Takže já jsem svým způsobem byl takový trochu nadšený tím, že mě vyrazili z toho Filosofického ústavu. Já jsem se tam necítil nejlépe mezi těmi komunisty. Oni sice se mnou jednali jemně, to mě málokdo urážel, ale prostě byl jsem cizí těleso. A tak jak jsem se při odsouzení cítil na svém místě řádně, konečně tam, kam patřím, tak jsem teď, když mě vyrazili, tak jsem samozřejmě té kolegyni Dubské, manželce Mlynářově, říkal: „Tak teď samozřejmě, že nás oba nemarxisty odtud vyhodí.“ A ona s nadšením, s takovým nadhledem zdvihla obočí a říká: „Nejdřív vyhodí všechny nás!“ A myslela tím právě marxisty. (smích) Takže prostě já najednou jsem cítil, že ona se cítí poctěná tím, že bude vyhozená. Já teď jsem byl poctěný, že patřím k vyhozeným. Jak já jsem se k tomu dostal vlastně zadarmo, to je neuvěřitelné. To byla vlastně taková dobrá věc, co se stala. Dostal jsem se do správného toku řeky. Nejdu do zátočiny žádné, jdu do hlavního toku. (smích) Tak to bylo dobré. Ovšem pak nastaly ty problémy a ty

problémy holt na člověka doléhají, nedá se svítit. Nejsou prachy, děti nemají... ne že by neměly co jíst, ale nám spoustu mladých lidí, ale i starších lidí pomáhalo, faráři nám pomáhali, to všechno jaksi je pravda, ale holt na člověka to doléhá, když je tak definitivně odstraněn někam. Ale co to byl ten husákismus, to jsem si nikdy nepředstavoval. To jest ta normalizace, ta po mém soudu, ta byla možná jenom proto, že všichni, naprostá většina národa selhala. To nebylo nutné. My jsme se měli tvářit trochu jinak. Já chápu, že ti Poláci mají o nás dost takové divné mínění a že nás považují za takové nanicovaté slovanské bratry, takové podbratry spíš. Prostě to vyjádřil jeden klasik, řekl: „Ukaž Slovákovi propast a už tam skočí.“ Tak to pro Čechy neplatí. A Slovák se šavličkou jde na barikády a tak. Kdepak, Češi zahrnou. Vždyť já jsem taky kolikrát zahrnul a nechtěl jsem jít do toho střetu. Taky kdo by chodil do střetu? Česká nátura to nějak není. Ale to selhání bylo hrozné. My jsme se měli tvářit trochu jinak, měli jsme trochu klást odpor, takový, jak jsme slibovali, že věrni zůstaneme. A ještě to bylo za Palacha. Prostě já jsem pro to ty dějiny vykládat tak, že to bylo zejména... to nebylo jenom vlivem vnějších okolností, ani vlivem našich nějakých komunistů, to bylo selhání národa. To bylo selhání národa. Podobně tedy, něco podobného vidím v té církvi, že ta církev nebyla žádná... po mém soudu ta církev měla udělat výjimku. A zkoušela to, několik mladých farářů, zkoušela udělat výjimku a postavit se v čele a začali mlít pantem, že je otravují církevní tajemníci. Církev je nepodržela většinou. Je to selhání, veliké selhání. A když mluvíme o povaze české, tak musíme tohle zaznamenat.

Redaktor:

Nebyli všichni takoví. 1975 – dopis Václava Havla Husákovi – jak ty jsi na něj reagoval? Věděl jsi to? Četl jsi to?

Ladislav Hejdránek:

Já jsem to četl, ale moc nadšený jsem nebyl. Mně to připadalo, že to je tak trochu hrách na zed'. Mně nepřipadalo, že tam řekl to podstatné. Mně tam chybělo to podstatné.

Redaktor:

A co je to to podstatné?

Ladislav Hejdránek:

To je těžko říct. To já jsem nevěděl, nic lepšího jsem nevěděl, ale taky proto jsem nenapsal žádný dopis. Já nevím, proč ten dopis napsal. To říkám upřímně. Já jsem byl rád, že ho napsal, a podržel jsem, kdykoliv o tom byla řeč, tak vždycky jsem byl pro a nekritizoval. Ale fakticky mně připadá, že to napsal, že už počítal s tím, že to bude mít nějaké dobré výsledky k něčemu, že to neudělal jako Palach, ale že to udělal jako strategický tah koněm. (smích)

Redaktor:

Pojďme do roku 1976. Tam došlo k tomu, že byli zavřeni evangelický farář Svatopluk Karásek, členové skupiny Plastic People, byly ty soudy nějaké. Sledoval jsi to?

Ladislav Hejdránek:

Tak samozřejmě, že jsem to sledoval, poněvadž všechny ty zprávy k nám přicházely a taky od nás odcházely, protože to jsem předával farářům, kteří se u nás stavovali. Sledoval. A já jsem to posuzoval z dálky, já jsem se toho neúčastnil. Já jsem si říkal, že jako člověk, který je už podupaný sviněmi, že prostě nemá cenu, aby protestoval, to ať dělají ti, kteří ještě nejsou podupaní, že to je takové bezvýznamné trochu se ozvat. Nevím, prostě mně to nebylo nějak... A musím říct, že byl jsem strašně dodatečně rád, že to mělo úspěch, že se za ně lidé vzali, že těch lidí bylo dost a že se režim lekl a ten velký krach že z toho neudělali, že vlastně oni couvli trochu při tom soudu. Z toho jsem měl velikánskou radost. A měl jsem z toho taky velkou naději, že tedy opravdu už se něco láme.

Redaktor:

Něco z toho vzniklo?

Ladislav Hejdránek:

Takže když přišli potom za mnou, ať přejdu k té Chartě, tak u toho bych se dál nezdržoval. Já jsem se toho nezúčastnil nijak. Měl jsem sympatie, ale nějak jsem u toho nebyl. Na rozdíl od té Charty, tam jsem byl. Tam prostě já jsem byl v dobrých kontaktech pořád s Jirkou Němcem, s Václavem Havlem jsem se znal z té Tváře a nijak moc a nijak jsme se zvlášť nemilovali. A Vašek nepřišel sám, vzal si Jirku Němce s sebou, přišel mi něco říct a vzal si Jirku Němce s sebou, poněvadž Jirka Němec ho přesvědčil, že ho nevykopnu. Havel byl přesvědčen, že ho vykopnu.

Redaktor:

A proč?

Ladislav Hejdránek:

Já nevím. Prostě on podezíral každého. Takže on nevěřil, nikdy nevěřil, že bude mít u někoho... tak prostě. Mně nevěřil od té doby, kdy jsem nehlasoval pro něj, ale pro Hejdu v té Tváři, tak prostě měl odstup. Ale poněvadž jsem byl trochu slavný tím, že mě připozavřeli, takže byl pro to a šel a vzal si Jirku s sebou a přišli mně oba říct něco, co nesmí být odposloucháno. Šli jsme u nás ve Slovenské ulici do koupelny, pustili jsme na jejich žádost několik kohoutků s vodou, že prý to je dobrá zbraň proti odposlechům, to byla pověra, ale to je jedno, a tam mně řekli, co se chystá, a že je prostě reakce na ten relativní úspěch s těmi Plasty, tak že prostě teď se toho musí využít a musíme neudělat krok zpět, ale krok kupředu. Takže jo, že něco chystají. Já jsem říkal: „Tak pánové, ale tak co takhle se opřít o tahle lidská práva?“ A přinesl jsem, poodešel jsem do knihovny, tam jsem přinesl... jednak jsem měl nahrávku z rozhlasu, kde byla zpráva – to jsem důmyslně nahrál na kazetu – zpráva, že jsme ratifikovali Helsinské dohody, že jsme ratifikovali lidská práva a že to je součást našeho právního řádu od této chvíle. A za druhé jsem mu přinesl, poněvadž jsem to věděl už od té doby, to prošlo novinami, tak jsem byl tam u Karolína, tam blízko byla taková prodejna těch státem vydávaných právních řádů, právních textů, to byl ten zákoník.

Redaktor:

SEVT?

Ladislav Hejdránek:

Takže tam jsem si koupil za vlastní prachy, ještě jsem ho dostal, ještě se to nerozkřiklo, už jsem to měl, takže jsem to Havlovi ukázal a on si to odebral, ten zákon 120, 120 je to, tak jsem mu to... a on to odvezl s sebou a sebrali mu to potom, když jel odevzdat na ministerstvo to prohlášení Charty. Tak mu to sebrali a už mu to nevrátili, takže já to nedostal zpátky. Když za mnou potom přišli policajti se omlouvat, tak jsem říkal: „A koukejte mně vrátit, mám tam některé věci.“ (smích) No, nevrátili nic, potvory, nic. Prostě já nevím, proč to všechno bylo zničené, nebo někdo to schovává někde, já nevím.

Redaktor:

Jak to pokračovalo dál? Protože určitě nezůstalo u jedné návštěvy Václava Havla a Jiřího Němce u tebe.

Ladislav Hejdránek:

Nebyla. Tak oni to tam sdělili, všichni to přijali s velkým souhlasem, to nedělalo potíží. Prostě bylo to v jejich smyslu. Já myslím, že to mělo napadnout i je. Já nevím, proč je. Já jsem byl už od toho osmašedesátého členem Ústředního výboru Společnosti pro lidská práva, československé, československého odboru, takže prostě já jsem byl zainteresován na lidských právech. To nebylo,

že bych to znal z novin. Já jsem v tom byl prostě doma. A Jirka Němec taky, tak proto taky Jirka byl přesvědčený, že neodmítnu to, s čím přijde Havel.

Redaktor:

Mluvil jsi v těch dnech třeba o tom s Janem Patočkou? Byl jsi v těch letech v kontaktu s Janem Patočkou, který byl ústřední postavou Charty?

Ladislav Hejdlánek:

V téhle době jsem s ním v kontaktu byl nějak nahodile, asi jednou nebo dvakrát. Nebyl, nebyl. Já jsem se obával za ním chodit, protože za mnou chodili policajti. Já jsem se odvážil akorát jít za Jiřím Hájkem, poněvadž měl policajty své před sebou, tak za ním jsem šel. Ale jít za Patočkou a s sebou mít policajty, tak to...

Redaktor:

Jasně. Mně šlo o to teď, jak došlo k tomu, že ty jsi podepsal Chartu, nebo jestli bylo ještě těch schůzek přípravných víc, jestli ses na tom podílel, na té koncepci, textu...

Ladislav Hejdlánek:

Tak mně ji samozřejmě přinesli, já nevím, kdo to byl, jestli to byl Jirka Němec, ale myslím, že byl s ním někdo ještě jiný, a někdo to byl, přinesli mně, možná, že to byl Klíma, nejsem si jistý, já už si je nepamatuji, kdo přišel s tím, abych to podepsal. Já jsem to bezodkladně podepsal a souhlasil jsem s uveřejněním. Někteří žádali, aby to nebylo uveřejněno (smích), což byla absurdita. Prostě a dobře, od té doby velice rychle se to dověděli policajti, že jsem mezi prvními podepsaný. Takže to skutečně bylo v té první várce, ten podpis, mám podpis, takže jsem už byl vyslýcháný. A já nevím, jestli už v té době nebo ne. Když Patočka umřel a my jsme měli takovou jakoby tryznu v Lékařském domě na památku Patočkovu, v době, kdy jsme věděli, že se nedostaneme na hřbitov, tak takovou vzpomínku na Patočku jsme tam dělali, tak...

Redaktor:

S kým jsi to dělal, tu vzpomínku, nebo kdo tam byl?

Ladislav Hejdlánek:

Tak to dělali jiní. Mě tam pozvali, tak jsem prostě přišel. Kdo to dělal vlastně, já ani pořádně nevím. Já vím, že tam určitě byla Libuše Šilhánová. (smích) A ta byla taková do všeho hr. Takže jsem tam byl. A některým se podařilo utéct. Přišli nás zatknout policajti na to shromáždění a některým se podařilo včas utéct. Jirka Němec to řešil tak, že se nechal zavřít na jednom nějakém pokoji s pacienty, takže počkal, až všechno pominulo, a pak odešel. Ale mě sebrali a odvezli mě a do Legerovky a na výslech. A tak tam poprvé jsem jim řekl, když mně vyhrožovali, tak jsem říkal: „Jestli chcete nový případ Tominův, tak máte ho mít, je to ve vašich rukou.“ Tak ptali se, co Patočka. Já jsem samozřejmě Patočku držel, že to je náš největší filosof poválečný a že je to hanba, co s ním dělají, a tak dále, tak takové ty běžné kecý.

Redaktor:

Jak jsi to vnímal, když on zemřel? Protože to bylo známo, proč zemřel, po těch výsleších. Jak toto jsi vnímal? Na co jsi myslel v té době?

Ladislav Hejdlánek:

Já jsem krátce předtím už byl vyslýcháný, ale ještě nebyl zhroucený, tak to bylo těsně před tím, než se zhroutil, tak jsem za ním byl a vyjádřil jsem mu všechnu – jak se to říká? – soucit? To je blbost.

Redaktor:

Podporu.

Ladislav Hejdlánek:

Podporu. A že jsme s ním a tak. (smích)

Redaktor:

Co ti řekl? Nebo o čem jste se bavili?

Ladislav Hejdlánek:

Já jsem říkal, že to je znamenité a ať si z toho nic nedělá, že s ním držíme a že se nedáme taky a tak. Tak jsem ho povzbuzoval. A on mně říkal: „Podívejte, Ladislave,“ on mně vykal, ale říkal „Ladislave“, „Ladislave, my jsme se domluvili s Jiřím Hájkem, že teď když Havla zavřeli, že by kdykoliv mohli zavřít zase nás, takže každý z nás musí mít aspoň dva zástupce, kteří budou připraveni nastoupit, kdyby něco. Tak se připravte. Tak se na to připravte.“ To je všechno, co mně řekl. On mě nezavázal k ničemu. Takže když potom umřel, tak já jsem se do ničeho nehrnul. A trvalo to nějaký čas. On umřel v březnu a do podzimu to trvalo, než se komunisti někteří, tedy Uhl, takoví ti praví, se vzbouřili, že Charta prostě má základy, na kterých musí stavět, a že základy jsou prohlášení a tam jsou ty zásady, a ty se musejí dodržovat, a že to jsou tři mluvčí a tady máme jednoho mluvčího už několik měsíců, že tohle ne, a ještě navíc je to komunista, my tam nemáme zastoupení. Prostě že se to musí změnit. Takže prostě byla tendence, že se musí udělat nová trojice. A do té nové trojice se nejmenovala za Vaška... to se ptali Václava, kdo chce za ním být, a on řekl Kubišovou. A Patočky už se zeptat nemohli, takže já to nechal průběhu volnému. Já jsem nikomu neřekl, že mně Patočka řekl, ať jsem připraven, ale byl jsem připraven. (smích) A když přišli, že je zájem o to, že bych mohl být jeden z těch, kteří... poněvadž ono se mluvilo o jiných taky, o Václavu Černém například, a byla velká opozice proti Václavu Černému proto, že se zaprodal komunistům, a zas opozice komunistů že byl na komunisty sprostý. A to všechno byla pravda. (smích) Prostě dopadlo to tak, že mně udělala velkou reklamu Anička Marvanová. Já nevím, o tom jsem ještě nemluvil?

Redaktor:

Ne.

Ladislav Hejdlánek:

Anička Marvanová byla redaktorka z rozhlasu, vyhozená samozřejmě po Únoru, po Dubčekovi, nebo po pádu Dubčka, a účastná kdekoho, kdečeho a byla velice aktivní ve všem možném. A strašně například ona se starala o mé Dopisy přáteli. Tak Dopisy přáteli by se nezachovaly, kdyby ona je nepřepisovala vlastnoručně a nerozšiřovala dál a neposílala dál. Ona je dostávala od nás, ona si chodila pro to k nám. Holky to musely opisovat. Samozřejmě mně několik těch dopisů rozepsaných sebrali policajty. Já jednou jsem jednoho policajta přesvědčil, aby si vzal jenom jeden, aby mně nechal jednu kopii, nebral všechno, že za to můžu být přeci... přeci musí pochopit, že můžu být odsuzovaný za jednu kopii, tím spíš že bude několik kopií, ale jednu, abych to nemusel psát znova. Tak jako jsem brečel, že nebudu přece muset to psát znova. A on to uznal a nechal mi tu jednu kopii. Tak já to přepsal znova potom.

Redaktor:

Co byly ty Dopisy přáteli? Jenom tak ve stručnosti. Komu jsi je psal?

Ladislav Hejdlánek:

Na mě se obrátilo pár mladých lidí, které jsem neznal odnikud, neposlal je nikdo, z nějakých důvodů, něco se o mně doslechli a přišli a chtěli se mnou mluvit a co mají dělat a tak dál. Tak já jsem jim především říkal, že není nejlepší, když podepíšou Chartu, to jsem už říkal, že to jsme napodobovali ty sovětské vzory. „Nejdřív je potřeba dostudovat a pak to má váhu, když budete něco dělat, ale podepsat teď a nechat se vyhodit? Nikdo vás nebude poslouchat.“ Tak tohle jsme

napodobovali ty Sověty, toho fyzika a to. Takže byli jsme s nimi v rozhovoru, nebo já jsem s nimi byl v rozhovoru. A teď se ukázalo, že oni prostě... Patočka ještě v poslední chvíli, to už byl vyslýchán a napsal ty poslední takové nějaké texty, co je Charta a k čemu vlastně slouží. A oni to četli a oni tomu nerozuměli. A oni se na to ptali. A teď já jsem říkal: „To je strašné, tak oni jsou předem přesvědčení, že Patočka má pravdu, a oni tomu nerozumějí.“ (smích) Tak jsem jim to začal vykládat. A teď vykládejte něco posté, to není možné. Takže já jsem to začal psát a začal jsem to psát... to nebyl konkrétní jeden člověk, to bylo víc mladých lidí, ale já jsem si udělal takového jako jednoho, kterému jsem psal „příteli“, a ten se mě na všechno vždycky jako optal, zas mně říkal, co mu říkali přátelé a tak dál. Tak jsem z toho udělal jako takové malé dramátko. A tam jsem vykládal všechno, co jsem chtěl, na co oni se ptali. Nejenom že jsem vykládal toho Patočku, ale to bylo ze začátku, a pak oni se ptali na všechno možné, takže já tam jsem přesáhl meze toho, že jsem vykládal Patočku, jenom ty jeho texty, já jsem pak i mluvil o všem možném, a tak jsem je uváděl do života takřikajíc. (smích) Takže mně to samotnému vyhovovalo, poněvadž jsem měl dojem, že něco dělám. Teď jsem viděl, že byl o to zájem, lidé to přepisovali. Teď jsem věděl, že to přepisování je celá... to je takřka instituce. Teď se přepisují ty knihy celé, tak proč ne Dopisy příteli? Ono to šlo velmi rychle a lidé to dostávali. Já jsem se dověděl, přijel známý z Brna a řekl, že to dostal do ruky v Brně. (smích) Ono to bylo něco neuvěřitelného. Takže já jsem byl poctěn, že to šlo. A bylo to zařízené tak, že vždycky si pro to přišla Andula Marvanová anebo naše holky šly za ní – když ona nemohla, tak dala vědět, a ony jí to donesly, takže donášely. Takže vždycky to nějak prošlo ven a žádný nebyl zmařen. I ten jeden, který mně sebral policajt, tak mi nechal jednu tu, že jsem to mohl přepsat aspoň. Tak trvalo to dlouho, až jsem nakonec... tedy dlouho... trvalo to rok a došlo k tomu, že jsem se stal mluvčím. A ukázalo se, že je to problém. Jako mluvčí nemůžu vydávat Dopisy příteli, protože to nebude hlas, oficiální hlas Charty. Ale mně by to chybělo. Byl to problém, jak s tím skončit, a přitom jsem tím něco ztrácel. Takže jsem to řešil tak, že jsem zakončil ročník tak, že jsem nakonec poradil jako příteli, aby když se přiznal, že to nakonec přece podepsal (smích), tak že jsem ho pokáral a řekl: „Ale dobře, ale tak to berte vážně, ale teď koukejte dostudovat.“ A tak jsem skončil jakoby ročník. Jenomže nikdo nechtěl skončit. Takže já jsem to pak ještě vedl dál, a dokonce jsem začal čtvrtý ročník a pak už to opravdu nešlo, poněvadž to už bylo nad mé síly. Takže ten čtvrtý ročník už jsem jenom začal a už to skončilo.

Redaktor:

Já bych teď přešel ještě k začátku Charty. Anticharta – jaké pocity jsi měl při Antichartě?

Ladislav Hejdlánek:

(smích) Já jsem měl jednak porozumění pro Wericha, který říkal: „Já to jenom podepsal, že jsem přítomný.“ (smích) Tak jsem říkal: „Werichu, Werichu, ježíšmarjá, co ty jsi dělal za té první republiky, že jsi tak zblblnul?“ (smích) Prostě je to těžké. Tak já jsem pro ně měl porozumění. Ono to je taky hrozné. A teď všichni lidé, kteří byli na výsluní, oni z toho těžili, všichni z toho měli nějaké prachy, oni z toho žili, že ti komunisti je pustili k tomu žrádlu, že oni o to nechtěli přijít. Tak ono to je těžké. Prostě těch Husů se najde málo. (smích)

Redaktor:

Takže ti ani Karel Gott nevadil, nebo Eva Pilarová?

Ladislav Hejdlánek:

Tak Gott, od toho jsem nic nečekal. Od Gotta jsem nic nečekal. To nikdy jsem si nemyslel. Mně zarmoutil ten... teď jsem ho jmenoval...

Redaktor:

Werich.

Ladislav Hejdlánek:

Werich, ten mě zarmoutil. Zarmoutilo mě pár dalších lidí, kteří to podepsali. A cenil jsem si lidí, kteří to odmítli podepsat, nebo kteří to odvolali dokonce. Tak několik jich bylo. To byli hrdinové.

Redaktor:

Ilja Racek například.

Ladislav Hejdánek:

Ilja Racek, ano. Prostě byla to taková příležitost, kdy prostě oni se dostali do situace, v které se neočekávaně octli a o které já už jsem věděl své. Takže jsem čekal, co budou s tím dělat. Museli se rozhodnout. Málo platné, vyčítat jim něco nemá cenu. Prostě holt, víte, když dojde ke změně, pak nadávat na některé je tak laciné, že to nemá cenu.

Redaktor:

Pojďme ještě dál. Teď pojďme k Církvi československé evangelické. Ty jsi před chvílí říkal, před hodinou asi, že jsi potom už přestal být českým bratrem a stal ses křesťanem, že náraz ta společnost se rozpadala. Ale přece jenom byli lidé, které to společenství drželo. Mám na mysli třeba Dopis jednatřiceti. Bylo to, tuším, v dubnu roku 1977...

Ladislav Hejdánek:

Ano.

Redaktor:

...kdy napsali na Federální shromáždění a na vládu, že se nedodržují práva i z hlediska třeba vyznání. Jak tento dopis jsi vnímal?

Ladislav Hejdánek:

Tak velmi pozitivně a jsem rád, že konečně faráři něco udělali. Já jsem to vítal, ale že bych byl nadšený? Tak prostě snad já jsem očekával, že teď se něco začne dít už, poněvadž já už jsem v tom byl namočený, takže že už i faráři začali, dobře, tak v pořádku. Já jsem několikrát byl vyslýchán kvůli Dusovi.

Redaktor:

Jaromíru Dusovi, nebo Janu Dusovi?

Ladislav Hejdánek:

Ne, to bylo Janu Dusovi, který nechal vyvěšený ten Dopis všemu národu.

Redaktor:

Synod svému národu?

Ladislav Hejdánek:

Synod svému národu a nechal to ve vývěsce, jenom to nesundal. A za to ho odsoudili. Tak to tedy kvůli tomu jsem byl dokonce vyslýchán. Já jsem říkal: „Prosím vás, proč by to měl býval sundávat z vývěsky, která je vývěskou Českobratrské církve evangelické? A ta se na něčem usnesla, ne? Tak proč?“ Prostě já jsem jim neuznal nic. Samozřejmě to patří k věci. Člověk nesmí nic uznat, poněvadž oni tahají pak čím dál dál. Tak to se nesmí, ani když mají kus pravdy, tak se jim to nesmí přiznat. (smích)

Redaktor:

Dokonce ti faráři dostali důtku od synodní rady.

Ladislav Hejdánek:

Ano.

Redaktor:

A dost nechvalně známé, aspoň v povědomí lidí, kterým o něco jde, je takzvaných „osm bodů“ Komenského evangelické bohoslovecké fakulty, které vlastně šlo proti Chartě, proti těmto farářům. Co sis o tom myslel tehdy?

Ladislav Hejdánek:

Tak já jsem byl strašně dožraný. A bylo to něco, co ještě zhoršilo můj vztah k církvi. Já bych teď malinko odskočil, promiň. Mě teď zarazilo, jak jsi vzpomněl na to, že už se necítím českým bratrem. To jsem řekl blbě a teď bych to rád opravil. Já českým bratrem, to jest, já se cítím, ale ne československým evangelíkem. To je něco jiného. A já jako na Jednotu bratrskou nedám dopustit. Takže tím jsem to opravil. A já už jsem se taky vyjádřil k věci, že kdybych dneska se měl rozhodovat, tak že bych se možná stal katolíkem. Ale že ti katolíci holt nestojí za nic a že tady není co volit, to je vždycky těžké. Člověk si musí něco zvolit, a není u nich co, čeho si zvolit. Že těch pár katolíků, kterých si vážím, že to nestačí. Takže jediné, co držím, je církev bratrská, Jednota bratrská, a to zejména ve smyslu *Filipiky proti misomusům*, to jest, to je vlastně nenáboženská kniha. Je to prostě filipika proti těm, kteří odmítají múzy, to je jako pro múzy. A jako náboženství bylo často puritánsky, ale někdy i jinak bylo vykládáno, jako že je v rozporu s filosofií a tak dál. Tak to prostě já jsem měl velkou radost, že tam máme jednoho Komenského a tak dál. Takže Jednota bratrská, to je moje srdce.

Redaktor:

Pojďme ještě k těm osmi tezím fakulty, nemusíme dlouho se tím zdržovat. Jak jsi to tehdy vnímal? Byl jsi dožraný. Chceš ještě k tomu něco říct?

Ladislav Hejdánek:

Ani ne. Je to hanba. A oni nikdy to pořádně... oni se neomluvili. Oni se omluvili tak, že omluva, která už je zbytečná, je marná. To je, jako když přišel Smolík k nám do bytu omluvit se za to a já jsem říkal: „Prosím tě, zač se omlouváš? Proč nevezmete zpátky na fakultu ty studenty, co jste vyloučili? Jak jste je mohli vyloučit? Jak jste to mohli udělat na příkaz ministerstva?“ Já ho vyhnal takřka. Pak přišel Petr Pokorný a taky se omlouval. Toho já mám rád, takže toho jsem tak nevyhnal, ale byl jsem na něj taky tvrdý.

Redaktor:

A to bylo ještě před převratem?

Ladislav Hejdánek:

To už se to sesouvalo (smích), ale ještě před převratem, ano.

Redaktor:

Pojďme teď ještě k té Chartě. Co to znamenalo být mluvčím Charty pro tebe?

Ladislav Hejdánek:

Byla to vážná věc. Například jak jsem řekl, rozhodnout se, co s Dopisy příteli. Já jsem si to uvědomil vlastně jenom částečně a teprve v průběhu. To jednou mě zastavil – my jsme uvolnili nějaký text, už nevím, bylo to o první republice, bylo to k výročí republiky – a potkal mě Uhl a vynadal mně, co jsme to podepsali, co jsme to uvolnili, že jsme o té republice mluvili jako o něčem ideálním, vždyť to byl tak špinavý, tak židovský stát, ne židovský, to on neřekl, ale takový špinavý stát, takový zlý, ani ti sociální demokraté se za ty propuštěné lidi bez práce nepostavili. Já jsem si najednou uvědomil, jakou já mám velkou odpovědnost i za Uhla, ačkoliv já tam byl za křesťany. A křesťané nikdy mně nepřišli vynadat, co jsem podepsal. A vynadal mně Uhl, který tam měl svého

Jiřího Hájka, a vynadal mně, že já jsem vlastně odpovědný, jeden ze tří odpovědných, že musím dbát na Chartu celou, ne jenom na své křesťany. Tohle on mě naučil taky tím, že mně vynadal. Já jsem od té doby dával velký pozor, co se tam dává, co se tam děje. A taky jsem nabádal ty příští chartisty, nebo ty mluvčí, aby na to dávali pozor. Pochopitelně trvalo to jenom do konce roku, protože Hájkovi došla lhůta, musela být nová trojice. A já už jsem nechtěl být v té další trojici, a tak jsme tam... já jsem navrhoval... koho jsem to... Miloše Rajchrtu jsem... a on říkal: „Až někdy později, teď nemůžu,“ ale pak to vzal. Takže ten důvod, já jsem to uznával. A přišli tam tedy jiní a začali to dělat trošku jinak. Jenomže byl průšvih, že oni okamžitě rozjeli nějaké akce; bylo to v souvislosti s tím autobusem, který zajistili naši policajti z Anglie s nějakými těmi knížkami a časopisy, které...

Redaktor:

Akce Kamion?

Ladislav Hejránek:

Ten Kamion, který byl dělaný neodborně. Prostě takové chyby nikdy Nizozemci neudělali, poněvadž ti věděli, co jsou Němci zač.

Redaktor:

A to bylo shozené. Dneska se už ví, kdo to i shodil.

Ladislav Hejránek:

To se ví. Tak to už je... my jsme to tehdy nevěděli, ale prostě Šiklová v tom byla namočená samozřejmě. Prostě došlo k tomu, že byla zatčena celá řada lidí, a mezi nimi i taky mluvčí Charty. Takže teď se octli, s výjimkou Havla, tedy s výjimkou Jiřího Hájka byli zatčeni všichni, zas byl Hájek sám. (smích) Zřejmě prostě si mysleli komunisti, že Hájek sám už to neuhájí a že teď už bude definitivně po Chartě. A milý Hájek k nám přišel krátce po tom, co k tomu došlo, co je zatkli, tak přišel k nám a říkal: „Ladislave, tak mám takový dojem, že do těch starých bačkor musíme zase vlézt znova.“ (smích) Tak jo, tak jo. Tak jsme vlezli znova a místo Jiřího Hájka tam byl Šabata. Nebo ne, to nebylo tak. Hájek tam byl ještě. Já byl ještě znova podruhé s Hájkem. A byla tam s námi Květa? Já teď nevím. Byla s námi?

Redaktor:

To bylo v té době, když byli zatčení členové VONSu také, ne?

Ladislav Hejránek:

Ano, ano, to je ono právě.

Redaktor:

Václav Benda, Jiří Dienstbier.

Ladislav Hejránek:

Ano, protože tam byli taky členové z vedení Charty, oni byli taky ve VONSu. Tak je sebrali. To byla konečně taková příležitost, jak zašlápnout Chartu. Ten VONS se jednal, tam byl Batěk a já nevím co. To byli lidé, kteří jednali neuváženě, ti nevěděli, kde jsou ty nebezpečné hranice. Prostě my jsme dávali pozor, aby se ty hranice nepřekročily, takže nám vždycky tihle vadili, že jsme málo radikální. Tak to byla jediná naše záchrana. Pak jsme je zachraňovali, co jsme mohli. Takže ona to byla neopatrnost.

Redaktor:

To nechme být.

Ladislav Hejdánek:

Ale pravda je, že nezbyvalo nám nic jiného než při výsleších držet všecko a vstoupit do toho, znova jsme podepisovali dokumenty tři a bylo to jako postaru. Takže nebylo dosaženo ničeho. Pro svět bylo to, že jsme to jako Charta přežili, že nakonec museli pustit i ty vonsáky (smích), že oni je neodsoudili na dlouho. On to byl takový úspěch jako s těmi undergroundáky. To je takový napolo úspěch jenom, ale přece jenom lepší než nic. A my jsme z toho vyšli slavně, že jsme drželi. Tak pak jsme to předali těm dalším. Když byla nová trojice, tak už jsme tam nechtěli být.

Redaktor:

Já teď bych do toho vstoupil. Víím, že jsi byl častokrát zadržen, ale jednou tě brali tak jako násilím, ne násilím, ale že tě museli odvléct přímo přes dvůr.

Ladislav Hejdánek:

Ano, to bylo do Vysočan. Oni za mnou si zvykli jezdit do Vysočan, kde jsem byl v práci. A oni přišli a chtěli, abych s nimi odešel. A já byl v práci. A v práci samozřejmě, tam byli opatrní a říkali: „Tak my ho omluvíme.“ Já jsem říkal: „Já nechci, abyste mě omluvili, já jsem v práci a budu tady. Ať si počkají policajti, až skončí moje pracovní doba.“ A oni říkali, já jsem říkal a několikrát se tohle stalo, já jsem vždycky odmítl a řekl: „Kde máte glejt? Proč mě? Co jsem provedl, že mně přijdete sem? Vy mě můžete zatknout za něco.“ „Ale ne, my vás nechceme zatknout.“ „Ale tak co chcete? Chcete mě pozvat? Dobře, musíte ale počkat, až bude konec.“ Prostě tak jsem jim to několikrát odmítl a řekl jsem: „Když si nepřinesete žádný doklad, že jsem předvolán, tak nemůžete očekávat, že s vámi půjdu.“ A zase jsem jim to odmítl a oni řekli: „Tak my vás donutíme.“ Já jsem říkal: „Tak to zkuste.“ A takhle jsem se posadil: „Tak můžete začít.“ Tak oni mě začali tahat z té židle. (smích) A všichni to viděli tam. A teď tam byli ti dělníci samozřejmě, kteří samozřejmě viděli komunismus trochu jinak, i když na něj taky nadávali. Tak prostě vlekli mě po zádech pochopitelně, já jsem nešel. Tomin to udělal krátce předtím taky, a to byla pro mě inspirace. Mě by to taky nenapadlo, já jsem slušný člověk a mě nenapadlo, že bych se nechal odtáhnout, ale najednou prostě jsem viděl, že já už nemám jinou možnost. Tak jsem řekl: „Tak to zkuste.“ Tak jsem se posadil do židle: „Tak můžete začít.“ Když mně vyhrožovali, že mě odvedou: „Tak to zkuste.“ (smích) Tak oni mě nemohli odvést, to mě museli odnést. A to byli celí naštvaní, to nemají ani oni rádi. A táhli mě po celém dvoře dlouhém, bylo bláto. Já jsem byl celý umazaný od toho bláta a ještě mně spadla jedna bota. To byla slavná bota, o které pak bylo mnoho napsáno i v cizích časopisech. (smích) Mně spadla bota a já jsem říkal: „Mně spadla bota.“ „Co má být? Máte si to hlídat!“ (smích) A táhli mě dál. Pak mě nacpali do auta a odvezli. Já jsem měl jedny boty a oni využívali toho, že jsem jednu botu neměl, že pak mně otevřeli, byla zima, oni otevřeli, nebyl tedy prudký mráz, ale bylo tak málo pod nulou, a otevřeli okno, aby v té pracovně v Konviktské, aby na mě šla ta zima. A mně se začala klepat noha. A já jsem měl strašný strach, že oni poznají, že se mně klepe noha a budou si myslet, že se bojím. (smích) Prostě to byl taky zážitek strachu, aby nepoznali, nebo aby si nemysleli (smích), ne jenom nepoznali, aby si nemysleli, že snad jenom se trochu bojím. Mně se klepala zimou ta noha. A tam jsem odmítl cokoli s nimi jednat. Ne, nebudu jednat, nebudu s nimi mluvit. Přišel za mnou můj takový už, co jsme se znali, ten hodný, co za mnou chodil, přesvědčovat. Já jsem říkal: „Helejte se, s těmi lidmi tady, co mě tady drží, byste neměl vůbec držet.“ Já věděl, že k nim patří. „Takoví sprostáci! Já nevím, jak s nimi vůbec můžete vydržet.“ Odmítl jsem cokoli, i když pak přišli, abych vstal aspoň, jsem odmítl vstát, já tam ležel na zemi. Odmítl jsem vstát, sednout si třeba nebo lehnout, odmítl jsem cokoli. A trvalo to nějaký čas, až pak přišel prokurátor, který mě odsoudil. Nebo jak to bylo? A přesvědčoval mě, že mám vstát. Já říkám: „Ne, ne, ne. Já jedině když mě okamžitě odvezete, tak vstanu, když mě odvezete domů. Odvezete! Nikam nepůjdu, žádné výpovědi.“ Tak nakonec co jim zbylo? Tak mě naložili zase do auta. Museli mě do toho auta naložit a odvézt mě domů. A pak mně dali a já jsem říkal: „A já teď půjdu bez boty?“ „To je vaše věc.“ Tak já jsem pak bez boty přišel domů. A to byla sláva po celém světě, ono se to nějak rozneslo. Já jsem napsal takovou zprávu, stížnost, jak se se mnou jednalo, na ministerstvo. (smích) Ta byla taky za všechny prachy. (smích) Napsal jsem stížnost, že mě vlekli, že když jsem je

upozornil, že mně spadla bota, tak že mně vůbec nevrátili botu, ale vlekli mě dál a pak mě nechali v zimě, že to byla naprostá nelidskost, že to bylo proti všem lidským pravidlům, proti lidským právům. A zmínil jsem tam taky tu botu, že jsem ztratil. A samozřejmě jsem to dal k dispozici jako ty Dopisy příteli, to se hned rozepsalo a dostaly to taky zahraniční časopisy, takže to vyšlo okamžitě. (smích) Takže mně dokonce až z Irska poslal nějaký chlapík boty (smích), abych měl náhradu. Ty mně nebyly doručeny, ale bylo mně to doručeno, že mně to poslal a že prostě jestli jsem to nedostal, tak že to je sprostěárna, že mně to pošta nedodala. Tak mně poslal nové boty, abych měl náhradu, z Irska. Neuvěřitelné! (smích) Kdo by tušil, že o mně někdo bude vědět v Irsku? Nebo jestli to bylo z Islandu snad přímo? Neuvěřitelné! Takže prostě já jsem se stal slavným strašně. Ta bota tam hrála velkou roli. To se každý zasměje a pamatuje to, to nepustí z hlavy.

Redaktor:

Mě by teď zajímalo, protože to je také důležité, jak toto všechno vnímala a snášela tvoje rodina – manželka a čtyři dcery? Protože není to pro rodinu jednoduché, když se otec angažuje a...

Ladislav Hejdánek:

Není. Pro rodinu to není jednoduché. Pro ty děti bylo rozhodující, jak se chová má žena. A má žena se chovala, jako že se nic neděje. Tak ony se chovaly taky tak. A ony si dělaly z těch policajtů srandu, takže Heda je musela mírnit. Ony například holky vyzvěděly, že policajt, který ležel na lavičce ukradené z parku před naším bytem ve druhém patře, ležel a spal, tak mu ukradly (smích) ty bločky, na které vždycky zapisovali ty lidi, co přišli. A teď tam vytrhly nějaké a dávaly je známým. Například ten Batěk se s nimi chlubil nějakým svým policajtem. (smích) A byl z toho strašný maglajz, kde to vzal. (smích) Čili naše holky to odnesly jediné tím, a to jsem nemohl s tím nic dělat, že nemohly studovat. Já bych musel dělat býval strašné skopičiny, abych je udržel na školách, takže prostě bohužel. A jediná se rozhodla, že dostuduje, když to šlo. A Martina, ta nechtěla, ta nechtěla. A byla by bývala dobrá. Ale jediná dostudovala a taky se dálkově stala RNDr., a stejně to bylo k ničemu a tak dál. Ale to je jediné, co mám takové těžko na duši, že jsem se prostě choval tak, nemohl jsem jinak, to je mi jasné, ale choval jsem se tak, že moje děti nemohly studovat.

Redaktor:

Děkuji ti za rozhovor pro dnešek. Ještě zkusíme v tu středu.

Ladislav Hejdánek:

Ano, fajn, prima.

Redaktor:

A děkuji.

Ladislav Hejdánek:

Za nic.

<<<Konec>>>

Datum: 11. 12. 2019

Přepis ze zvukového záznamu

Typ přepisu: upravený (text převeden do spisovné češtiny)

Zdroj: 2019-12-11 hejdanek ladislav 4.mp3

Datum: 11. 12. 2019

Název: Rozhovor s Ladislavem Hejdánkem – část 4

Účastníci: redaktor, Ladislav Hejdánek

Celková délka záznamu: 01:54:45

Začátek přepisu: 00:00:11

Konec přepisu: 01:54:40

Délka přepsané pasáže: 01:54:29

Text:

Redaktor:

Tak já ti, Láďo, přeji hezké dobré dopoledne.

Ladislav Hejdánek:

Dobrý den.

Redaktor:

Jsme ve studiu Post Bella v Praze na Kampě ve středu 11. prosince roku 2019. A my jsme minule skončili takovým tím humorným vyprávěním, jak příslušníka Sboru národní bezpečnosti sousedův syn fotil, tvoje dcera ukradla nějaké bločky. A dnes bychom zase přešli k trošku vážnější věci. Já bych se zeptal...

(pauza)

Redaktor:

Takže já bych se tě, Láďo, chtěl zeptat – tuším, že v roce 1985 jsi založil časopis Reflexe, jestli bys nám o tom něco řekl.

Ladislav Hejdánek:

Ano. Samozřejmě když jsem to udělal, tak jsem nevěděl, že tím zakládám časopis. Prostě a dobře, ono se všechno psalo na stroji, kopírovalo, jenom málokdo měl nějaký rozmnožovací přístroj starý, starodávnej, takže vlastně se to všechno psalo, aby lidé mohli číst. Tak já jsem do toho vstoupil, jistě jsem nebyl sám, ale prostě jsem začal tomu říkat Reflexe, jako kdyby to byl časopis, a vydal jsem několik čísel ještě před převratem.

Redaktor:

Co v těch číslech bylo, nebo jací byli přispěvatelé, okruh?

Ladislav Hejdánek:

To jsem byl všechno já sám a jenom tu a tam tam byly nějaké příspěvky od jiných.

Redaktor:

Co to bylo za příspěvky? Filosofické úvahy?

Ladislav Hejdánek:

To bylo jednak k situaci a jednak filosofické úvahy. Já jsem vlastně po celou dobu v Chartě neměl příležitost nikomu vykládat filosofii. Všichni měli jiné zájmy. (smích) Takže já jsem si řekl, že

tohle by byl takový způsob, jak získat mladé lidi, protože jsem viděl, že někteří mají zájem. A podobně jsem potom, když vyšlo několik těch čísel, tak jsem dostal roupy a zkusil jsem udělat knížku. Takže vyšla knížka a bylo nazváno nakladatelství, které ještě neexistovalo, Oikoymenh. A to potom obojí, vlastně toho se chopil Aleš Havlíček, který velmi obětavě to všechno zařizoval, sehnal někde rozmnožovací přístroj a vydal první knížky rozmnožené, nejenom psané jako samizdatově, a už ohlásil tím jak tedy název toho časopisu, tak té knížky.

Redaktor:

Jaký měla ohlas ta Reflexe, ten časopis? Měl jsi nějaké zpětné vazby?

Ladislav Hejdánek:

Já se na to nepamatuji, že bych měl. Asi jsem nějaké měl, ale nic moc to nebylo. Ono se dělo tolik věcí, že tohle unikalo pozornosti.

Redaktor:

Já si pamatuji, že Bendovi vydávali nějaký časopis PARAF.

Ladislav Hejdánek:

Ano.

Redaktor:

To měla být katolická konkurence, nebo jste spolupracovali?

Ladislav Hejdánek:

Ne, nebyla. Nebyla to konkurence, byla to alternativa.

Redaktor:

A spolupracovali jste vzájemně?

Ladislav Hejdánek:

Tu a tam, když už jsme si něco o sobě přečetli, tak jsme na sebe také reagovali, což nemuselo být vždycky přátelské, to je kritické samozřejmě vždycky. Ale to patří k věci. Kritičnost patří k věci ve filosofii. A PARAF si dělal nárok na to, že bude brán jako filosofický časopis.

Redaktor:

Já se zeptám ještě – z toho, co jsem o tobě četl a vím, že jsi publikoval snad od roku 1987 do roku 1989, samozřejmě i později potom, ale v těch necenzurovaných samizdatových Lidových novinách, vzpomínáš na to?

Ladislav Hejdánek:

Tak na to si vzpomínám, zejména poněvadž jsme se scházeli, já jsem byl v té redakční radě, tak jsme se scházeli dohromady. To už byla taková ta... to už jsme si dovolili se sejít, a ani nás nevybrali.

Redaktor:

A kde jste se scházeli?

Ladislav Hejdánek:

Vždycky u někoho, někde v rodině. Taky to bylo jednou u nás. Ale většinou to bylo jinde.

Redaktor:

A vzpomínáš, kdo byl členem té redakční rady, s kým jsi spolupracoval?

Ladislav Hejdánek:

Tak teď si asi těžko vzpomenu.

Redaktor:

Ne na všechny, ale třeba kdo ti utkvěl v paměti.

Ladislav Hejdánek:

Tak samozřejmě byl tam Jiří Němec. Myslím, že tam byl i Batěk, ovšem jistý si nejsem.

Redaktor:

To se dá nakonec zjistit.

Ladislav Hejdánek:

Ruml samozřejmě. Ruml, ten dělal šéfa, Jan Ruml. Ne Jan Ruml, ten jeho otec.

Redaktor:

Jiří Ruml?

Ladislav Hejdánek:

Jiří Ruml.

Redaktor:

Jaký význam to mělo, to publikování těch samizdatových Lidovek?

Ladislav Hejdánek:

Tak byl o to zájem, jak se ukázalo, že potom i, když se to vyrábělo ve velkém, to jest třeba stovky, tak se to okamžitě rozplynulo. Ale tehdy to dělal každý. Například Ivan Chvatík, ten vydával takhle Patočkovy spisy v takových velikánských svazcích, modře vázaných, dokonce svázaných, prodával dokonce, poněvadž to stálo peníze, tak každý musel koupit, když to chtěl mít. Takže to stálo třeba 60 korun. (smích)

Redaktor:

Možná i 120. Já jsem jeden kupoval za 120.

Ladislav Hejdánek:

I 120, jistě.

Redaktor:

Ale stálo to za to.

Ladislav Hejdánek:

Jo. Takže tehdy to byla taková takřka epidemie. Vydávalo se kdeco.

Redaktor:

Já se zeptám teď – spějeme, už jsme v závěru těch 80. let, jestli bys mohl popsat, jak jsi to vnímal, nástup Michaela Gorbačova k moci v Sovětském svazu, pak to, co předcházelo, rok 1988, 1989, jak ty jsi to tehdy vnímal? Jak na to dnes vzpomínáš?

Ladislav Hejdánek:

Tak my jsme byli všichni, to jest i mí přátelé z tohoto kruhu, okruhu, jsme byli přesvědčeni, že to všechno spěje ke konci, že už ten bolševický duch nějak zchátral a že tedy když už i v Rusku byly

možné některé věci, které do té doby absolutně byly vyloučené, tak že něco takového bude taky u nás. A v podstatě jsme byli nervózní, že u nás pořád nic. A to už mezitím tedy to krachlo v Německu, to krachlo v Polsku.

Redaktor:

K tomu se ještě dostaneme. Mně šlo teď o to, jak ty jsi prožíval sám třeba rok 1988, 1989, to už začaly ty první demonstrace, některé povolené, některé nepovolené, zásahy. Chodil jsi na ty demonstrace? Nebo jak ty jsi to vnímal?

Ladislav Hejdánek:

Já jsem na ty demonstrace nechodil, protože vždycky jsem měl nějaké jiné úkoly. Tak se mi zdálo, že jsem užitečnější, když budu plnit ty úkoly.

Redaktor:

Co to bylo za úkoly?

Ladislav Hejdánek:

Tak to byly, že jsem musel s někým domluvit něco, co se muselo udělat, nebo že jsem dal nějaké rozhodnutí v něčem, co se týkalo nejenom mě, ale toho našeho podniku. A tak ono je vždycky hodně co dělat, takže na vycházky do ulic (smích)... tak nějak člověk má dojem, že se ulívá. A mně se stal dokonce ten malér, že v té nejnapjatější době onemocněla má sestřenice písecká, která žila sama doma a byla tam jenom se psem a musela být hospitalizována. Takže mně napsala, já jsem musel jet do Písku, abych se staral o psa. Ona už mezitím byla v nemocnici, a tam nejenom že byla léčena, ale pak ji taky operovali a už to šlo s ní ke konci, měla nějaký nádor na mozku. A takže já jsem byl v Písku, abych hlídal psa. A do Písku mně volala Heda, moje žena, že volali kluci, studenti z filosofické fakulty i z teologické fakulty, jestli bych tam nepřišel je podpořit, že stávkují. Tak jsem nemohl nic jiného dělat, než jsem domluvil, že pro mě zeť přijel vozem a i se psem mě odvezl do Prahy. A já jsem přišel a tady už všechny hlavní funkce byly rozdělené. (smích) Takže já jsem o to nejdůležitější vlastně přišel. Je to absurdní, ale já si myslím, že jsem nikomu nechyběl.

Redaktor:

Já myslím, k tomu se ještě dostaneme. Když jsi nakousnul ten rok 1989 z tohoto úhlu pohledu, jak jsi to vnímal, tu atmosféru? Co jsi těm studentům říkal na evangelické teologické fakultě nebo na filosofické fakultě, kde jsi předtím i působil, před normalizací?

Ladislav Hejdánek:

Tak tam jsem nepůsobil už.

Redaktor:

Ne, já myslel, že jsi byl vyhozen.

Ladislav Hejdánek:

Ne, ne. To už dávno předtím. Já jsem jenom dočasně byl jako externista pověřen přednáškami pro dálkaře teologického studia, takže já jsem přednášel jenom dálkařům. A taky ti studenti, s kterými jsem potom dělal ty soukromé semináře, tak to byli všechno bývalí dálkaři, několik málo aktivních studentů.

Redaktor:

Pojďme do toho roku 1989. Jaké to bylo? Pardon.

Ladislav Hejdánek:

To bylo už nějak v době brzo po obsazení, po okupaci, čili já jsem tam byl požádán, abych už přestal chodit, a všichni se na fakultě tvářili, jako že se mnou nic neměli, vymazali to nějak ze zápisu a tak dál. Navíc co ještě horšího udělali, Heller byl takový aktivní a ten za mnou přišel a říkal: „Hele, vypadá to všecko špatně. Dokud je trochu času a na ministerstvu ještě je ta doktorka...“

Redaktor:

Erika Kadlecová?

Ladislav Hejdlánek:

„... Kadlecová, tak napiš rychle, tak do týdne napiš habilitační práci a my to podáme jako návrh.“ Já jsem to tedy horko těžko asi do deseti dnů napsal, dokonce jsem to nechal svázat, a odevzdal jsem to. A potom na fakultě byla z toho hrůza, že to prostě nemůžou připustit a že to museli utajit, takže o tom nebyl pořízen ani zápis, že jsem to předal, že jsem předal tu práci. A Heller byl strašně naštvaný. A to byl pro něho osobně důvod, proč se stal tím předsedou té rehabilitační komise po tom „nach der Wende“. Ale to je už rozdíl několika let. Tohle se stalo brzo poté, co musela i brzo poté odejít Erika Kadlecová. To se říká, to nám říkal Souček, že se stal v té nové vládě ministrem školství Jiří Hájek, a Jiří Hájek si svolal děkany všech fakult všech univerzit a chtěl se s nimi osobně seznámit. A když viděl Součka, tak samozřejmě on se se Součkem znal ještě z předválečné doby, kdy Souček taky, totiž Jiří Hájek byl taky členem Akademické YMČy a účastnil se konferencí, takže se znal se Součkem. A tak se spolu pozdravili a Souček mu říká: „Tak to je výborná věc, vy teď budete mít tuhle funkci, to teď snad všecko půjde jinak.“ A Jiří Hájek mu prý říkal: „Jenom opatrně, pane kolego, opatrně! Ministři přicházejí a odcházejí, ale Hrůza zůstává.“ To ovšem bylo dvojnásobné, poněvadž ten Hrůza, to byl ten, co musel odejít, aby mohla nastoupit Kadlecová, a po Kadlecové zase přišel Hrůza. Takže to byl prorok na slovo vzatý. Tak to jsem se zasekl a zakecal.

Redaktor:

Pojďme teď do toho roku 1989. Jaké to bylo vrátit se, že ti studenti měli zájem, byla stávka? Jak jsi to vnímal, tu atmosféru, když jsi přijel z Písku?

Ladislav Hejdlánek:

Tak my jsme všichni měli takový dojem, že konečně se něco stalo. A žili jsme v té domněnce, že jsme strašní srabi, že u nás až naposledy. A takže my jsme to počítali, jako že můžeme navázat na to krátké období krátce před Dubčekem a začátek toho dubčekismu, že v tom budeme pokračovat. Takže v mnohé věci ještě nebyli jsme docela orientováni, že ta změna bude daleko hlubší. A jak jsme to brali? Tak studenti byli nadšení a celí žhaví a my jsme je museli trochu krotit, tak trochu, že musejí dělat všecko s rozumem a tak. To se vždycky najdou nějakí blázni, kteří když mají tendenci převzít velení, tak je potřeba je trochu buď izolovat, nebo krotit. Tak to jsme museli dělat. To byl úkol ne zcela záviděníhodný. A studenti byli celí žhaví, ale ne do studia. Takže když potom se začalo s přednáškami, tak najednou přišla kosa na kámen. Prostě najednou se spousta lidí začala tak nějak distancovat, že nemají čas a že teď jsou jiné věci a nebudou pokračovat v tom studiu, které jim nepřišlo k srdci. Čili tam bylo málo lidí, kteří byli skutečně zapálení pro věc.

Redaktor:

Máš na mysli filosofickou, nebo teologickou fakultu?

Ladislav Hejdlánek:

Obě. Samozřejmě v teologické fakultě, tam to platilo i o těch teozích, ale tam to platilo méně, že tam přece jenom většina těch teologů brala tu teologii vážně. Kdežto ti, co šli na tu filosofii, tak ti tam šli někdy z oportunních důvodů, které už přestaly platit, nebo někteří z omylu, že si mysleli, že tam něco zajímavého se dovědí, a zjistili, že nic. Spousta lidí tehdy z filosofie odcházela. Takže na

té filosofii bylo zvlášť důležité ty lidi získat pro filosofii. Proto taky jsem nevykládal filosofii akademicky, ale v podstatě... jednou to řekl jeden můj dobrý známý, teď mě léčí, profesor Trněný, který svým studentům medicíny teď řekl: „Podívejte se, studenti, já vás nemůžu ničemu naučit, všemu se musíte naučit ze skript, já vás můžu jediné naučit být nadšenými lékaři.“ A tohle platilo tehdy dvojnásob. Já jsem mohl jediné je získat pro tu filosofii, aby ji vzali vážně, jinak byla nutná nová skripta, ta ještě nebyla hotová, ze starých se učit nedalo. Byly velké problémy jako při každé velké změně. A já si myslím, že opravdu bylo nejdůležitější získat ty studenty pro filosofii, to znamená, pokud možno učinit filosofii čímsi atraktivním.

Redaktor:

Podařilo se ti to nějakým způsobem?

Ladislav Hejdánek:

Já myslím, že ano, protože řada z těch studentů byli lidé, kteří jednak byli ti postgraduálové, kteří chodili ke mně na soukromé semináře, tak ti se tam hned zapsali znovu a byli opět v postgraduálech. (smích) Takže oni tam představovali určitý trend, kterým pak nakazili ty druhé. A potom tam byli lidé, kteří se s tím setkali teprve poprvé, a byli úžasní. Ona filosofie je nádherná, když vynecháte, nebo necháte stranou četbu Kanta a Hegela a tak, prostě takové ty povinnosti filosofa.

Redaktor:

Jak proběhla rehabilitace, ať už na teologické nebo filosofické fakultě? Byl to nějaký svátostný pocit, nebo něco hezkého, nebo?

Ladislav Hejdánek:

Ne, ne, bylo to velké zklamání pro mě. Já na jednu stranu jsem byl nadšený, že vůbec něco takového jako rehabilitační komise existuje a že dokonce Heller prosadil, že jako první jsem byl rehabilitován já a že jsem byl rehabilitován tak, že nejprve byla oficiálně přijata má habilitační práce z roku 1978. To prostě byla velká radost. Na druhé straně to samotné habilitační řízení bylo hanebné. Účastnili se toho, jak jinak, lidé, kteří všichni už tam byli. Jak to říká ten Slovák: „Ako som mohol, všetci tam predsa boli,“ to jest v té komunistické straně. Oni nebyli na té fakultě ve straně, tam byli jenom takoví kolaboranti. A oni teď mě měli oslavovat. Čili prostě jim to nebylo po chuti, což bylo cítit. A dokonce tedy Ondra, který měl mě přepustit...

Redaktor:

Mluvíme o teologické fakultě teď?

Ladislav Hejdánek:

O teologické fakultě, samozřejmě. Poprvé tam probíhala ta rehabilitace.

Redaktor:

A Ondra byl kdo?

Ladislav Hejdánek:

Ondra byl profesorem, který po emigrovavším Lochmanovi převzal filosofii, takže on tam přednášel filosofii, ale nic o ní pořádně nevěděl. Takže samozřejmě když jsem tam já teď měl přijít, tak to znamenalo konec s Ondrou jako profesorem a Ondra se stal místo toho nějakým funkcionářem něčeho. A začal tím, že mně okopával kotníky, dělal potíže. Například, uvedu jenom jeden: když krátce po tom, když k tomu došlo a povedlo se to – já ještě řeknu, jaké byly potíže –, ale když už se to povedlo, tak za mnou přišel děkan filosofické fakulty, abych neváhal, kde už jsem taky přednášel, abych neváhal a předložil habilitační profesorskou práci. To já jsem mohl, já jsem mohl, ovšem jediné z těch samizdatových věcí, které jsem sebral, a předložil jsem jako

profesorskou práci. (smích) Byla přijata, ale ukázalo se, že vlastně není žádné potvrzení, že já jsem docentem, což byl předpoklad, abych se mohl stát profesorem. Tak jsem uhodil na to. A teď se ukázalo, že Slávek Ondra v takovém spravedlivém přesvědčení, že dříve nebo později sem opět vtrhnou Rusové a že je potřeba zachraňovat, co se dá, tak jednak poslal zprávu Lochmanovi, jednak zadržel ty doklady, jak proběhlo to habilitační řízení. A místo jednoho, který tam dal Smolík, tak dal svůj... ne svůj, ten Lochmanův příspěvek, který vlastně nebyl příspěvek k této příležitosti, nýbrž byl soukromý dopis kdysi dávno, který nějak vyměnili s Lochmanem. A Smolík ještě to dodělal tím, že požádal Lochmana, aby se k tomu vyjádřil dodatečně. Takže oni chtěli Lochmana do toho zatáhnout v domněnku, že Lochman bude proti, protože já jsem vlastně obsadil jeho místo. Tím, že jsem se vrátil na teologickou fakultu jak na místo dočasného profesora, který zastupoval Lochmana, tak místo toho se vlastně tímhle jenom pozdržel celý... takže já jsem pak sháněl Smolíka; ukázalo se, že je na dovolené. Tak jsem mu volal a přesvědčil jsem ho, že musí něco udělat v té věci. On tedy napsal dodatečně nějaký příkaz. Já jsem požádal tu pracovníci, která dělala v sekretariátu fakulty, která byla plně odevzdána Ondrovi, tak jsem ji přesvědčil, aby mně ukázala, co to vlastně všechno se tam odeslalo na to ministerstvo. A zjistil jsem, že tam chybí ten jeden příspěvek. Takže Smolík napsal nový a jiný, zřejmě jiný, to nebyla možná kontrola, jaký jiný, ten jeden už byl zlikvidovaný. Takže to proběhlo a já jsem pak mohl tedy skutečně požádat na filosofické fakultě o profesorské řízení. A tam to dopadlo podobně. Tam se taky postavili, „všetci tam boli“, i na té filosofické fakultě. Na té teologické fakultě vlastně kromě Ondry nikdo neodstoupil, jenom dobrovolně Luděk... jak se jmenuje? Luděk, co byl na synodní radě.

Redaktor:

Já vím, já si za chvíli vzpomenu.

Ladislav Hejdánek:

Jo. Tak ten to složil okamžitě, ten pochopil, o co jde, a složil okamžitě svůj úřad a odešel odtamtud, takže bylo volné místo. Ale jinak se tam nic nestalo. Na té filosofické fakultě, tam byl aspoň vyhozený profesor Mužík, který tam dělal děsné vylomeniny, poněvadž ničemu nerozuměl a do všeho kecal. Takže všichni byli na jedné straně rádi, že se zbavili Mužíka, ale na druhé straně tím, že se zbavili Mužíka, tak vlastně se celá kritika obrátila vůči nim, jak to, že ho doted' drželi. Takže prostě mně začali okopávat kotníky taky. A první to zjistila, nebo na to reagovala zase funkcionářka fakulty, když jsem předložil tu profesorskou práci, tak ona na mně žádala pořád nové a nové doklady a nové potvrzení o tom a o tom a pořád to oddalovala. Takže mě potom zastavil děkan a říkal: „Tak co, že se nic neděje?“ Já jsem říkal: „Helejte, mě už to přestalo bavit nechat se támhle otravovat nějakou babou,“ která tam vždycky fungovala jako prokomunista a všichni měli vůči ní respekt. Ještě když já tam přišel, tak všichni s ní jednali jako s posvátnou osobou, protože ona o všem vždycky rozhodovala. Tak prostě on jí domluvil, ona to povolila a šlo to, takže bylo to odesláno na ministerstvo a byl jsem profesorizován. (smích) Takže jsem měl už i ten druhý titul, a tentokrát z filosofické fakulty. Takže úspěch byl, ale ta sláva se nedostavila, protože já jsem ještě i potom zjišťoval, jakou nechuť tam mají ti kolegové, ti moji noví kolegové, kteří tam vždycky byli, tak jakou nechuť mají vůči mně a vůči tomu, že tam jsem. To je zvláštní. Vykládat to je asi absurdní, ať to někdo zkouší. A podobnou nechuť jsem tam zjistil, když přišel Matušík. Třeba jako emigrant už na sebe ukázal, co je, v zahraničí. A tady prostě pro něj se nenašlo místo, leč jako pro externistu, a to dočasné. Takže Matušík nemohl být zaměstnán na filosofické fakultě.

Redaktor:

To byl filosof?

Ladislav Hejdánek:

To byl filosof. Teď se vrátil zase po dlouhé době, byl na různých místech, na mnoha univerzitách, udělal si jméno a zas je teď na filosofické fakultě. Mezitím se změnila situace a nejsou proti tomu.

Redaktor:

Když jsi zmínil, že ten tvůj kolega, filosof Matušík, byl v emigraci, jaký vůbec... jak to bylo, to bych se chtěl zeptat, v té převratné době roku 1989 a následujících měsíců? Sem přijížděla řada lidí ze zahraničí, emigrantů, jak je můžeme nazvat, vlastně Čechů nebo Slováků. Jaký byl vůbec vztah k emigraci? Přehlíživý, nebo napjatý, nebo pozitivní?

Ladislav Hejdánek:

To je zvláštní, já jsem se obecně setkal s tím, že lidé tak jako se s úšklebkem vždycky zmiňovali o někom: „Jo, to je emigrant. On tam neuspěl, takže holt se vrátil.“ Takže řada lidí. I jinde. Ale zejména jsem to zažil na té filosofické fakultě, kdy třeba o Matušíkovi to nikdo nemohl říct, že neuspěl, on tam uspěl, a jak! Podobně to bylo s Kohákem. Ten se vrátil o něco později a taky s ním byly potíže. Prostě a dobře, ta averze vůči emigraci byla velká. A ta emigrace nebyla jediná v nechuti, jako příčinou nechuti; také taková výrazná aktivita protikomunistická, proti režimu, to jest, všichni chartisti byli v podezření. Nikdo tam nechtěl chartisty. To dokonce trvalo tak dlouho, že to už jsem já na filosofické fakultě byl několik let, a přišel děkan s tím, že už je mi 75, že musím do penze. Zajímavé je, že vrátil se vyhnaný Machovec, a ten nemusel.

Redaktor:

Milan Machovec?

Ladislav Hejdánek:

Machovec, ano.

Redaktor:

Protože on měl bratra Dušana taky.

Ladislav Hejdánek:

Ten měl Dušana, ale ten nevím, jestli se vrátil.

Redaktor:

Ne, ale Dušan přednášel za totality, jeho bratr přednášel na filosofické fakultě.

Ladislav Hejdánek:

Ano, jistě, ano. Myslím, že se na filosofii nevrátil, ale něco někde dělal. A zvláštní na tom bylo, to bylo zejména tedy v mém případě, jako někteří politické nějaké body si sháněli takovým podloudným způsobem, tak já jsem se podloudným způsobem stal docentem a profesorem. Tam vlastně to profesorské řízení, podobně jako to docentské řízení, neproběhlo zcela normálně. Bylo to tak nahonem. Bylo to pod vlivem těch změn. Takže vlastně každý mohl se tvářit, že jsem to dostal vlastně zadarmo, nebo za ty aktivity v Chartě.

Redaktor:

Vždyť je to v pořádku, ne?

Ladislav Hejdánek:

Není to v pořádku. Třeba teď jsem chtěl říct, že třeba když přišel děkan, že musím odejít v 75, tak samozřejmě jsem byl naštvaný, ale neprotestoval jsem, jako protestoval Kosík. Kosík, ten si stěžoval v západním Německu, co s ním tady dělají. (smích) Ale já jsem si nestěžoval. Ale věděl jsem, že ten děkan, a asi nejenom on, že mají v úmyslu na mé místo už někoho přijmout, protože ono ani tam nešlo o ty politické důvody. Já jsem prostě překážel proto, že tam byla spousta čekatelů, a teď oni museli počkat dál, protože jsem byl přijat já. Tak já jsem věděl, že někdo má tam být už přijatý, tak jsem naopak řekl: „Já odejdu, ale pod jednou podmínkou – že se stane profesorem a na mé místo přijde Pavel Kouba,“ čímž jsem dosáhl toho, že Pavel Kouba, který byl

taky chartista, že ten děkan prostě byl vlastně mnou donucen. Já jsem vyhrožoval, že jinak to prostě bude komplikované se mnou, že odejdu jenom pod tou podmínkou, že tam bude jmenován Pavel Kouba. Takže tím jsem dosáhl toho, že tam přišel Pavel Kouba. Že jsem si zvolil zrovna jeho? Já jsem ho znal, já znal jeho věci a vím, že to je jeden z mála skutečných filosofů, který u nás existuje. U nás je spousta lidí znalců filosofů a filosofie jejich, oni znají kdeco, ale nejsou to filosofové. A po mém soudu úkolem filosofické fakulty není zmnožovat počet lidí znalých o filosofii, mluvit o filosofii, ale naučit se myslet filosoficky. A to dělá málokdo dodneška.

Redaktor:

Co to znamená myslet filosoficky? Aspoň tak ve stručnosti, ne nějaký sáhodlouhý výklad, ale jenom tak prostě pro nás laiky.

Ladislav Hejdánek:

Myslet filosoficky znamená si klást stále znovu otázky, a hlavně nad sebou. A to znamená, když vykládám, jak něco je, tak zároveň zpochybnit – co kdyby to tak nebylo? Patočka tomu říkal, že filosof pracuje, když couvá – to znamená, on něco řekne, něco promyslí, udělá a pak se vrací, aby přezkoumal, co to vlastně udělal, poněvadž on chtěl něco udělat, ale musí zjistit, jestli opravdu udělal to, co chtěl. To není jednoduché udělat něco filosofického, poněvadž vy musíte zkoumat, jestli to bylo dost filosofické a jestli to bylo dost přesné tomu, co jste chtěli, a navíc jestli to, co jste chtěli, bylo správné nebo ne. Čili tohle je podstata filosofického myšlení, že pořád se kriticky obracím vůči všemu i vůči sobě a samozřejmě vůči subjektu, který tu filosofii pěstuje.

Redaktor:

Já ještě se zeptám na dvě jména – jak se jmenoval ten děkan filosofické fakulty, kterého jsi několikrát zmiňoval?

Ladislav Hejdánek:

Vrhel. To je ten, co mě poslal do penze?

Redaktor:

Ano.

Ladislav Hejdánek:

Ano.

Redaktor:

A zeptám se ještě na jméno, to je poměrně taky známo, působil v Chartě, nebo jakoby v podzemí, nebo v těch bytových seminářích – Zdeněk Pinc, byl to filosof?

Ladislav Hejdánek:

Tak Pinc je nadaný filosof, ale je to strašný štrychař a pořád má nějaké takové vedlejší důvody, proč říká to či ono, čili není to takový... on není dost kritický vůči sobě, ale má dobré myšlenky. Takže mně nevadilo, že Pinc se stal šéfem katedry filosofie, takže vlastně když Vrhel mně vzkázal, že mám opustit filosofii, tak to vzkázal po Pincovi, poněvadž to byl můj šéf.

Redaktor:

Ale Pinc nakonec taky odešel, pokud vím.

Ladislav Hejdánek:

Pinc odešel, ovšem z jiných důvodů. Pinc založil vlastní velký podnik, nejdřív v rámci filosofické fakulty, pak se osamostatnil. To byl přesně ten jeho způsob práce. On někde se usadil, pak se tam rozmnožil, pak už tam přijal nějaké studenty, teď z nich udělal zvláštní pododdíl kabinetu, pak

z toho pododdílu udělal zvláštní kabinet a navíc ten kabinet změnil na celou fakultu, která ovšem mezitím musela vzniknout jako devatenáctá fakulta filosofie, kde docentem, kde šéfem té sedmnácté katedry se stal rovněž zásluhou Pincovou Sokol. Pinc prostě je takový organizátor, velký organizátor. Takže on má filosofické nápady, ale kromě toho má ještě všelijaké takové organizační nápady.

Redaktor:

Když už jsme u těch jmen, padlo jméno Jan Sokol – jaký z tvého pohledu to je filosof? Protože má velmi dobré renomé tady v české společnosti.

Ladislav Hejdánek:

Tak já mám Honzu Sokola strašně rád a jsem mu za mnohé vděčen, ale bohužel za filosofa ho nepovažuji. On je neobyčejně schopný profesor, to jest, akademicky umí skvěle odvádět svou práci, ale jako takový nějaký osobitý filosof to není. A musím se opřít tady o jeho tchána. Kdysi když jsem ještě Honzu Sokola znal, ještě nebyl příbuzný Patočkův, tak jsem se zmínil o Honzovi Patočkovi a on říkal: „Ale prosím vás, to není žádný myslitel, to je novinář, ale on je chytrý.“ Takže to je přesně to, co bych řekl i já.

Redaktor:

Karel Kosík – toho jsi zmiňoval. Jak toho bys ocenil? Protože ten je velmi ceněný, že?

Ladislav Hejdánek:

Kosík je ceněný, bohužel u nás na něj takřka nikdo nenavazuje. Nevím proč. Málo se o něm píše. Několik kluků ho studuje, ale nevím, co s tím dělají. Nikdo se tím nezabývá. A je to škoda, protože to je náš největší marxistický filosof, jaký byl všech dob. A byl to marxista, který překonával marxismus, který nahlédl jeho meze, meze takzvaného materialismu, marxismu a materialismu, jak se tomu říkalo. To, co se vyučovalo, to prostě on tím pohrdal. On skutečně to byl myslitel. To byl myslitel. Bohužel už taky umřel. A on toho už tolik nenapsal. Několik chytrých věcí napsal, ale to už nebyla ta filosofická hloubka.

Redaktor:

V čem je jeho přínos pro českou filosofii?

Ladislav Hejdánek:

Já nevím. To nedovedu posoudit. Já myslím, že žádný velký význam dosud to nikde nemělo, že to přesvědčilo několik lidí, kteří s tím pak dál už nic nedělali. Takže že by to ovlivnilo nějak dnešní například komunisty, to bohužel, ti o tom nemají páru a vůbec je nenapadne navazovat na Kosíka, což je jejich jediná záchrana. Jestli chtějí zůstat komunisty, tak se musejí učit u Kosíka.

Redaktor:

Já jsem si vzpomněl na jméno toho Lud'ka ještě z teologické fakulty – Luděk Brož.

Ladislav Hejdánek:

Ano, byl Brož, správně. Já jsem se znal s Brožem už strašných let předtím, už jako středoškolský student jsme s jeho sestrou a ještě dvěma mladými lidmi vařili kaši pro octové mušky, pro drozofilu, protože ona o mně vždycky svému bratru staršímu hlásila, co a jak, tak on mě znal, takže on měl na mě vliv filosofický. Například že jednou mně poslal po ní jako posvátnost, že se nesmí s tím nic stát, kopii, jenom strojopisnou kopii Rádlovy *Útěchy z filosofie*, kterou dostal přímo půjčenou přes jednoho člena Filosofické jednoty, od Navrátila, který tu *Útěchu z filosofie* dostal přímo od Rádlu umírajícího a považoval to za své takové právo to potom vydat. A ten Navrátil půjčil, udělal kopie, půjčil některé kopie svým kolegům z Filosofické jednoty a také jeden ten, to už nevím, který to přesně byl, to půjčil zase Brožovi a ten to půjčil mně, abych já to přepsal, a za to že

si můžu jednu kopii nechat. Takže já jsem přepsal celou Rádlovu filosofii, *Útěchu z filosofie*, aniž jsem věděl, kdo je Rádl, aniž jsem pořádně tušil, co to je, ten filosofický odkaz.

Redaktor:

Děkuji, o tom jsme mluvili minule. Dovolím si přerušit. Ještě bych se chtěl zeptat – ty jsi zmiňoval několikrát Jednotu filosofickou. Mohl bys povyprávět o jejím obnovení? Nebo ty ses stal jejím předsedou, obnovené Jednoty filosofické v roce 1990. Co to tehdy znamenalo pro českou filosofii, nebo pro tebe?

Ladislav Hejdánek:

Neznamená to nic, něco jako šutr hodit do rybníka. Trvalo to jenom, pokud já jim dal zároveň nějaké peníze, aby to mohli vydat. Oni vydali tři čísla, peníze došly a oni to nechali být. Takže nikdo se toho neujal. Já jsem se toho ujmout nechtěl, protože jsem už chtěl se věnovat *Reflexi*, poněvadž my už jsme s *Reflexí* chtěli dělat samostatný filosofický časopis. Takže já už jsem tam nemohl chybět, nemohl jsem dělat dva časopisy najednou. Takže holt jsem to nechal být, vykašlal jsem se na to taky, takže z toho nic nebylo. Já byl sice... svolali jsme ty pozůstatky Filosofické jednoty, zvolili mě předsedou, a to jsem byl ještě v té době slavný, ale nikdo už nepovažoval za nutné v tom pokračovat. Takže to bylo naprosto na nic, to bylo plácnutí do vody.

Redaktor:

Ted' se zeptám ještě, to, si myslím, že je důležité – ta *Reflexe* určitě je velmi známá ve veřejnosti, kdo se zajímá skutečně o filosofii, filosofické spisy. I to nakladatelství Oikoymenh. Jestli bys zhodnotil tu práci dnes již zemřelého Aleše Havlíčka.

Ladislav Hejdánek:

Aleš Havlíček je podle slov jednoho velkého muže, o kterém dneska tady máme, Karfíka...

Redaktor:

Filip Karfík?

Ladislav Hejdánek:

Filip Karfík, nyní profesorem ve Švýcarsku, a to profesorem nikoliv filosofie, nýbrž lingvistiky, starověké řečtiny zejména, klasický filolog. Ten o něm napsal takový krátký nekrolog, naprosto pravdivý, že to je Héraklés naší filosofie. A Héraklés se proslavil tím, že vyčistil Augiášův chlív. (smích) Tak to byla práce Havlíčka, který tady prostě prosadil tu *Reflexi*, že se stala vlastně jediným vskutku spolehlivě filosofickým časopisem. Doufejme, že jím zůstane i teď, co Aleš Havlíček už zemřel, poněkud předčasně, příliš předčasně.

Redaktor:

Já se zeptám ještě, když jsme u filosofie, ty jsi zmiňoval Filipa Karfíka, on má taky manželku Lenku Karfíkovou.

Ladislav Hejdánek:

Lenku Karfíkovou.

Redaktor:

Jak bys zhodnotil je? Protože vím, že Lenka chodila ještě coby studentka evangelické teologie, i byla na jednom domácím semináři u tebe a pak byla na výslechu StB, tak pak asi už tolik v kontaktu jste nebyli. Jak toto bys ocenil, její práci?

Ladislav Hejdánek:

Byli jsme zejména v kontaktu potom. Já jsem brzo poté, co jsem přešel z filosofické fakulty, kde jsem byl řádně, a teologické fakulty, kde jsem byl jako externista na druhém místě, tak jsem přešel na tu teologickou fakultu, protože jsem musel opustit filosofickou fakultu. A byl jsem tedy na teologické fakultě, tam jsem si zvolil asistenta, který byl výborný, udělal jsem dobře, že jsem si ho zvolil, ale v jedné věci jsem to neodhadl – já jsem doufal, že se brzy habilituje, a to on se nehabilitoval až dodnes.

Redaktor:

A kdo to je?

Ladislav Hejdánek:

To je Kranát, Jan Kranát. Ten tam doted' je asistentem, asistentem Lenky Karfíkové, protože já jsem nejdřív požádal Čapka z filosofické fakulty, jestli nechce za mě jít na tu teologickou fakultu. A proč? Pinc se stal předsedou Akreditační komise pro filosofii na nefilosofických fakultách. Takže on přišel jako předseda Akreditační komise také na teologii. A tam měl jenom mě. A teď říká: „Ne, poslyš, ty jsi starý, a co bude s tvými doktorandy, když nemáš nástupce? Já ti budu muset odebrat... my ti budeme muset odebrat právo školit doktorandy. Anebo musíš si někoho zvolit.“ Takže já jsem zvolil menší zlo, to jest, řekl jsem, že udělám všechno možné, abych náhradu měl, a že zároveň podám výpověď teologické fakultě, což jsem udělal. Požádal jsem Čapka z filosofické fakulty, to je syn faráře Čapka, Jana Čapka, a udělal si dost velké jméno i v cizině už, a je to určitě filosof znamenitý, i když já ho nečtu moc, nečetl jsem.

Redaktor:

Ne Jana Čapka. Já myslím, že buďto Petra, nebo Pavla Čapka.

Ladislav Hejdánek:

Jana Čapka.

Redaktor:

Jana Čapka?

Ladislav Hejdánek:

Jana Čapka syn.

Redaktor:

Jo, dobře. Ještě se zeptám – Filip Karfík, jeho manželka Lenka Karfíková, jak bys ocenil je jako myslitele, nebo filology?

Ladislav Hejdánek:

Ano. Tak jsou znamenití oba. Lenka Karfíková má nějakou jednu takovou vadu, nějakou, já nevím, bych řekl, malou sebestížnost, nebo něco takového. Prostě a dobře, já jsem se obával, že na tu teologickou fakultu přijde, přejde spíš jako nouzové zaopatření, protože ona měla na to, aby se habilitovala na filosofické fakultě. Ale já jsem ji potřeboval tam, tak se habilitovala a stala se profesorkou, takže jsem mohl odejít. A dodneška ji vede a neopustila ji. Já jsem jí nejdřív zavolal, aby neodcházela moc brzo, aby našla nejdřív náhradu vhodnou, a ona neodešla. Takže ona je vynikající. Je vynikající, protože filosofii rozumí. Ona má smysl pro filosofii. Má malou ctižádost na to, aby svou filosofii někde prezentovala. Ona svou filosofii uplatňuje v kritickém pohledu na filosofii jiných, což je úplně jiné než povídání o filosofii. Ale napsala celou řadu prací o antických filosofech, o středověkých filosofech. Ona je vynikající, je to radost to číst, je to s velkým pochopením, a filosofickým pochopením. A že holt není filosoficky taková jako průrazná, sama, aby... ona nepovažuje svou filosofii za něco tak důležitého, že by to stálo za to, o tom psát.

Redaktor:

Ted' ještě před přestávkou poslední taková otázka – ty jsi zmiňoval Josef Smolík, Luděk Brož, Jan Heller, sami spolupracovníci StB. Jak s tím se vyrovnáváš, že vlastně tvoji kolegové sloužili tomu režimu nebo Státní bezpečnosti? A je to doložené. To není tak, že by nekolaborovali. Sám jsi zmiňoval, že tam byli kolaboranti. A oni patřili k nim. Jak toto vnímáš? Jak ses s tím vyrovnával po tom převratu?

Ladislav Hejdánek:

Podívejte se, já jsem měl jednu možnost – buď odmítnout na tu teologickou fakultu jít, anebo to prostě vzít, jak to bylo. A prostě jenom jsem se snažil potom, aby některé věci nebyly možné, to jest, abych zarazil, když někdo by chtěl něco takového nemravného, z mého hlediska. Ale třeba já jsem úplně jinak bral Hellera, protože on měl černé svědomí, ale on to černé svědomí hojil tím, že mě pořád o všem informoval. On mi to vždycky řekl, že u těch policajtů byl a že bohužel něco jim slíbil, ale že v žádném případě nic nebude a tak dál. Čili já to věděl. Na rozdíl od Smolíka, který přišel, až když bylo po všem, a chtěl se omlouvat. Já ho vyhnal. Takže můj přístup k nim byl různý podle toho, jak jsem si jich vážil. Já si Hellera strašně vážil a on udělal, co mohl, tím, že byl v té rehabilitační komisi. Tam nejsem rehabilitován jenom já, já jsem byl jenom ten první, ale byla rehabilitována spousta studentů, kteří byli se souhlasem synodní rady a se souhlasem fakultní rady vyhozeni z fakulty. Oni nejenom že kolaborovali, oni fakticky prostě je vyhodili. Oni nečekali, že je vyhodí ministerstvo, oni je vyhodili sami. Prostě to bylo velké mé zklamání v celém životě, že takhle dopadla i ta teologická fakulta a také faráři hodně, že na rozdíl od těch mladých tam byla naštěstí velká síla těch nových lidí, kteří už nebyli ochotní k těm kompromisům. A taky spousta jich kvůli tomu vyletěla a museli být vzati zpátky a tak. Prostě já jsem si představoval tu svou rodnou církev tak trochu jako lepší. Holt proč by zrovna ta moje církev měla být lepší než celý český národ? Takže já jsem se s tím nějak vždycky smířil a jenom jsem dbal o to, aby ty negativní jevy moc nevyčnívaly.

Redaktor:

Díky. Uděláme si přestávku.

Ladislav Hejdánek:

Díky.

(pauza)

Redaktor:

Já bych se tě teď, Láďo, zeptal ještě na jednu věc. Zůstaňme ještě chvíli u filosofie, protože to je tvoje domovské pole. Daniel Kroupa a vznik vlastně filosofické fakulty nebo prostě přednášení filosofie v Ústí nad Labem na univerzitě – jak toto vnímáš? Protože tam působí také v současnosti tvůj dobrý přítel a filosofický přítel Martin Šimsa. Jak toto bys hodnotil, působení Daniela Kroupy jako filosofa, ta možnost založení a působení v Ústí nad Labem, a Martina Šimsu?

Ladislav Hejdánek:

Ten nápad dělat něco v Ústí se nabízel. Já jsem to doporučoval mnoha lidem, kteří chtěli dělat filosofii. A vlastně v českých zemích, to jest v Praze a v Brně, už tam byli čekatelé, už to bylo obsazené. Takže byť je to velmi zpozdilo, tak aby se pokusili něco udělat na těch malých univerzitách, které sice trochu nadměrně rozmnožil Havel, a pak ještě to potvrdili senátoři, ale jaksi šlo o to tam udělat něco pořádného, protože já jsem věděl, že někde taky filosofie byla, měl jsem s tím co dělat. Jeden můj doktor, doktorand v Karlových Varech něco dělal, a zjistil jsem, že to dělá strašně blbě, takže jsem doporučil různé takové malé univerzity. A tím pádem doporučil jsem to i Aleši Havlíčkovi, kterého tam zval Ruda, Rudolf Starý – ne, jinak –, který tam šel dělat sociologii, nebo politiku. Takže těch lidí, co tam šlo do Ústí, bylo víc. A já nevím, jestli jsem to Martinovi sám

taky doporučil. Já jsem měl s Martinem jistě potíže, protože já jsem mu k nelibosti jeho maminky neuznal tezi doktorskou a přiměl jsem ho k tomu, aby ji předělal. Ne udělal jinak, ale předělal. Řekl jsem mu, že ať si nejdřív řekne, co tou prací chce říct, a pak se pokoušel doložit v každém odstavci, že to říká opravdu. A ono mu to pomohlo. Takže Kohák, který když já jsem odcházel, tak Kohák převzal mé doktorandy, a mezi jinými také Martina Šimsu, tak mně potom napsal, že to velmi Martinovi prospělo, že to musel dělat podruhé. Takže to nebylo odmítnutí, ale to bylo cosi pozitivního. A ten tam tedy prostě... on byl trochu zbrklý ze začátku a tak dál, ale celkem vzato, udělal tam obrovský kus práce. A mimo jiné udělal tam taky hodně práce pro mě, to jest učinit mě známým, poněvadž jestli nějakí studenti někde o mně něco vědí, tak to byli jeho studenti. Takže on tam potom, aby... to se stalo takovým zvykem, že když má nějaká vědecká instituce prokázat oprávněnost své existence, že musí vydávat sborníky, sborníky prací, které napíší ti lidé, kteří do ní patří, to dělá filosofický časopis akademický. V podstatě ten slouží tomu, aby když něco napíše nějaký člen nebo nějaký pracovník Filosofického ústavu Akademie, tak aby bylo kde to vydat. Takže tam se jenom prosívá velmi málo a hlavně vychází věci lidí, kteří prostě pracují na svých věcech. A je to, jako když pes jitřničku sežral. Takže opravdu ta *Česká mysl* by po mém soudu měla bývala smysl, ale nedá se svítit. Ten *Filosofický časopis* zbytečný není, je důležitý pro ty pracovníky ústavu, ale naštěstí tady je *Reflexe*, která pěstuje skutečnou filosofii. Takže tady já nevím, mně trochu pomoz, o čem jsem to vlastně...

Redaktor:

Ted' to Ústí nad Labem.

Ladislav Hejdánek:

Jo, Ústí nad Labem.

Redaktor:

Já jsem se ptal – založený... Martin Šimsa to tam ted'... tedy není jediný samozřejmě.

Ladislav Hejdánek:

Tak Martin Šimsa tam vydává ty sborníky, a to vždycky tam je něco buď o mně, něco ode mě, nějaké starší věci sebere, takže on se opravdu o mě stará, tak jako se já starám třeba o Rádla.

Redaktor:

Ale ono je to i tak, že vlastně v Písku, kde jsi donedávna bydlel natrvalo, tak se konala nějaká sympozia, ne? Letní, nebo filosofická.

Ladislav Hejdánek:

Jo, to on zas dokonce přesvědčil paní děkanku, že dostanu doktorát honoris causa v Ústí, ústecké fakulty, protože já jsem říkal, že to musí ale odbýt beze mě, že já tam nepojedu, mně už nebylo na cestování. Tak on přesvědčil paní děkanku a vyjednal to všechno s píseckou radnicí, takže se udílení honoris causa (smích), doktorátu, dělo v Písku na radnici za účasti paní starostky a představitelů města a vybraných měšťanů a představitelů fakulty, filosofické fakulty ústecké univerzity. Prostě bylo to veliké. A při té příležitosti, když se sem všichni sjeli, aby to nebylo jen tak zbytečně, tak se tady uspořádalo sympozium malé. A v tom Martin pokračuje ještě, letos bylo poslední zatím. A bude prý ještě další.

Redaktor:

Takže to je dobré.

Ladislav Hejdánek:

Jo, jo. A tam samozřejmě vždycky oni jezdí do toho Písku a doufají, že tam přijdu za nimi, a já možná jednou přijdu. Mně teď bylo trochu lépe, ale zase jsem nemohl, když mi bylo hůř. Je to se mnou holt nejisté.

Redaktor:

Já se teď vrátím ještě do roku 1989. Teď spíš takové ty společenské věci, pak se ještě nakonec vrátíme k filosofii, tvému tématu velkému. Ale ty jsi říkal, že na tebe nevybyly žádné funkce, že jsi byl v tom Písku, hlídal jsi psa. Nicméně jak jsi hodnotil vznik Občanského fóra a zvolení Václava Havla prezidentem a vůbec tyto věci?

Ladislav Hejránek:

Já to bral jako samozřejmost. Prostě já si nedovedu představit, že by býval byl někdo jiný na jeho místě. To prostě bylo. Samozřejmě, že to mělo své nedostatky, ale prostě bylo to, že v takové situaci zmatečné, kdy jsme nevěděli, jestli neprijdou vojáci a nebudou po nás střílet, v takové věci, když on jednal s tím Adamcem, prostě to je fantastické, to je jak pro pohádku. Že to nedopadlo tak, jak on chtěl všechno, dokonce později že se vyslovil, to už nebyl prezidentem, tak se vyslovil, tak soukromě ocitován, to někde vyšlo, že nevěděl, co bude z Václava Klause, že kdyby to býval tušil, tak že by ho vyhodil hned na začátku. (smích) Takže holt on i sám věděl, jaké chyby dělal.

Redaktor:

Čili ceníš ho vysoce jako prezidenta, nebo jako osobnost?

Ladislav Hejránek:

Já ho cením jako osobního přítele, jako osobnost taky, to byt' trochu méně, poněvadž on má taky negativní stránky. Havlík je ten uhlík, o kterém jsem psal knížku, že totiž má schopnost se slučovat s nejrůznějšími jinými prvky, dobrými i špatnými. A to se mnohokrát stalo. Takže on nemá jednu stránku jenom, on byl schopen se domluvit s kýmkoliv. Naštěstí on se byl schopen domluvit s tím Adamcem. To já bych asi nebyl.

Redaktor:

Ty jsi před, já nevím, tři čtvrtě hodinou říkal, necítil jsi v tom lítost, že na tebe nevybyly žádné funkce, ale...

Ladislav Hejránek:

Ne, takhle jsem to neřekl.

Redaktor:

Bylo to tak v uvozovkách samozřejmě.

Ladislav Hejránek:

Já jsem se nevracel proto, abych do nějaké funkce šel. Naopak když mně byly nějaké nabízeny, tak Heda vždycky: „Neblbni, neber to, nebudeš mít na nic čas, teď budeš na fakultě.“ (smích)

Redaktor:

Ty jsi byl vlastně jakýmsi možná neoficiálním poradcem Václava Havla, ale taky on ti nabídl vlastně místo místopředsedy Čalfovy vlády. Proč jsi to odmítl?

Ladislav Hejránek:

Tak já jsem to odmítal, když mně to vzkázali. A Havel tehdy zrovna byl po operaci té kýly, ležel v Londýnské ulici, a tak on si mě tam pozval. A tam mě přesvědčoval, že to musím vzít. A já jsem mu říkal, že ne, že nechci, že v žádném případě ne. A on ze mě aspoň vytáhl slib, že se za Čalfou

půjdu podívat. Takže skutečně druhý den ve Slovenské před barákem byla vládní ,603‘, nebo jak se to jmenovalo.

Redaktor:

Možná ,613‘.

Ladislav Hejdánek:

Nebo ,613‘ spíš. A dovezli mě na vládu, tam jsem se setkal s Čalfou a řekl jsem mu, že to nechci dělat. Načež Čalfovi se ulevilo, to bylo zjevné. On nechtěl taky. Takže to prošlo hladce. A on s velkou takovou elegancí mě propustil a klidně, a že to nemusí být, že to chápe a tak dál. S takovým pochopením. Prostě uvítal to, málo platné. Ale co se ještě jednou stalo, že Lis mně nabídl, abych se stal nějakým supergenerálem přes nějaké věci duchovní ve vojenství. To jsem taky měl cukání a Heda mně to vždycky rozmluvila. Heda měla rozum. Každý chlap je trochu takový ješitný, a když mu nabídnou takovouto věc, být místopředsedou vlády, kdo by to odmítl?

Redaktor:

Jaké jsi měl argumenty pro to odmítnutí?

Ladislav Hejdánek:

Ty argumenty já jsem si dodatečně skutečně domyslel. Já jsem je měl hned, ale nebral jsem je tak vážně. Pak jsem domyslel, že jsem dobře udělal, protože já bych se býval stal vlastně takovým nástupcem toho šéfa pro věci církevní, to jest toho Hrůzy vlastně, který tam předtím byl, a musel bych tam Kadlecovou vzít do úřadu. Tak takových věcí! Tak to je šílená věc, ta představa, teď tam vyhazovat některé lidi a probírat se tím a zabývat se, jezdit za nimi. Já jsem nemohl. Tak buď na filosofii, nebo na teologii, na fakultách, anebo takovýto nějaký politický úvazek. A já jsem to už pak odvolal, že já vlastně jsem proti politice nikdy neměl nic. To není tak docela pravda. Mně nikdy nebyla moc blízká. Ale neměl jsem tendenci politicky pracovat. Já vždycky jsem měl takový pocit, že k filosofii patří taková nekompromisní a zarytá kritičnost. A tohle v politice není možné. Já jsem to zjednodušil tím, že s hloupými lidmi prostě nemluví, a to v politice není možné. To je pravda, že to není možné, ale tím jsem urazil spoustu lidí, že je považuji za hlupáky. To taky mně dali cítit. Ale já vím, že v politice všechno jsou kompromisy. Vždyť já znám ten klasický spis anglický *On Compromise*. Prostě bez kompromisů to... ale ve filosofii kompromisy nelze dělat, takže já bych musel té filosofie nechat. Ve chvíli, kdy se člověk stane politikem, tak přestává být, ať chce nebo nechce, přestává být filosofem, věrojatným filosofem.

Redaktor:

Já se ještě zeptám na jednu věc – ty jsi odmítl to místopředsednictví a na tvé místo, nebo v té funkci, pokud se pamatují, okolo mimo jiné církve a kultury, byl Josef Hromádka, tehdejší synodní senior Českobratrské církve evangelické. Co sis myslel, když se provalilo, že on byl, a opravdu byl, velkým spolupracovníkem Státní bezpečnosti?

Ladislav Hejdánek:

Tak mě to nepřekvapilo, ale byl jsem takříkajíc rád, tak jsem si zamnul ručičky, že mě už se to netýká. Prostě ať už si to vyřídí ti, co ho tam pověřili.

Redaktor:

Já se ještě zeptám na jednu věc – vím, že tehdy, nevím, jak se k tomu stavíš dneska, protože přece jenom je to odstup nějakých 30 let, že jsi dost kritizoval tehdy Václava Havla, že vlastně příliš moc nemluvil právě o těch členech vlády, kteří byli spolupracovníky StB, že by je měl vyhodit, nebo nějak to zveřejnit, a že on to dělal takovým spíš kabinetním způsobem. Vzpomínáš na to? Prý tě žádal o názor. Nebo Jiří Křížan, tehdejší jeho poradce.

Ladislav Hejdlánek:

Jo. Tak s Křižanem jsem jednal mnohokrát a ne příliš rád. On byl takový zvláštní. Ale s Vaškem bylo možné jednat. Já jsem samozřejmě nebyl na jeho místě, já jsem nemohl říct, že má udělat tohle nebo ono. Já jsem mu jenom naznačoval, že s těmi lidmi jedná moc v bavlne. A v podstatě já mu to uznávám dneska, měl pravdu on a ne já. Já myslím, že jednou z největších zásluh Havla bylo, že u nás nejenže nedošlo k ničemu takovému jako v Rumunsku, ale že u nás nedošlo vlastně k žádnému převratu, kde se vyhazují lidé z okna, k žádné defenestraci, ačkoliv to je naše historická zkušenost. Prostě že je potřeba s těmi lidmi se nějak domluvit a nějak to s nimi skoulet potom.

Redaktor:

Vyčítá se Václavu Havlovi, i když prý on to v úmyslu měl a nedošlo k tomu, že nezakázal KSČ. Co ty si myslíš o tom, že Komunistická strana Československa nebyla zakázána? Dneska řada lidí říká: „Měla být zakázána, vždyť zase už se cpou do politiky!“

Ladislav Hejdlánek:

Já myslím, že zakázat tuto stranu by bylo bývalo nesmyslné, protože by v tu ránu zmizela a nikdo už by nebyl komunista, a přitom by tady všichni zůstali. Zakázat ji bylo nesmyslné už z toho důvodu, že prostě by se neukázalo, kdo to drží a kdo to nedrží. Ona spousta lidí to dělala z prospěchu, nebo čistě utilitárně, nejenom z prospěchu, ale tak, aby měli nějakou možnost otevřenou a tak dále. Prostě lidé to nežrali všichni stejně. Čili já si myslím, že zakázat komunistickou stranu bylo nesmyslné, a bylo správné, že byla zachována. To jsme ještě nemohli tušit, že komunistická strana podpoří Babiše, ale měli jsme za to, že zůstane někde na okraji a tam bude přežívat, a buď se skutečně změní, poněvadž musíte uvážit, že my jsme tehdy měli přesvědčení, že Gorbačov se udrží a že jeho linie se udrží. A my jsme byli přesvědčeni, že tady vyhazovat ty komunisty znamená ukázat i v Rusku, že tam ti komunisti jsou ohrožení, že to je nesmysl prostě, že je potřeba ukázat, že je možno s nimi se domluvit, s některými, a že je třeba to rozlišovat. A tedy my jsme očekávali jakýsi kladný význam, kladný vývoj v Rusku. To, že Jelcin to předal Putinovi, to prostě jsme nezvládli, nějak jsme to neodhadli. Ale já si myslím, že to ani Jelcin neodhadl.

Redaktor:

Pojďme teď zase k nám. Církve, nebo tvoje rodná Církev českobratrská evangelická a listopad 1989 – jakou roli hrála z tvého pohledu, nebo ty církve hrály? Byl tady třeba kardinál František Tomášek, který ze spolupracovníka Státní bezpečnosti nějakého a spíše kritika Charty opravdu vyzrál až v takového odpůrce toho režimu. Zvládli to po tom listopadu? Jak ty to vidíš, roli církví?

Ladislav Hejdlánek:

Já bych řekl, že role církví, že byla promarněna. Kupodivu po tom pádu toho režimu nemyslitelného, nebo nesmyslného, všichni, nebo velká spousta lidí, já nevím kolik, doufali, že z křesťanů teď vzejde něco nového. A samozřejmě na prvním místě se muselo počítat s těmi katolíky, protože oni už jako náznaky jakési obrody katolické církve se tady projevily nějaké a bylo možno na to navázat – ta Via vycházela nějaký čas a prostě zdá se, že... všechno se zdálo, že ti katolíci na to mají. A kromě toho byli toho schopní. Kdežto protestanti byli vždycky tak pseudonepolitictí, až běda. Že by někdo čekal něco od českých bratří, já nevím. S tím jsem se nepotkal. Ale od těch katolíků se hodně čekalo. Čili katolíci vypadali, že jsou v obrodě. A vypadalo to, že holt obroda jenom pokračovala a pomalu a pokračuje dodnes. Tedy velký význam že to nemělo. Snad jen že lidé měli možnost vyjádřit svůj úmysl, nebo způsob svého myšlení vyjádřit ve volbách, takže se svobodně rozhodli, a bylo tam hodně těch lidovců. Ale bohužel předčasně jim umřel ten předseda.

Redaktor:

Jak ceníš Josefa Luxe?

Ladislav Hejdánek:

Lux byl velmi inteligentní člověk, kterého jsem celkem cenil a čekal jsem od něj takřka zázraky. A holt zázraky by se bývaly asi neděly, ani kdyby býval byl zdravý.

Redaktor:

Co církve a spolupráce se Státní bezpečností? Vždyť to bylo, já nevím, katolíci asi 11,5 %, nebo 11 %, evangelíci 10,5 % spolupracovníků StB, v Chartě to bylo 25 %. Jak toto vnímáš i v souvislosti ať už s lustracním zákonem a tak dál? Vyrovnali jsme se s tím? Nebo je to špatně, že ta církev taky spolupracovala, nebo ti faráři?

Ladislav Hejdánek:

Je to určitě špatně, ale určitě jsme se s tím taky nevyrovnali.

Redaktor:

A proč?

Ladislav Hejdánek:

Tak že nejsme ochotni to uznat, tak nějak přiznat, že to je jedno z nejhorších období naší církve.

Redaktor:

A katolíci se s tím vyrovnali?

Ladislav Hejdánek:

Já nevím. Určitě všichni ne. A někteří ano, samozřejmě. Je to různé. Ale že bychom v naší církvi teď měli nějaké progresivní křídlo, které by zrovna vládlo synodní radou, to, myslím, že není.

Redaktor:

Já se ještě vrátím – trošku ta církev, co mohla udělat nebo neudělala. Vždyť tady byly velké proudy těch teologů, kteří buďto se vrátili, anebo prošli komunistickými věznicemi, ať už to byl Oto Mádr a další.

Ladislav Hejdánek:

Ano.

Redaktor:

Nebo Bonaventura Bouše, Karel Skalický. Jak toto vidíš? Byl to přínos? Protože to byli někteří tví přátelé a známí.

Ladislav Hejdánek:

To bylo ohromné, to byla ohromná pomoc jednak celému tomu dílu odbojnému, to jest Chartě, to byla ohromná pomoc. Ohromná pomoc byla už, že třeba Mádr přišel a chodil i víckrát do Jirchářů na ty jirchářské čtvrtky. Prostě byla to ohromná věc. Ale bylo jich málo. A na ten zbytek církve měli málo vlivu. A ten zbytek té církve je v podstatě takový staromilný.

Redaktor:

Přejdeme teď zase k tvé filosofii, k takovému oblíbenému tématu. Vždycky když jsou nějaké takové přelomové okamžiky v dějinách českého národa, nebo v českých dějinách, objevuje se tady vždycky to heslo „Pravda“ nebo „Pravda vítězí“. Nakonec Masaryk si ho dal na prezidentskou standartu. Bylo vždycky – 1968, 1989. Vždycky. Ten Jan Hus a „Pravda vítězí“, pořád se to tady objevuje, i v souvislosti Jan Palach, že byl taky ctitel Jana Husa a tak dále. Jak toto vnímáš? Protože

zrovna ta filosofie té pravdy, to je něco, s čím ty se vyrovnáváš, nebo o tom jsi psal, píšeš, přemýšlíš. Jestli bys toto nějak shrnul, co to pro tebe znamená, pro tvou filosofii.

Ladislav Hejdánek:

Já si myslím, já to teď ani nebudu říkat historicky, jak já jsem se vyvíjel v této věci. Mě strašně dralo, drsně mě bralo, že většinou se pravdě rozumí jako shodě se skutečností. To třeba pozitivisté, a ti převládli ve školství českém jako pozitivní, Masaryk byl taky pozitivista, i když pozitivismus svůj překonával a narušoval. Prostě pravda není shoda se skutečností. To by znamenalo, že když se něco stane, tak to, co se stane, už je eo ipso pravda, je pravdivé. Tak to není. Když se něco stane, tak to buď pravdivé je, nebo není. A jako pravdivé se ukáže, nebo neukáže. A musí se pomocí někoho ukázat. A ten někdo si musí tu pravdu vzít jako štít a bojovat s tím proti těm, kteří jsou proti. Čili pravda nevíteží sama tím, že se něco stane. To by bylo jednoduché. Ale že se rozpozná mezi tím, co se stalo, to, co se mělo stát, a to, co se nemělo stát. Takže rozhoduje pravda o skutečnosti, ne skutečnost o pravdě. A teď to má své některé filosofické háčky, s kterými jsou potíže, poněvadž většina lidí už je od dětství navedena tím nesprávným směrem, protože vykládat každému, že pravda vlastně není, že to není jsoucno, to jest, kdyby bylo jsoucno, tak potom jsoucno je i to, co se stane, a to je nepravdivé. To by bylo málo. Jsoucno není... pravda není jsoucno, pravda je nejsoucí. A teď je potřeba to vyložit, co to znamená – že to neznamená, že je nicotou. Prostě a dobře, já potřebuji k tomu výklad, že všechno, co se děje u nás v tomto světě, v tomto univerzu, jsou události. Nejsou žádné kousky, nejmenší kousky, korpuskule. I to nejmenší, co se děje, se děje a je to událost – má začátek, průběh a konec. Takže to je pro ty, kteří začali mluvit o tom, že čas je třeba rozdělit na to a že jsou takzvané kousky času, fragmenty času. Tak nic takového. I to nejmenší, co se děje, co je skutečné, se děje tak, že něco z toho už je, něco ještě není a něco už není. Samozřejmě nápadné je to u těch velkých událostí vyššího typu, tam to pozorujeme i my, že ono to je těžké se domluvit, jak je to na těch nejnižších úrovních kvantových, ale my to víme, že prostě když... To byla taková historka krásná na filosofické fakultě, kde jsem o tomhle zrovna vykládal, a přišel pes a zaštěkal. A přišla paní správcová a odvolala psa a já jsem dostal myšlenku a říkal jsem: „Helejte se, studenti, když se zeptám – co to přišlo a zaštěkalo?“ „No pes,“ všichni odpověděli. „A byl ten pes celý?“ Tak oni: „No byl, měl čtyři nohy, ocásek, čenich. Jo, kompletní.“ Já jsem říkal: „A bylo tady taky to štěně, co ten pes původně byl? A byl tady taky ten starý pes, který už je před úmrtím? No vidíte! Pes je jsoucno, které z větší části už není a z další větší části ještě není. A pes je pro nás jenom to, co je právě teď, ale to vlastně hned pomíjí.“ Takže tady na tom jsem mohl ukázat, na tomto příkladu, že pravda patří mezi ty nevěci, nejsoucno, nepředměty. A samozřejmě pak bych navázal náležitý rozklad o tom, co to znamená, a to holt se sem nevejde.

Redaktor:

No ne, ale jestli bys mohl... přece jenom ten Masaryk to měl, „Pravda vítězí“, že v těch českých dějinách se to stále... je to takové důležité. Kde jsou kořeny toho vlastně, že se to tady objevuje? U toho Husa se to většinou říká, že ta „Pravda vítězí“ a „Miluj pravdu“ a tak dále. Kde to vlastně má kořeny? A proč to tady je?

Ladislav Hejdánek:

Já jsem vděčný F. M. Bartošovi, že po vzniku republiky napsal a vydal svou přednášku univerzitní *O dějinách hesla „Pravda vítězí“* u nás v českých krajinách a v Československu, tehdy se říkalo. A on to vydal, já to přečetl a od té doby jsem se toho už nikdy nezbavil. Tam jsem se dověděl všechno, například že o heslu „Pravda vítězí“ už kázali někteří kněží před Husem. A on je vyjmenoval, on byl historik, to já nejsem, já už bych si nevzpomněl. A on ukázal, jak to heslo, vůbec kde se vzalo, to heslo že má vlastně původ neevropský, mimoevropský, že to je heslo původně ze Starého zákona, že ve Starém zákoně je místo, kde se ukazuje, že pravda je... je tam nějaká asi historka o králi, který rozepsal nějakou soutěž o to, kdo řekne, co je na světě nejmocnější. A teď je tam to líčení, tak ať si to každý najde v tom Starém zákoně, pak se to opakuje, ještě pak znova. A tam v tom zákoně je jeden muž, který samozřejmě byl Žid, kdo jiný než Žid by mohl na

takovou věc přijít, že pravda je nejmocnější, že je sice pravda, že králové jsou mocní, a pravda je, že různé zbraně jsou mocné, ale nejmocnější že je pravda, protože ta vítězí navěky. Takže to je to nejstarší místo, které se opakuje. Najde se i v Novém zákoně, ocitované. A ten citovali s velkým potěšením otcové církevní, ještě starověcí a středověcí. Takže tam je spousta homilií, které se zabývaly tímto heslem. Čili to není čistě české; vlastně bylo by to možné najít u každého národa. Já to navrhoval, že prostě s tím přijdeme jako přínosem Evropě, aby si všichni ve svém národě, ve svých národních dějinách, aby se podívali na to, kde tam ti jejich vlastní mniši a kazatelé přednášeli o tom, že pravda je nejmocnější, a že by mohli na to taky navázat a že by to bylo ohromné na tom se sjednotit a začít na tom budovat novou Evropu.

Redaktor:

Ty vlastně máš také, vyšlo to poměrně nedávno, taková brožura to je, Češi a Evropa. Jak si stojíme v Evropě? Jsme malým národem, jak se vždycky říká, že jsme malým národem, teď ještě po rozdělení Československa menším jakoby, ale jsme malým národem, nebo?

Ladislav Hejdlánek:

Tedy co do velikosti samozřejmě patříme mezi ty menší. Ale víme o jiných menších nebo stejně malých, které mají velký význam. Čili ten význam se neměří tím, kolik nás je. Rusů je moc, a pravdu nemají. (smích) To je těžké. Číňanů je ještě víc, a taky pravdu nemají. To je prostě... já si myslím, že náš národ má jistý význam. A já tady ocituji jedno – když jsem poprvé přišel na filosofickou fakultu, abych těm stávkujícím studentům přednášel, co si myslím o tom, co se děje, chtěli něco o tom, a jeden se přihlásil, kladli mně otázky, a jeden se přihlásil a říkal, co si myslím, jestli to mělo smysl, že jsme se ubránili poněmčení, a jestli by nebylo lepší, kdybychom se stali Němci. A já jsem dělal, že jsem se zamyslel, pustil jsem si to chvíli hlavou a řekl jsem: „Víte, já myslím, že jeden důvod vážný, proč máme zachovat češství a českou tradici, je, aby někdo žil, kdo bude mluvit česky. Ten jazyk za to stojí.“ Bylo to pod okamžitým dojmem, že jsme krátce předtím hovořili o tom, jak nedůstojně mluvíme, jak nemáme dost smysl pro to, že jazyk je cenná věc, že stojí za rozmyšlení, než žvanit jenom. Že musíme rozvážit, co říkáme. Takže tohle mě napadlo, jako že zachovat tu českou řeč je důležité. Protože víte, my třeba máme tu pravdu v češtině v tolika slovech, nejenom že „pravý“, „doprava“, „správný“, „pravidlo“, „poprávu“, „správný“ a „nesprávný“, a teď si nevzpomenou další, my máme to slovo „spravovati se něčím“, „spravedlivě uvažovati“, „právo“, to bych býval zapomněl, to všechno máme spojeno s tím slovem „pravda“. To jinde nemají. *Veritas*, tam žádné spojení není. A ani evropské: Němci – „Wahrheit“. „Wahr“ je „opravdový“. To je něco takového, ale je to jenom kousek toho, co my tam máme. Takže v té češtině, i v tom jazyce máme jakousi úlohu udržet ten jazyk co možná čistý, nemařit ho takovými pokusy jako zrušit ypsilon a ióta, nebo zrušit psaní „demokracie“ jako „g“, nebo „filozofie“ jako „z“. Prostě to je negramotnost. To je hanba českého člověka, který je nakloněn si takhle zjednodušovat a zparchantět svůj vlastní domácí jazyk.

Redaktor:

Před chvílí jsi mluvil o tom, jak tě pozvali studenti stávkující v podstatě před 30 lety. Jak vidíš Českou republiku po těch 30 letech? Dosáhli jsme něčeho? Je to dobré? Aspoň něco? Samozřejmě nikdy to není dobré. A co ty vidíš jako pozitivní nebo negativní, nebo jak bys to zhodnotil?

Ladislav Hejdlánek:

Třeba pozitivního je spousta – to, že lidé můžou cestovat, lidé můžou nakupovat věci, které nikdy nebyly. Ta otevřenost je vlastně možná a jenom záleží na statečnosti lidí, aby jí neužili málo nebo špatně, nezneužili. Prostě a dobře, je spousta lidí, kteří ještě dneska se zaleknou, jako kdyby za nimi stál ten dráb neboli ten estébák. A teď se zas bojí něčeho, politického vývoje a tak dále. Víte, vlastně my jsme tak svobodní, jak jsme už dlouho nebyli. Já nevím, jestli vůbec někdy. Naše taková svoboda samozřejmě je vždycky zajištěna tím, že kdo má být svobodný, ten aby se naučil být svobodný. To jest, svoboda není něco, s čím se rodíme, nýbrž čemu se musíme naučit. A svoboda je

něco, co záleží na nás, co je závislé také na nás, jestli my se naučíme být svobodní i tam, kde najednou nám někdo začne hrozit, tak se nedat. To je ta svoboda. Svoboda není, že můžu jet do ciziny a nikdo mi to nezakáže, ale zakáže mi zas něco jiného. Svoboda je, že já si prosadím to, co považuji za správné. Svoboda je oprávněná a pravá jedině tam, kde jde pravdě po kožichu, pravdě po žíních, pravdě po srsti, ne proti srsti, kde svoboda musí být po srsti té pravdě, za kterou taky musí někdo ručit. Vždycky pravda zvítězí jenom, když se přihlásí, říkal Rádl, když se přihlásí člověk, který bude bojovat v jejím jménu.

Redaktor:

Náš rozhovor se chýlí ke konci. Teď máš několik minut, nemusí to být dlouhé, záleží na tobě, jak to vyjádříš – jak vidíš coby filosof teď naše možnosti, ať už České republiky, nebo Čechů, nebo vůbec tohoto světa do budoucnosti? Máme nějakou naději? Jsi věřící člověk, tam by člověk měl mít tu naději vždycky, ať už se děje, co se děje. Jak toto vidíš?

Ladislav Hejdiánek:

Ano. Tady je nutno také uznat, že natolik jsme příliš malí, než abychom tohle mohli sami rozhodnout. My potřebujeme někoho, o koho se opřít. Já jsem byl přesvědčen, že je naprosto správný krok, že jsme vstoupili do NATO, a bohužel tato jistota je poněkud otřesena tím, co dělá americký prezident. Ale vezmi čert NATO. I kdyby Amerika z toho vystoupila, tak jsem pro to v NATO zůstat a jaksi chránit ho námi samými, a to znamená, musejí se k tomu přihlásit tedy ty největší země, největší národy. Je otázka, jestli je to národ, protože Němci nejsou národ, to jsou kmeny. Prostě jestli se za to vezmou Francouzi, jestli se za to vezmou Němci. Jak to vypadá, tak Angličané se od toho nějak odsouvají. Vypadá to špatně. Jediná naše naděje je, že euro zůstane zachováno, tedy euro nejen jako platidlo – my ho ještě nemáme, snad ho nakonec taky budeme mít –, ale že Evropa, spojená Evropa, že spojené státy evropské budou zachovány, že budou posíleny, že budou posilovány i její obranyschopnosti a že my se o ně budeme moct opřít a pomoci jim také, aby se zas opíraly o nás. A holt když to půjde bez Ameriky, tak musíme se tomu podrobit. Ale bez té Evropy my spadneme zpátky do Ruska, nebo teď do Číny, my spadneme někam, kde jsme nechtěli být a kde nechceme být. Všechno záleží na světových událostech. Tam se dějí ty podstatné věci. Do toho my zasáhnout nemůžeme. Ale pokud jde o to strategicky rozhodnout, tak samozřejmě Evropa, spojená Evropa, spolupráce, co nejužší spolupráce a hlavně osobní kontakty s Francouzi, Němci, ale i Angličany, i když nám dělají vrásky a všem dalším. Vždyť jsou takové krásné země jako Nizozemí, jako Belgie. A co ten sever nádherný, prostě sever, který se stal jako poslední křesťanským? Prostě ta Evropa... musíme tu Evropu vzít vážně a musíme pochopit, co to Evropa je. Evropa není nic, co by se dalo oddělit od křesťanství. Prostě Evropa vždycky byla spjata s křesťanstvím, ať už pozitivně nebo negativně. A my to musíme vzít na vědomí. To je naše minulost. A stejně jako je minulost křesťanů, jsou Židé. Těch se taky nikdy nezbaví. A taky jsme to rozhodli takhle schválně, naši předkové tedy rozhodli, že z písemnictví starých Židů Starý zákon jsme převzali do svého písemnictví posvátného, že to všechno s tím zcivilňováním a s odnáboženštěním a tak dál, tedy musíme to nějak pochopit, musíme to vzít pozitivně, ale ne tak, abychom to chápali jako proti křesťanství. Ne. My musíme pochopit, že vlastně ten ateismus je křesťanského původu a v podstatě židovského původu. Já jsem se pokoušel mnoha články toto zdůraznit. Nemá to velký úspěch, nevím, jestli to bude mít úspěch, ale je to po mém soudu nezbytné, máme-li pochopit, co to je Evropa.

Redaktor:

V této chvíli ti, Láďo, děkuji za rozhovor.

Ladislav Hejdiánek:

Rád, rád. A děkuji za to, že ses ptal.

<<<Konec>>>